

Echipa redacțională:

arh. Ileana TUREANU - președinte UAR
Răzvan HATEA - tehnoredactare și fotografie
arh. Ioana ALEXE - redactor
Aurelian ARIF - redactor
Vlad BRĂTULEANU - tehnoredactare
Claudia ȘTEFĂNESCU - corectură

Coordonator:
arh. Ileana TUREANU - președinte UAR

Redactor responsabil:
Răzvan HATEA

www.uniuneaarhitectilor.ro/BIUAR
ISSN 1582-2117

arh. Marina MACARIE - sigla BIUAR

Se distribuie gratuit
din Fondul Timbrului de Arhitectură

Contact

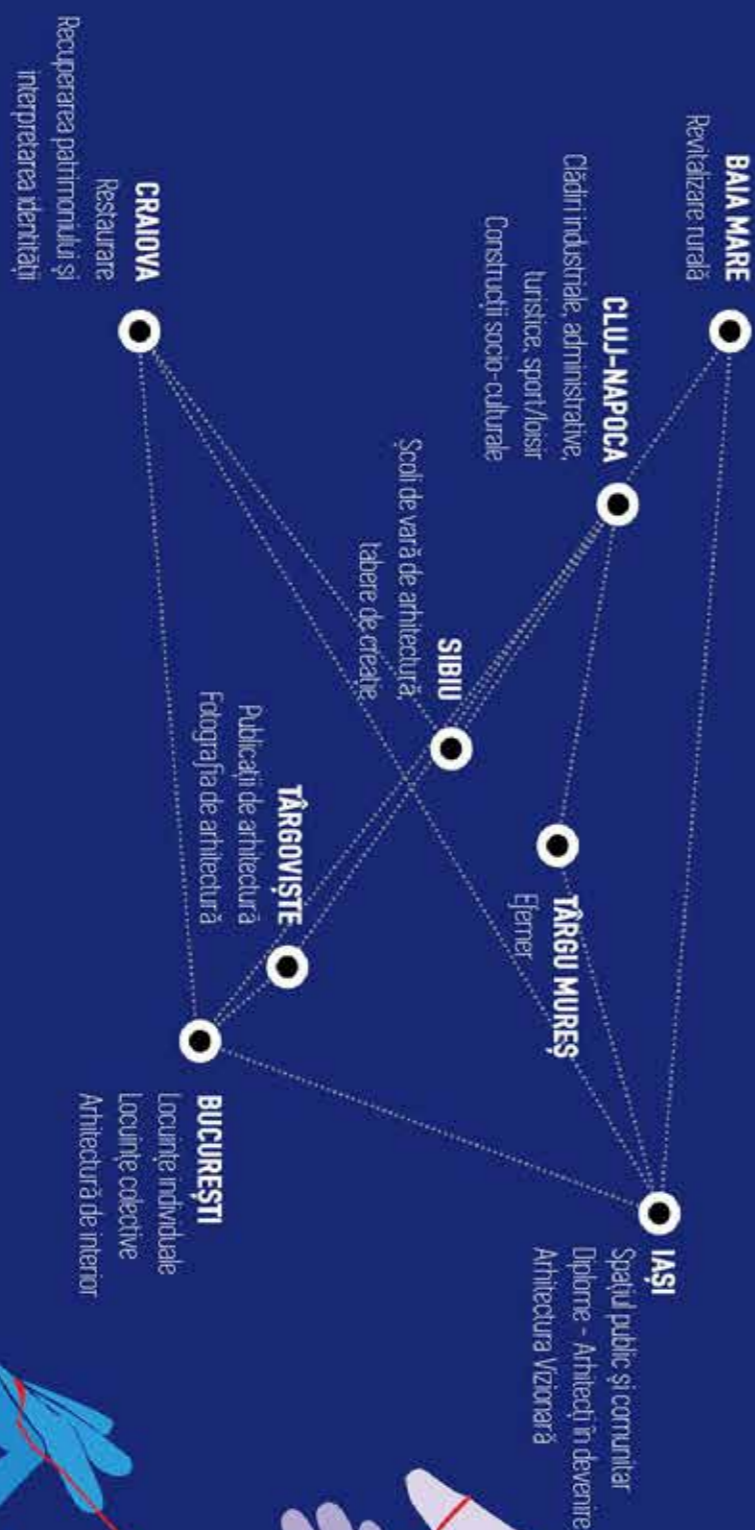
Centrul de Cultură Arhitecturală /
Secretariat /
Revista Arhitectura / Biblioteca
str. Jean Louis Calderon, nr. 48, București,
sectorul 2, cod 020038

Secretariat: tel. 021.315.60.73, 0737.017.785,
uar_contact@yahoo.com,
secretariat@uniuneaarhitectilor.ro

Revista Arhitectura: tel. 0768.198.178,
0768.198.179,
office@arhitectura-1906.ro

Biblioteca (program cu publicul):
L-V - 10:00-16:00, tel. 021.310.91.94,
biblioteca@uniuneaarhitectilor.ro

Secțiunile și orașele Bienalei

2/2023

Din cuprins:

EVENTUL ANULUI
EVENTE INTERNAȚIONALE
PREMIILE INTERNAȚIONALE
RECUPERAREA REPERELOR
ANIVERSĂRI
EVENT
CARTEA DE ARHITECTURĂ
EVOCĂRI
EVENTE DIN CALDERON
LANSAREA REVISTEI ARHITECTURA
PREZENȚE INTERNAȚIONALE
CONCURS
PATRIMONIUL ARHITECTURAL
RECUPERAREA REPERELOR
PARTENERIATE
PROIECTE ÎN PREGĂTIRE
DIN VIAȚA FILIALEOR UAR
DIN VIAȚA SUCURSALELOR UAR
IN MEMORIAM
ACTIVITATEA UAR

APRILIE
IUNIE
2023

**EASA 1:1 - UNUL CĂTRE CELĂLALT ȘI
CEILALȚI CĂTRE TOȚI**

Aprilie
Iunie
2023

SUMAR

Echipe redacționale:

arh. Ileana Tureanu - președinte UAR
Răzvan Hatea - tehnoredactare și fotografie
arh. Ioana Alexe - redactor
Aurelian Arif - redactor
Vlad Brătuleanu - tehnoredactare
Claudia Ștefănescu - corectură

Coordonator:

arh. Ileana Tureanu - președinte UAR

Redactor responsabil:

Răzvan Hatea

www.uniuneearhitectilor.ro/BIUAR

ISSN 1582-2117

arh. Marina Macarie - sigla BIUAR

Se distribuie gratuit

din Fondul Timbrului Arhitecturii.

Contact

Centrul de Cultură Arhitecturală /
Secretariat /
Revista Arhitectura / Biblioteca
str. Jean Louis Calderon, nr. 48, București,
sectorul 2, cod 020038

Secretariat: tel. 021.315.60.73,
0737.017.785,
uar_contact@yahoo.com,
secretariat@uniuneearhitectilor.ro

Revista Arhitectura: tel. 0768.198.178,
0768.198.179,
office@arhitectura-1906.ro

Biblioteca (program cu publicul):

L-V - 10:00-16:00, tel. 021.310.91.94, biblio-
teca@uniuneearhitectilor.ro

EVENIMENTUL ANULUI

2 „Împreună” | Bienala Națională de Arhitectură România 2023 - Ediția a XV-a

EVENIMENTE INTERNAȚIONALE

4 „Acum - Aici - Acolo” România la Bienala de Arhitectură de la Veneția 2023 | Gabriela PETRESCU

6 Mai pot spune ceva nou despre Veneția? | Angela KOVÁCS

8 Inovează! Cercetează! Construiește! | Mirela DIDĂ

10 Exercițiu de admirație | Ioana ALEXE

16 Între „patrimoniul Art Nouveau al regiunii Dunării” și „secretele restaurării arhitecturale din Oradea” | Lucia LECA

PREMII INTERNAȚIONALE

22 Yasmeen Lari – medalia de aur RIBA 2023 | Lizzie CROOK

RECUPERAREA REPERELOR

26 O viață dedicată modernității | Sorin VASILESCU

ANIVERSĂRI

32 La mulți ani, minunatului arhitect Dan CORNELIU! | Lucian EUSTAȚIU MIHĂESCU

EVENIMENT

36 Daniel și Maximilian ZIELINSKI la Ateneul Român | Ileana TUREANU

CARTEA DE ARHITECTURĂ

42 The Path of sincerity | Alexandru PANAITESCU

EVOCĂRI

44 Cine este Sergiu SINGER? | Ileana TUREANU

46 Postmodernismul născut și nu făcut | Radu COMȘA

EVENIMENTE DIN CALDERON

48 România de totdeauna | Gabriela TABACU

52 „Podul Diavolului” sau „Garoafe la Bordel”? | Gabriela TABACU

56 RoK, Coreea de Sud în 10 zile | Augustin IOAN

60 EASA 1:1 - unul către celălalt și ceilalți către toți | Theodora CIȘMAȘU, Ioana RĂDULESCU

LANSAREA REVISTEI ARHITECTURĂ

64 Identitatea ascunsă a Dunării | Cătălin D. CONSTANTIN

PREZENȚE INTERNAȚIONALE

66 Arhitectură la feminin în nordul Spaniei | Aurelian ARIF

70 Unele expoziții au un destin | Ioana ALEXE

CONCURS

76 Pasiunea pentru acuarelă | Vlad BRĂTULEANU

PATRIMONIUL ARHITECTURAL

80 Banca Națională a României și patrimoniul arhitectural | Ileana TUREANU

RECUPERAREA REPERELOR

86 „Armenii din Arhitectura Românească” | Ileana TUREANU, Vasile ȚELEA

PARTENERIATE

88 UAR-UAUIM - Un parteneriat de succes | Alexandru Ionuț PETRIȘOR, Dana MILEA, Corina Teodora CHIRILĂ, Andrei MITREA

PROIECTE ÎN PREGĂTIRE

92 LITORAL. Utopia posibilă! | Maria DUDA

DIN VIAȚA FILIALELOR UAR

96 George P. Sterian (1860-1936), creatorul Revistei Arhitectura, „Cetățean de onoare” al Bacăului | Mariana CONDREA

DIN VIAȚA SUCURSALELOR UAR

100 Mecanisme represive în școala românească de arhitectură | Ion ANDRIU

102 Zilele elevului arhitect. Ediția a V-a | Ion ANDRIU

106 Expoziția „1 + 21 Femei excepționale în arhitectura românească” | Doina ELEONORA MARIN

110 „De jur-împrejurul arhitecturii” cu Mihai PIENESCU | Gheorghe PĂRJA

112 Tur de arhitectură cu autorul Radu IONUȚ FILIP | Oksana FLORESCU

IN MEMORIAM

116 Șerban POPESCU-CRIVEANU (1942-2023) | Uniunea Arhitecților din România și Ordinul Arhitecților din România

120 Peter DERER (1939-2023) | Șerban STURDZA, Marian MOICEANU, Niculae NOICA

126 Traian POPESCU (1936-2023) | Doina BUBULETE, Liliana PETRIȘOR

130 Matei BELDIMAN (14.07.1944 - 13.06.2023) | Alecu BELDIMAN și Constantin HARITON

ACTIVITATEA UAR

134 Ședința Colegiului Director, mai-iunie 2023 | Mirela MERCURIANU

BIENALA NAȚIONALĂ DE ARHITECTURĂ ROMÂNIA 2023 - EDIȚIA A XV-A

„ÎMPREUNĂ”

Arhitectura se face ÎMPREUNĂ!

ÎMPREUNĂ visăm o Europă verde, competitivă și incluzivă
ÎMPREUNĂ reevaluăm resursele planetei și încheiem un nou Pact cu natura, bazat pe regenerare și bun simț
ÎMPREUNĂ protejăm mediul și oamenii
ÎMPREUNĂ înțelegem schimbările climatice și facem clădirile, cartierele, orașele și peisajele rezistente la impactul acestora
ÎMPREUNĂ învățăm să avem o abordare restauratoare, regenerativă și circulară
ÎMPREUNĂ înțelegem orașul și locuitorii săi, anticipăm nevoile grupurilor din medii și cu identități diverse
ÎMPREUNĂ arhitecți, urbanisti, peisagiști, designeri, dezvoltatori, clienți și proprietari, cercetători, studenți, antreprenori găsim soluții durabile pentru toți
ÎMPREUNĂ specialiști din multe profesii lucrăm în echipă pentru a crea un viitor durabil și incluziv
ÎMPREUNĂ arhitecte și arhitecți, tineri și vârstnici, studenți și profesori suntem o profesie de care societatea are nevoie mai mult ca oricând
ÎMPREUNĂ armonizăm valorile și credințele individuale cu cele colective și construim un viitor previzibil
ÎMPREUNĂ învățăm din trecut, construim în prezent și privim către viitor, încurajăm spiritul vizionar și experimentul, folosim tehnologii de vârf și învățăm din tradiții locale
ÎMPREUNĂ educăm libertatea de creație, întemeiată pe etică și solidaritate
ÎMPREUNĂ reușim și nu lăsăm pe nimeni în urmă
ÎMPREUNĂ facem o arhitectură care apropie și unește, conciliază și vindecă

CALENDAR BNA

25 mai 2023 - Lansarea BNA 2023
 24 august 2023 - Predarea proiectelor online
 31 august 2023 - Comunicarea proiectelor selectate
 1-15 septembrie 2023 - Predare materiale tipărite
 3 octombrie 2023 - Gală de inaugurare
 3 octombrie - 18 noiembrie 2023 - Expoziție Concurs și evenimente BNA 2023

BNA este organizată, din anul 1994, fără întrerupere, de Uniunea Arhitecților din România (UAR) și se desfășoară sub deviza

Bienala Națională de Arhitectură - România (BNA) este cel mai important eveniment profesional al breslei arhitecților, singurul cu reprezentare teritorială la nivelul întregii țări, ceea ce l-a determinat pe titularul mărcii să o denumească „Bienala Națională de Arhitectură”.

Bienala are un concept bine definit pentru fiecare ediție, propus de conducerea Uniunii Arhitecților din România și care este structurat ca un amplu program cultural, cu conținut complex și de maxim interes, pentru participanți și pentru publicul larg. Ediția 2023 se desfășoară în 8 orașe și păstrează numărul de 15 secțiuni, pentru a cuprinde complexitatea manifestărilor și a expresiilor contemporane ale arhitecturii și multiplică evenimentele ce însoțesc secțiunile Expoziției-Concurs prin conferințe, dezbateri, expoziții și lansări de carte.

SECȚIUNILE BIENALEI NAȚIONALE SUNT:

1. Locuințe Individuale - București
2. Locuințe Colective - București
3. Clădiri industriale, administrative, turistice, sport/loisir - Cluj-Napoca
4. Construcții socio-culturale (educație, sănătate, cult) - Cluj-Napoca
5. Restaurare - Craiova
6. Recuperarea patrimoniului și interpretarea identității - Craiova
7. Arhitectura de interior - București
8. Spațiul public și comunitar - Iași
9. Revitalizare Rurală - Baia Mare
10. Publicații de arhitectură - Târgoviște
11. Fotografia de arhitectură - Târgoviște
12. Efemer - Tg. Mureș
13. Diplome - Arhitecți în devenire - Iași
14. Arhitectura Vizionară - Iași
15. Școli de vară de arhitectură, Tabere de creație - Sibiu

GALELE ȘI EVENIMENTELE BNA

București - Marți, 3 oct. - Teatrul Odeon
Cluj-Napoca - Joi, 5 oct. / 6 oct. - Casa de Modă
Baia Mare - Marți 10 oct. / 11 oct. - Muzeul de Etnografie și Artă populară Maramureș
Târgu Mureș - Sâmbătă 14 oct. / 15 oct. - Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie
Craiova - Marți, 17 oct. / 18 oct. - Muzeul Național de Artă - Centrul Național Brâncuși
Sibiu - Vineri, 20 oct. / 21, 22 - Piața Mare și Holul Primăriei Sibiu
Târgoviște - Luni, 23 oct. - Cinematograful Independența
Iași - Vineri, 27 oct. / 28, 29 oct. - Baia Turcească și Palatul Braunstein

Secțiunile și orașele Bienalei

„ACUM - AICI - ACOLO” ROMÂNIA LA BIENALA DE ARHITECTURĂ DE LA VENEȚIA 2023

Text: Gabriela PETRESCU
Foto: Aurelian ARIF

Expoziția ACUM-AICI-ACOLO, inaugurată pe 18 mai în Pavilionul României din Giardini della Biennale, a fost realizată de o echipă condusă de Emil Ivănescu, împreună cu Simina Filat, Cătălin Berescu, Anca Păsărin și răspunde la tema Bienalei de Arhitectură, lansată de curatorul ediției de anul acesta, arh. Lesley Lokko, „Laboratorul viitorului/ The Laboratory of the future”.

România, alături de expozițiile celorlalte țări, își spune povestea, care reflectă „caleidoscopul supărător și superb de idei, contexte, aspirații... și răspunde la problemele vremii sale”. Proiectul a fost realizat în colaborare cu Muzeul Național Tehnic „Dimitrie Leonida” și cu Banca de resurse genetice vegetale „Mihai Andrei”.

Dispusă în Pavilionul din Giardini, pe două niveluri, expoziția cuprinde mai multe componente reprezentând domenii de cercetare: *Inovații Uitate*, *Pedagogii Laterale*, *Grădina Instant* și *Instalația Co-Future Thinking* ca un activator de idei. „Proiectul ACUM-AICI-ACOLO reprezintă o invitație la explorarea unui viitor posibil, în care inovația și colaborarea interdisciplinară joacă un rol cheie în găsirea de soluții la problemele globale ale umanității. Ne-am dorit să creăm un spațiu în care vizitatorii să poată interacționa cu idei și inovații din domeniul arhitecturii și nu numai, și să se gândească la modul în care putem construi un viitor mai verde, mai durabil și echitabil pentru toți. Împreună putem crea un viitor în care totul contează, totul este conectat și totul este incluziv”, precizează Emil Ivănescu.

În cadrul *Inovațiilor Uitate*, expoziția „scoate din uitare” și aduce în prim-plan invenții românești care aduc răspunsuri la teme actuale generale precum reducerea poluării, clima, agricultura viitorului, apa potabilă, reciclarea, consumul energetic. Dintre invențiile puse la dispoziție de Muzeul Tehnic și prezentate, amintim: prima mașină aerodinamică din lume cu roțile în caroserie a ing. Aurel Persu, restaurată după un veac de la obținerea brevetului; un sistem de desalinizare a apei realizat de Henri Coandă cu mai bine de 70 ani în urmă; mașini electrice realizate prin upcycling; o instalație de captare a energiei valurilor și sisteme de prefabricare a locuințelor sociale. Fiecare dintre aceste artefacte are o istorie puțin cunoscută și a fost realizată de vizionari români, la începutul secolului al XX-lea.

În *Grădina Instant*, proiect amenajat la Noua Galerie a ICR prin intermediul Băncii genetice de semințe Suceava, poți vedea eșantioane de semințe autohtone, plasate într-un cadru simplu și natural, construit dintr-o împletitură din ramuri de alun și poți experimenta diverse idei de proiecte de arhitectură cu practica agricolă, în contextul unei viitoare crize alimentare. Grădina amenajată în Noua Galerie este „un prilej de a aduce în prim-plan ideea de cum să transformi arhitectura într-un act de hrănire, nu doar de protecție”, a spus Emil Ivănescu. *Pedagogiile Laterale* sunt proiecte noi, sub forma unor machete - prezentate în supanta metalică realizată în pavilion, ca parte din proiect, care reprezintă

studii de caz contemporane, prin care arhitectura se extinde ca disciplină prin cercetare, activare și educație, oferind soluții găsite de arhitecții români pentru sustenabilitate.

Instalația *Co-Future Thinking* este amplasată la intrarea în Pavilion, unde vizitatorii sunt invitați la un dialog, schimb de idei, completată cu o instalație-receptor în care au oportunitatea de a împărtăși o părere despre viitor, printr-o schiță sau câteva cuvinte.

Expozițiile din Pavilionul României din Giardini și din spațiul Noua Galerie a Institutului Cultural Român reprezintă efortul unei echipe tinere, bazat pe colaborarea multidisciplinară și al dialogului dintre arhitect, designer, peisagist, cercetător, antreprenor și cetățean, în generarea de idei, care pot răspunde provocărilor globale actuale și viitoare legate de mediu și societate.

În spațiul expozițiilor amenajate în Arsenale, arhitecții suceveni Daniel-Tudor Munteanu și Ana-Victoria Munteanu au expus în Pavilionul Sloveniei, în cadrul proiectului „+/- 1°C: În căutarea arhitecturii bine temperate”, clădiri care tratează încălzirea și răcirea ca pe o parte esențială și inseparabilă a designului arhitectural.

Arhitectul Daniel-Tudor Munteanu este și curatorul expoziției „Unfolding Pavilion: #OPENGIARDINI”, inaugurată în Giardini della Biennale, pe 19 mai 2023. Din echipa care a realizat expoziția fac parte și arhitectele Ana-Victoria Munteanu și Eliza Rabiniuc Mocanu.

MAI POT SPUNE CEVA NOU DESPRE VENEȚIA?

Text: Angela KOVÁCS
Foto: Aurelian ARIF

Doar că trebuie văzută. Și, o dată ajuns acolo, cazi pradă farmecului nedefinit care o înconjoară. Devii dependent!
Este opinia mea și o repet în fiecare an.
Dacă la orașul vrăjit se mai adaugă și un eveniment cum este Bienala de Arhitectură, care sporește și diversifică punctele de atracție, atunci ești total pierdut.
Anul acesta, Bienala a avut un titlu incitant: *Laboratorul viitorului*, care te duce cu gândul la previzionarea viitorului cu instrumentele meseriei noastre. Sau, cel puțin, eu asta cred!
Despre manifestarea de anul acesta s-a scris mult. Aprecieri de tot felul, unele la care mă alătur. Cea mai șocantă opinie a fost, cred eu, a lui Patrik Schumacher, care scrie că Bienala de anul acesta nu arată nicio arhitectură! Și că asistăm, de fapt, la un discurs de auto-anihilare a disciplinei/meseriei. Mărturisesc că am avut și eu același sentiment după vizita în unele pavilioane/expoziții...

Dar cine sunt eu să îmi exprim opinia?
Revenind la noi, trebuie să încep cu concursul de selecție a reprezentantului României pentru ediția de anul acesta la care, în calitate de membru al juriului, pot spune că a fost ales un proiect care vorbește despre invenții românești care ar fi putut schimba lumea și care puteau redefini viitorul, prin soluții aplicabile în unele dintre crizele actuale. Este un pavilion despre educație, cercetare, colaborare. Este un proiect despre pedagogii laterale, așa cum denumește colectivul de autori comparațiile făcute între practici actuale de arhitectură... Și despre șansa de a păstra și arăta seminte originare, netratate, expuse neconvențional, dar tradițional, în recipiente naturale, care pot oricând rodi și oferi hrana organică a viitorului. O grădină posibilă. Un laborator în funcțiune...
Un proiect complicat, ambițios, ca un început de poveste pe care fiecare îl poate continua/aprecia cum crede, care a fost pus în practică impecabil! Și a fost, pentru mine, o surpriză în plus pentru că, în spațiul aerisit, luminos și plin de povești succesive al galeriei României din Giardini, a prins viață!

Complicat, dar coerent în mesaj, cu transparențe care ritmează volumul interior, cu posibilitatea de a fi abordat din diferite unghiuri, cu obiecte statice, definite și cu mesaj puternic, dar și cu obiecte și imagini explicative în mișcare, cred că te cucerește și te face să îl explorezi. Mesajul despre ce poate da România lumii este, de fapt, despre experiența universală a creației umane, culturale, tehnice, de arhitectură.

Cred că propunerea noastră a fost chiar exemplificarea titlului Bienalei: *Laboratorul viitorului*, vorbind despre curiozitatea permanentă și neastâmpărul creativ care caracterizează specia. Se pare că abordarea aceasta a făcut ca pavilionul României să aibă vizitatori, să fie parcurs cu răbdare de mulți! Despre ce este expus se poate vorbi mult, dar mărturisesc că doar experiența fizică a vizitării spațiului te poate încânta pe deplin și te poate ajuta să îți faci o impresie corectă despre mesajul proiectului și conformarea lui la tema propusă. Și la nevoile societății de astăzi, în strânsă legătură cu cele ale viitorului. Nevoi care, aici, au fost susținute subtil, cu aplicare la disciplina/meseria noastră de arhitecți.

În concluzie, nu pot spune decât: „Musai să mergeți la Veneția!” pentru Veneția, dar și pentru a fi parte a mesajului subtil/inteligent/hotărât al expoziției României din Bienală!

PAVILIONUL ROMÂNIEI

Text: Mirela DIDĂ
Foto: Aurelian ARIF

INOVEAZĂ! CERCETEAZĂ! CONSTRUIEȘTE!

Nu am fost niciodată bună la compunere și nu am darul exprimării libere, coerente, care să inducă cititorului o stare de bine, care să exprime ceea ce simt cu adevărat.

Am fost pentru prima dată la Bienala de Arhitectură de la Veneția. Periplul l-am început într-o ordine dată de amplasamentul pavilioanelor din Giardini della Biennale: Spania, Belgia, Olanda, pavilionul central... România.

Plecată din țară cu preconcepția creată de numeroasele păreri, mai mult sau mai puțin favorabile, am pășit mândră în pavilionul nostru. Cred că și voi simțiți ceva când vedeți drapelul românesc arborat în altă țară. Așa și eu, l-am fotografiat, mi-am făcut poze cu el, ba, mai mult, un alt vizitator s-a oferit să ne facă, celor trei români, o fotografie laolaltă. Ce credeți, acel tânăr avea mamă de origine română!!!

Și am intrat în pavilion. Prima impresie a fost că sunt la o expoziție de tehnică. Greșit! Am început să citesc explicațiile, mi s-a făcut pielea de găină: toate exponatele tehnice erau invenții și inovații românești create în secolul trecut. Și toate sunt ale unor români de geniu! Nu știu câți dintre noi le știu pe toate. Atunci m-am simțit mândră că sunt româncă (deși nu sunt în totalitate româncă, sunt și italiancă). Cum să nu fii mândră când echipa de proiect, care a câștigat concursul și a aranjat toate exponatele pavilionului, a reușit să arate că, într-o lume în care parcă ne afundăm tot mai tare în neputințe și eșecuri, avem înaintași care nu au stat degeaba.

Exponatele de la etaj m-au adus în realitatea de azi, arhitecții nu stau degeaba, caută, inovează, cercetează, elaborează, proiectează, construiesc, tot așa cum și înaintașii lor au făcut-o. Nu pot să nu arăt o casă din lut acoperită cu stuf, pare a fi din experimentul Lut-adobe de la Jurilovca!

ACUM-AICI-ACOLO este mottoul sub care a fost concepută expunerea românească la Bienala de Arhitectură de la Veneția. Acum, când scriu ceva impresii, aici, la mine acasă, în România, sunt mândră că, la Veneția, România a fost cu capul sus.

EXERCİIU DE ADMIRAŢIE

Text și Foto: Ioana ALEXE

Numărul din iulie al revistei *Arhitectura* este o pledoarie pentru o lume care doar prin educație se poate schimba.

Ne-am propus să vă convingem că merită să vedeți an de an Bienala de Arhitectură de la Veneția, să vă lăsați inspirați de multitudinea de idei, de răspunsuri neașteptate, să vă odihniți puțin la Cafe Paradiso, la un prosecco, și să vă bucurați de farmecul lagunei.

De ce să mergi la Veneția? De ce să citești despre Bienală?

De ce nu?

Congrese mondiale, trienale, bienale, anuale, expoziții, conferințe, atât de rar apreciate, de cele mai multe ori criticate și totuși atât de necesare. Dar de ce sunt necesare?

Pentru a nu ne pierde abilitatea de a asculta, dorința de a înțelege, disponibilitatea de a empatiza și de a ne recunoaște în ceilalți. Pentru că trăim într-o lume în care informația este la o secundă distanță, iar întâlnirile fizice tot mai rare. Pentru că trăim într-o lume dezvrăjită, plină de tehnologie, din care a dispărut persoana, pentru că am devenit imuni la suferința altora.

Pentru că asupra noastră se abate zilnic un potop de imagini din toată lumea, pe care le uităm în secunda în care au dispărut de pe ecran. De aceea avem nevoie să ne întâlnim unii cu ceilalți și ar trebui să profităm din plin de evenimente ca bienala.

Bienala de Arhitectură de la Veneția a avut în acest an tema *Laboratorul viitorului*, ca subtemă Africa privită ca un loc de origine a omenirii, și curator - o voce feminină de culoare.

Lesley Lokko, născută în Scoția, de origine ghaneză, cu studii de arhitectură la Londra, profesor și inițiator al unor școli de arhitectură în Europa, America și Africa de Sud, autor a 11 nuvele și corespondent al *Architectural Review*, a curatoriast această ediție cu ideea că „nu este posibil să construiești o lume mai bună dacă nu ți-o poți imagina mai întâi”.

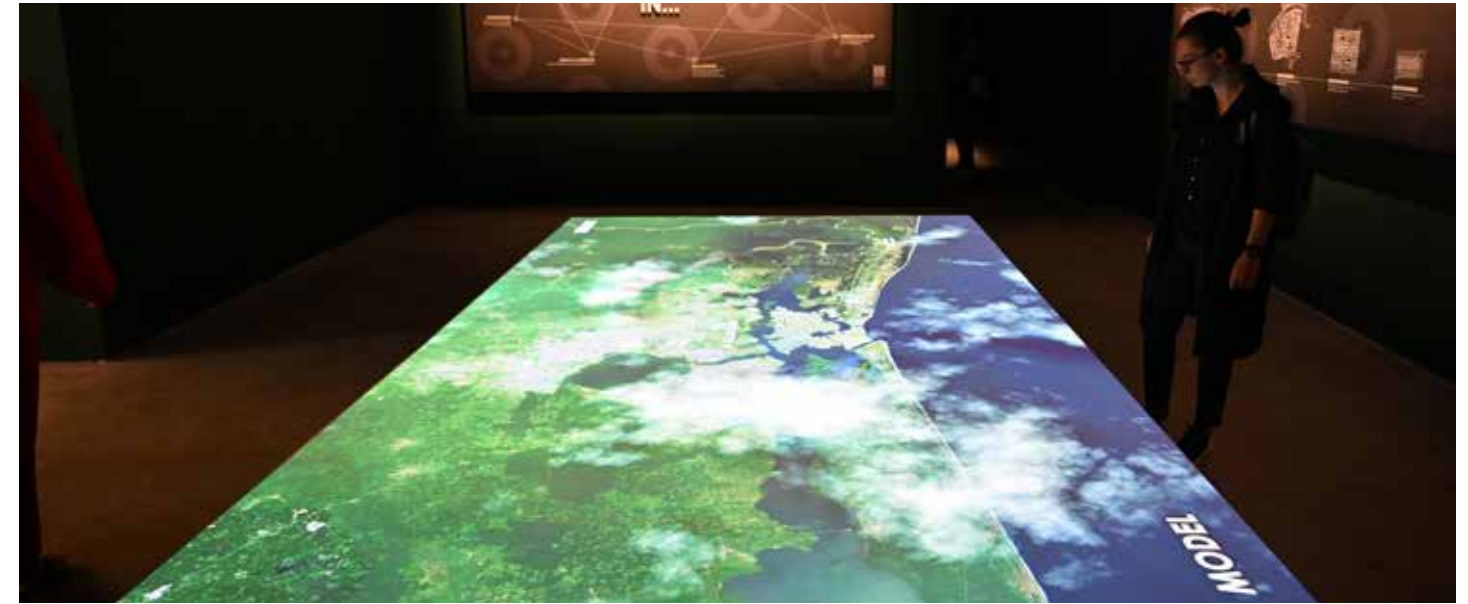

19,5 milioane de africani trăiesc în afara continentului african, aducând cu ei o cultură și un mod de locuire despre care această bienală vorbește susținut. Lesley a invitat să expună, în expozițiile centrale din Arsenale și Giardini, birouri mici de tineri arhitecți rezidenți în Africa sau din diaspora. Media de vârstă a acestor arhitecți nu depășește 43 de ani. Birourile sunt formate din una, două, cel mult trei persoane, iar cele care sunt mai numeroase sunt alese pe criteriul preocupării pentru educație. „Forța majoră” și „Legături periculoase” sunt temele sub care expun aceste birouri, iar cele 37 de proiecte speciale ale curatorului abordează concomitent alte două teme: decolonizarea și decarbonizarea. Aceste birouri sunt formate din arhitecți foarte tineri, aflați la început de drum.

Da, știu, venind din România, aceste teme nu ne sunt familiare, însă este greu să nu te lași impresionat de scenografia expunerii. Ecrane uriașe pe care apar oameni, mulți oameni, vorbind sau recitând, imagini ale unor orașe utopice, grafice alarmante, machete și studii, structuri și oglinzi, toate în tonurile pământului, introduc vizitatorul în atmosfera unui viitor sumbru din care lipsește vegetația și din care ar putea lipsi omul. Da, au dreptate criticii, lipsește arhitectura așa cum ne-am obișnuit noi să o privim, dar în locul ei stă Omul.

Se vorbește mult în această bienală despre marginali și judecăm în continuare ca niște colonizatori. Și unde facem asta? În mijlocul Europei, în orașul iconic al acestui continent, un oraș în care arhitectura afirmă poate cu cea mai mare forță victoria pe care am raportat-o asupra naturii. Cu încăpățănare și îndârjire am construit într-un loc imposibil. Ei bine, în acest oraș, bienalele poate că nici nu au de ce să vorbească despre arhitectură, ci despre societate, politică și viitor.

Multe voci au criticat această ediție pentru că nu conține arhitectură, însă conține tema pentru arhitectura pe care dorim să o facem. Iar o expoziție este un etapă și un proces, așa cum spune Lesley. De ce să nu recunoaștem? Este greu de înțeles o expoziție așa cum este bienala, este enorm de multă informație care te copleșește. Dar tocmai asta și-a propus curatorul: să dea ocazia cât mai multor voci să își spună povestea pentru că asta este până la urma cultura: suma poveștilor pe care ni le putem spune despre noi la un moment dat. Le ascultăm sau vrem să vedem machete și proiecte?

Expunerea este formată dintr-un puzzle foarte eterogen: Alvar Alto expune sculptură în lemn la Abația San Giorgio Maggiore, la Palazzo Franchetti, retrospectiva Kengo Kuma este o pledoarie pentru legătură intimă dintre limbaj și limbaj arhitectural. Norman Foster aduce un proiect de adăpost de urgență revoluționar, foarte simplu pentru orgoliul unui arhitect atât de mare.

Pentru prima dată după 500 de ani, Procurațiile Vechi sunt deschise publicului și sunt restaurate de David Chipperfield Architects Milano.

Pavilioanele naționale strălucesc prin abordări atât de diverse încât ajută să îți dai seama că nu există corect sau incorect, există doar idei și soluții.

Pavilionul României este anul acesta un accelerator de idei care pornește de la invențiile unui trecut recent și aduce în prim-plan 100 de proiecte vizionare, participative, un răspuns al mai multor discipline la problemele cu care se confruntă societatea românească.

Inspirați de propunerea pavilionului României, avem în revista *Arhitectura* un amplu material legat de invențiile lui Henri Coandă pe teme de arhitectură.

Vă invităm să descoperiți lucruri inedite și foarte puțin cunoscute despre casele prefabricate din beton, din metal, despre transportul pe cablu și despre orașul viitorului așa cum și le-a imaginat Coandă.

Nu vă propunem aceste subiecte cu nostalgia unui trecut glorios astăzi pierdut. Nu, vrem ca ideile acestea să fie folosite precum cele din banca de genetică de la Suceava (proiect expus și el la Veneția, în spațiul ICR), ca semințe care vor germina și vor crește în viitor.

Citiți deci acest număr al revistei, *Henri Coandă - înapoi în viitor*.

ÎNTRE „PATRIMONIUL ART NOUVEAU AL REGIUNII DUNĂRII” ȘI „SECRETELE RESTAURĂRII ARHITECTURALE DIN ORADEA”

ZIUA „ART NOUVEAU” ÎN CALDERON, CU INSTITUTUL NAȚIONAL AL PATRIMONIULUI ȘI ARHITECȚII ORĂDENI ERNEST ȘI CARMEN PAFKA

Text: Lucia LECA
Foto: Răzvan HATEA

Tema Zilei Mondiale Art Nouveau, din acest an, este dedicată materialelor: sticlă, lemn, metal, piatră și altele. Obiectele, de la cele de întrebuințare cotidiană (mobilier, obiecte decorative, costume etc.) până la cele arhitecturale, relevă materialele din care sunt realizate și aduc în atenție texturi și tehnici de producție. Restaurarea materialelor - a artefactelor, a componentelor artistice sau a suprafețelor arhitecturale - este strâns legată de tematică.

Ziua Mondială Art Nouveau a fost stabilită, în 2013, pentru a celebra memoria a doi mari reprezentanți ai stilului - **Antonio Gaudi** și **Ödön Lechner**. La nivel mondial se organizează, în jurul datei de 10 iunie, evenimente variate care readuc în atenția publicului oamenii și operele ce au marcat acest curent artistic, precum și poveștile și valorile patrimoniului Art Nouveau.

Doamnele Irina IAMANDESCU și Lucia LECCA au prezentat proiectele **Art Nouveau 2 - Consolidarea identității culturale a regiunii Dunării pornind de la moștenirea comună a patrimoniului ART NOUVEAU**

În continuarea proiectului ART NOUVEAU 1 (2017-2019) și pentru un impact susținut la nivelul promovării și protejării patrimoniului Art Nouveau în regiunea Dunării, Institutul Național al Patrimoniului s-a implicat și în perioada următoare în activitățile de cercetare, programe educaționale, turistice, de promovare - prin cooperare regională - parte a unui nou proiect în cadrul Programului Transnațional Interreg Danube al Uniunii Europene.

ART NOUVEAU 2 - Consolidarea identității culturale a regiunii Dunării pornind de la moștenirea comună a patrimoniului ART NOUVEAU

Scopul proiectului desfășurat în perioada 2020-2022, în parteneriat cu instituții și muzee din alte 5 state riverane Dunării (Austria, Croația, Serbia, Slovacia și Ungaria), a fost de a consolida identitatea culturală și patrimoniul Art Nouveau din regiunea Dunării printr-un set de activități de cercetare, schimb de bune practici, inițiative educaționale, expoziționale și de promovare (de la organizarea Zilei Mondiale Art Nouveau la prelegeri online, ghiduri turistice, cataloage, filme și multe altele). Pentru că patrimoniul Art Nouveau este unul dintre aspectele ce unesc orașele și statele de pe cursul Dunării și care le-au influențat acestora istoria și devenirea, partenerii acestui proiect și-au propus să contribuie - prin cooperare și schimb de bune practici - la viitorul acestui patrimoniu, asigurat prin redescoperirea, promovarea și punerea în valoare responsabilă, în acord cu provocările întâlnite și nevoile comunităților patrimoniale din orașele și regiunile Art Nouveau.

Consortiul a fost alcătuit din nouă instituții partenere, coordonate de Municipality Oradea (lider de proiect), și anume: Institutul Național al Patrimoniului (România); Muzeul de Arte Aplicate, Budapesta (Ungaria); MAK Muzeul de Arte Aplicate, Viena (Austria); MUO - Muzeul de Arte și Meșteșuguri, Zagreb (Croația); Universitatea Slovacă de Tehnologie din Bratislava (Slovacia); Institutul pentru Protejarea Monumentelor Culturale, Belgrad (Serbia); Universitatea Kodolányi János, Budapesta (Ungaria) și Fundația de Protejare a Monumentelor Istorice din județul Bihor (România).

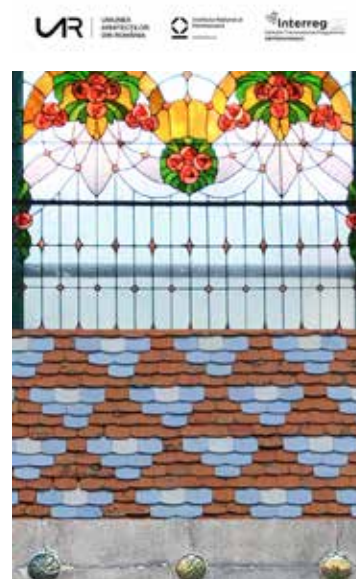
Obiectivul principal al proiectului a fost promovarea și punerea în valoare responsabilă și durabilă a patrimoniului cultural Art Nouveau ca vehicul pentru consolidarea identității culturale regionale și pentru stimularea creșterii economice în regiunea Dunării.

Parteneriatul regional și-a definit trei obiective: creșterea nivelului de cunoaștere a patrimoniului Art Nouveau în rândul publicului larg, dezvoltarea comunității profesionale specializate în Art Nouveau din regiunea Dunării și profesionalizarea promovării turistice a patrimoniului Art Nouveau. Obiectivele au fost atinse prin cooperarea și schimbul de bune practici constante, de-a lungul celor 3 ani de proiect, în rândul specialiștilor provenind din țările partenere, reprezentând sectoare și discipline diverse.

ART NOUVEAU 2 și-a asumat promovarea responsabilă și durabilă a patrimoniului cultural Art Nouveau ca mijloc pentru consolidarea identității culturale regionale și pentru stimularea creșterii economice în regiunea Dunării.

Deși patrimoniul Art Nouveau este omniprezent în regiune, potențialul său este insuficient explorat și valorificat. Activitățile educaționale ale proiectului au oferit publicului larg instrumente pentru a (re)cunoaște, respecta și proteja cât mai bine patrimoniul cultural Art Nouveau. O cunoaștere mai aprofundată a patrimoniului Art Nouveau consolidează o identitate culturală ce depășește limitele granițelor geografice și contribuie la conștientizarea potențialului unificator al moștenirii culturale comune al țărilor vecine, riverane Dunării.

Valorificarea acestui patrimoniu poate ajuta comunitățile locale să-și (re)definiească și să-și extindă sentimentul de apartenență și identitatea culturală regională. Cooperarea continuă la nivelul comunității multidisciplinare și multisectoriale de profesioniști și cercetători va fi consolidată, extinsă și intensificată. Scopul acestei veritabile platforme în colaborare regională este dublu. Pe de o parte, activitățile de cercetare din proiect își propun să producă un efect de undă, studiul aprofundat al patrimoniului Art Nouveau

suplimentând cantitatea de cunoștințe disponibile pentru proiecte viitoare și va informa, astfel, programe educaționale și de promovare turistică atât în cadrul Art Nouveau 2, cât și la nivelul comunităților specializate (patrimoniul, turism cultural) din cele 5 țări.

În al doilea rând, valorificarea cunoștințelor practice dobândite în trecut - pentru care patrimoniul construit este un martor de încredere - poate contribui la o viață mai bună în orașele de astăzi. Patrimoniul Art Nouveau este sinonim cu inovația - atât la nivel conceptual, cât și în privința tehnicilor și practicilor implicate în afirmarea cu succes, la început de secol XX, a acestui nou stil artistic, arhitectural și decorativ. Valorificarea insuficientă a patrimoniului cultural Art Nouveau prin turism oprește contribuția pe care acesta ar putea-o avea la dezvoltarea regiunii Dunării. Parteneriatul urmărește profesionalizarea promovării turistice a stilului Art Nouveau prin implicarea în activități a industriei turismului și dezvoltarea unor produse turistice competitive, de înaltă calitate, ce valorifică atât potențialul patrimoniului Art Nouveau pentru turismul cultural, cât și calitatea informației specializate puse laolaltă de specialiștii din regiune.

Pornind de la înțelegerea comportamentului turiștilor, prin realizarea de chestionare și consultări publice, continuând

prin traininguri pentru operatorii din industria turismului și cooptarea cât mai multor parteneri pentru dezvoltarea de circuite culturale, proiectul AN2 își propune să ajungă la publicul larg cu informație de calitate, validată de specialiști și formate de valorificare a patrimoniului cultural prietenoase, atrăgătoare și adaptate nevoilor reale ale turiștilor și comunităților cu patrimoniul Art Nouveau deopotrivă.

Totul din convingerea că diversificarea și îmbunătățirea ofertei turistice în regiune poate duce la creștere economică, poate genera venituri și poate stimula crearea de locuri de muncă - punând patrimoniul cultural la baza regenerării locale.

Unul din rezultatele proiectului Art Nouveau desfășurat în perioada 2017-2019 este documentarul **Art Nouveau without borders**. Rezultatele prezentului proiect pot fi consultate pe pagina *Descoperă*.

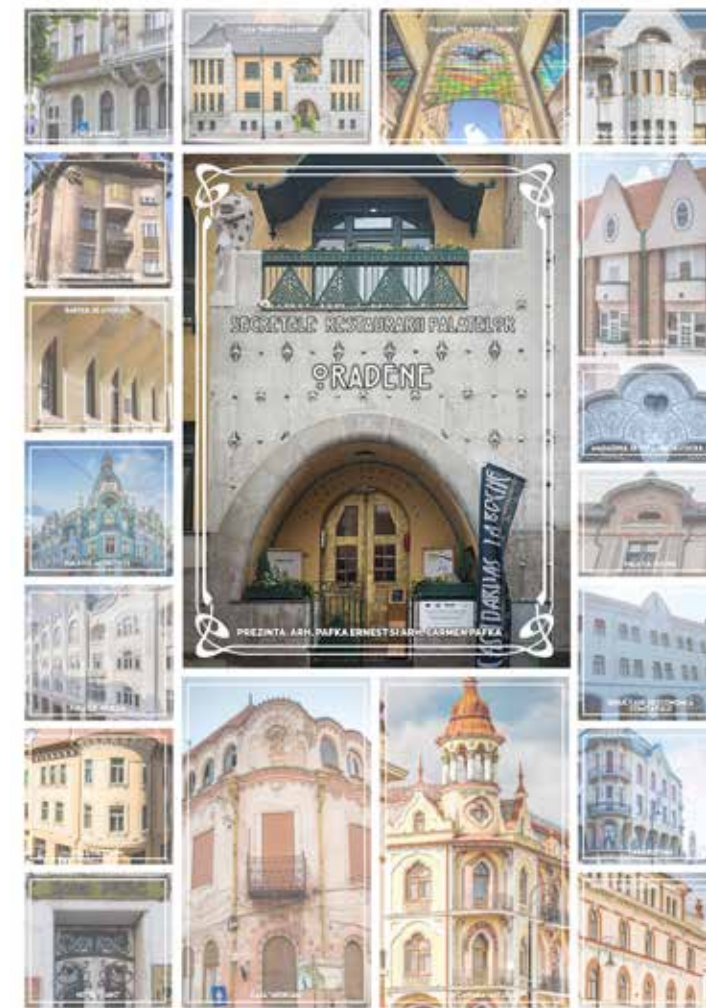
Programul de Cooperare Transnațională Dunărea este un instrument de finanțare al Interreg care urmărește îmbunătățirea aplicării politicilor și programelor de dezvoltare regională în zona Dunării. În dorința de a atinge un nivel înalt și foarte omogen de integrare teritorială, programul DTP acționează ca un vector și un pionier în politicile transnaționale. Prin ele se obțin rezultate tangibile și mecanisme eficiente de asociere între diverșii parteneri europeni, care accesează cu succes instrumente financiare EU. Programul finanțează proiecte de dezvoltare și implementare practică a politicilor cadru, instrumente, servicii și proiecte pilot.

Arhitecții Carmen și Ernest PAFKA au prezentat SECRETELE RESTAURĂRII PALATELOR ORĂDENE - 18 restaurări ale unor clădiri emblematice care poartă semnătura arhitectului.

Arhitectul Ernest PAFKA a fost distins cu Premiul „Duiliu Marcu” al Academiei Române 2018 pentru lucrarea: *Restaurarea palatelor Moskovits Miksa și Stem (Oradea)*.

„Oradea este unul dintre cele mai frumoase orașe din România din punct de vedere arhitectural. Avem clădiri în stil baroc, clasic, eclectic sau Secession. Imediat după Revoluție, aceste monumente au intrat în posesia unor oameni care nu au știut și nici nu au învățat să le prețuiască. Cum s-a întâmplat asta? Trebuia făcut ceva, pentru că au existat multe proiecte de reabilitare a fațadelor, dar nu au dat rezultate. La noi, s-a încercat rezolvarea problemei fațadelor printr-un proiect-pilot, elaborat în baza unei analize-evidențe cu toate clădirile importante din municipiu. Sarcina elaborării studiului a revenit firmei noastre. Este mare nevoie de acest studiu, pentru că trăim într-un oraș minunat cu foarte multe monumente, dar prost întreținute. Dintre cele 1.800 de clădiri pe care le-am studiat, doar 5-6% erau întreținute așa cum trebuie. La cele mai multe dintre ele s-au făcut intervenții neconforme în anii de după Revoluție. Proprietarii au fost curțați de negustori de gipscarton, PVC, vopsele sau termopane și au stricat arhitectura originală a imobilelor. Foarte multe partere care au devenit magazine, birouri ori ABC-uri, au spart pereți, au refăcut sau modificat anumite elemente ale imobilelor.

Au dispărut vitralii, s-au vândut la prețuri de nimic de către proprietarii care au cumpărat imobilele pe doi lei imediat după Revoluție și acum vedem acele vitralii prin Occident. Au dispărut portaluri, iar acum avem sute de case care nu mai sunt simetrice. S-au pus tâmplării albe din PVC pentru că sunt cele mai ieftine, fără să se gândească cineva la arhitectura sau cromatica respectivelor clădiri. Au fost făcute multe mansardări greșite, multe lucarne de prost-gust, cu forme potrivite pentru o casă de munte, nu pentru o arhitectură eclectică sau Secession. Am realizat câte o fișă pentru fiecare clădire în parte și o listă a clădirilor propuse pentru protejare: fațade protejate, clădiri propuse pentru clasare, ce intervenții sunt posibile și care sunt interzise. Am stabilit o paletă cromatică pentru fiecare stradă, în așa fel încât zona să aibă un aspect unitar. Ar trebui să existe o taxă de vătămare a patrimoniului, în funcție de aceste criterii, iar dacă proprietarii nu vor să beneficieze de oferte de renovare, vor trebui să achite această taxă. Ar fi o modalitate oportună de a determina proprietarii să fie interesați să își renoveze clădirile. Numai așa, aspectul orașului se poate schimba” (interviu Revista ARHITECTURA nr. 4/2019).

În ultimii ani, arhitectul Ernest Pafka a semnat numeroase proiecte pentru reabilitarea mai multor clădiri emblematice ale Oradei, inclusiv a Teatrului Național, care a ținut cel mai mult. Pafka n-a putut să nu observe că meseriașilor de acum le-au trebuit 5 ani să renoveze un imobil ridicat, acum un secol, în 16 luni...

- Ați conceput reabilitarea Cetății Oradea, a Teatrului Național, parcul dendrologic din Cetate, Parcul Salca... Sunteți mulțumit de execuția lucrărilor?

- Un arhitect care se respectă nu este mulțumit niciodată pe deplin. Dar cel mai mulțumit am fost cu clădirea Teatrului. Este și premiată.

- Se spune că România nu mai are meseriași. E adevărat că specialiștii în lucrările de finețe sunt tot mai rari?

- E adevărat. În primul rând, pentru că la noi nu au existat lucrări de reabilitare și restaurare. Dacă sunt meseriași și nu am lucrări, fie plec, fie mă specializez în altceva. E o luptă enormă să pui mâna pe un meseriaș serios.

- În urmă cu mai mulți ani, unii proprietari și-au „renovat” clădirile spoindu-le în culori țipătoare și „amputându-le” ornamentele. Cât de mari sunt pierderile?

- Există distrugerii care se pot reface și altele care nu se mai pot reface, acestea din urmă fiind cele mai grave. Cred că o treime din vitralii au dispărut din Oradea și acum le găsim pe clădiri în vest. O clădire zugrăvită într-o culoare țipătoare e cea mai mică problemă. E mai de iertat că nu repar o clădire fiindcă nu am bani, decât să o repar prost când am bani.

- Oradea se mândrește cu arhitectura de acum un secol. Cu ce credeți că se va remarcă peste încă o sută de ani?

- Nu cu multe. Din păcate, nivelul arhitecturii orădene și românești nu este la nivel european. O mare greșeală este că în România nu se fac concursuri internaționale și că mulți arhitecți încearcă să imite stiluri după cum vor investitorii. Nu există vreun oraș care să aibă un caracter arhitectural contemporan de calitate (preluare din ziarul Bihoreanul).

PRIMA FEMEIE ARHITECT DIN PAKISTAN

Text: Lizzie CROOK

YASMEEN LARI – MEDALIA DE AUR RIBA 2023

„Rolul unui arhitect ar trebui să fie mai mult de activist”

Medalia de aur RIBA este conferită anual, din anul 1848, și se aprobă personal de monarh. Este cea mai mare distincție din arhitectura britanică. Printre câștigătorii anteriori au fost Frank Lloyd Wright, Ray Eames, Zaha Hadid, Patricia Hopkins, Sheila O’Donnell, Shelley McNamara și Yvonne Farrell, David Adjaye.

„Nu mai putem proiecta doar pentru a ne mulțumi clienții.”

*„Din moment ce toată lumea este afectată de sistemul care se referă la obținerea de profituri, și totul este condus de bani, nu sunt sigură că **arhitectura socială descultă** poate deveni mainstream.”*

„Viitorul planetei este în mâinile noastre. Arhitecții au un rol foarte important de jucat și nu putem proiecta doar pentru a ne mulțumi clienții sau doar pentru a ne mulțumi.”

„Planeta este mult mai mare și mult mai importantă decât oricare dintre noi. Când proiectăm, trebuie să simțim Pământul, nu putem continua să-i provocăm daune.”

Lari este prima femeie arhitect din Pakistan și a treia care câștigă prestigioasa distincție, prezentată de Regele Charles al III-lea pentru prima dată.

Comisia de selecție a lăudat-o pentru „concentrarea ei pe arhitectură ca model social, cultural, economic și estetic complet și vital”.

Vorbind cu Dezeen din casa ei din Pakistan, Lari speră ca premiul ei să îi încurajeze pe arhitecți să-și folosească abilitățile pentru a atenua crize precum schimbările climatice. Arhitecta este cunoscută pentru „arhitectură socială descultă”, care se concentrează pe îmbunătățirea vieții comunităților dezavantajate, prin materiale și tehnologii de construcție cu costuri reduse, cu emisii reduse de carbon și zero deșeuri.

„Niciodată nu mi-am imaginat că ceea ce făceam, care este atât de diferit și nu a fost luat foarte în serios, va fi considerat, într-o zi, ca o modalitate legitimă de a face lucrurile, pentru un arhitect”, a explicat ea.

Lari a proiectat clădiri importante pentru clienți corporativi în cadrul firmei „Lari Associates”, biroul fondat în 1964, când avea 23 de ani. În 1980 a fondat, împreună cu soțul său, „Heritage Foundation of Pakistan”, înainte de a se pensiona în 2000, pentru a se concentra pe activități umanitare și a construi locuințe de necesitate, pentru comunitățile marginalizate și lipsite de resurse.

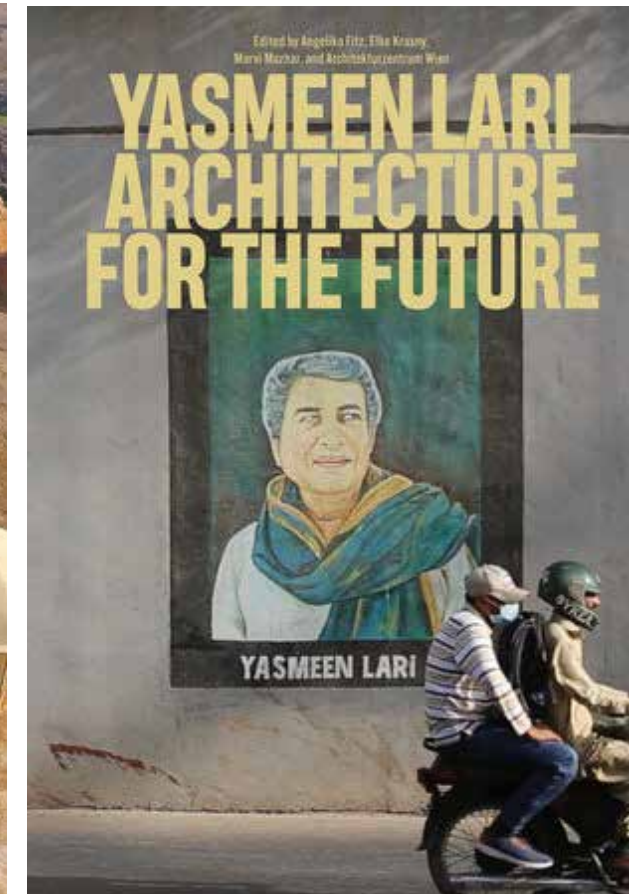
Arhitecta a spus că speranța ei sunt tinerii și că „mesajul ei rezonază cu ei și că lucrul acesta ar putea conduce la un flux de tineri arhitecți care intră în domeniul umanitar, în viitor”. „Sper că lucrul acesta i-ar putea încuraja pe unii dintre profesioniștii mai tineri să poată lua asta mai în serios sau într-un mod mai permanent.”

Ea a spus că industria este, de asemenea, afectată de o atitudine „leneșă” care se bazează pe utilizarea materialelor convenționale și ușor disponibile, cum ar fi betonul și oțelul. Lari este specializată în crearea de clădiri cu costuri reduse și cu emisii reduse de carbon pentru comunitățile dezavantajate. „Cred că este o eroare să crezi că nu te poți lipsi de beton și oțel. Îmi imaginez că nu toată lumea va dori să folosească pământ sau bambus, dar varul poate fi folosit de mulți.”

Varul, un material găsit în mare parte din lucrările lui Lari, a fost folosit în mod obișnuit de romani ca ingredient în beton și este capabil să absoarbă carbonul din atmosferă. „Arhitecții nu se uită la materiale alternative pentru că niciuna dintre companiile comerciale nu-i bombardează cu astfel de oferte”, a spus ea. „Din păcate, suntem foarte leneși. Vrem să ne uităm la ceva și să-l avem pregătit pentru noi. Acum trebuie să ne organizăm pentru cei cărora le pasă cu adevărat.”

Lari crede că premiul cu medalia de aur RIBA Royal este o reflectare a îmbunătățirii echilibrului de gen și a recunoașterii valorii femeilor în arhitectură. „Cred că este o recunoaștere că femeile au un rol de jucat, că există ceva de valoare pe care îl pot oferi. Femeile pot aduce o contribuție diferită de ceea ce pot face bărbații.” Lari crede că recunoașterea mai multor femei prin premii este una dintre modalitățile de a depăși această discriminare.

„Vreau ca generațiile tinere să se descurce mai bine decât am fost în stare să facem noi. Doar așa vor deveni mai bune.”

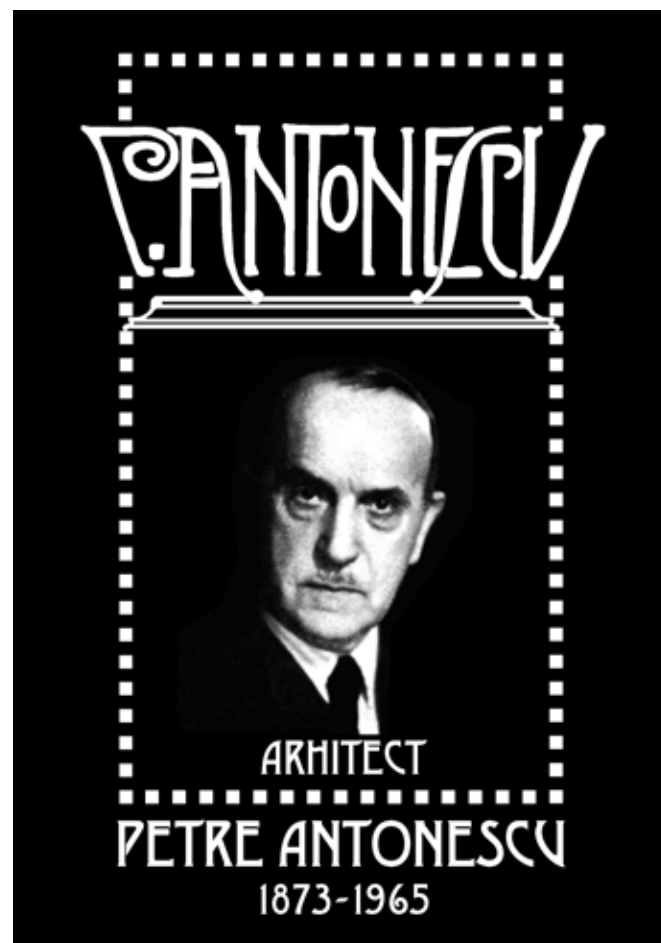

150 DE ANI DE LA NAȘTEREA ARHITECTULUI PETRE ANTONESCU

Text și Foto: Sorin VASILESCU

O VIAȚĂ DEDICATĂ MODERNITĂȚII

Uniunea Arhitecților din România participă la aniversarea a 150 de ani de la nașterea unei figuri majore a culturii noastre, arhitectul Petre Antonescu. Vasta sa activitate profesională și didactică a făcut ca arhitectul să fie contemporan și marcat de toate principalele curente ale modernității.

Lunga sa activitate poate fi împărțită în trei mari epoci creatoare: faza începuturilor, de la primii ani ai secolului până la primul Război Mondial; faza neo-românească, până la finele anilor '20, și fază modernă.

Născut la Râmnicu Sărat, la 29 iunie 1873, a studiat, între anii 1893-1899, la École des Beaux-Arts din Paris, cu profesori iluștri, precum Julien Guadet și Edmond Jean Baptiste Paulin.

Imediat după reîntoarcerea în țară, a fost remarcat de Ion Mincu, ce afirma: „*Dorința noastră cea mai vie și urarea pe care o facem din suflet tuturor tinerilor talentați ca d-l Antonescu, este ca direcțiunea ce-și vor alege să fie aceea care ne-ar duce la reluarea firului tradițional, al vechei noastre arhitecturi așa de îndelung abandonată și totuși susceptibilă de o admirabilă dezvoltare*”¹.

Opera lui Petre Antonescu a marcat, pentru o jumătate de secol, arhitectura românească și poate fi împărțită în faze distincte: eclectic-neoclasică, Art Nouveau, neo-românească și de factură modernistă - Art Déco.

Urmaș legitim al lui Ion Mincu, Petre Antonescu a fost format în spiritul **eclectismului clasicizant specific Beaux-Arts**, ceea ce s-a reflectat în primele sale

Casele Ion I. C. Brătianu, str. Biserica Amzei nr. 3-5, București

Palat de Justiție, azi Tribunalul Județului Buzău, Buzău 1909-1912

Palatul Administrativ, str. Unirii nr. 19, Craiova, 1912-1913

opere de factură eclectic-academică precum: **Palatul Elena Kretzulescu** (Calea Știrbei Vodă nr. 39, București, 1902-1904); **Casa Alexandru Marghiloman** (str. Mercur, colț cu Bdul Colței, azi Bdul Magheru, București, 1906); **Casa Constantin Dinu Brătianu** (str. Dorobanți nr. 16, București, 1909); **Casa Anton Enescu** (str. Cobălcescu nr. 1, București, 1911); **Casa Constantin Geblescu** (str. Polonă nr. 8, București, 1912); **Casa de Credit și Economii a Funcționarilor Poștei** (str. Poștei nr. 2, București, 1914); **Palatul AGIR** - Asociația Generală a Inginerilor din România (Calea Victoriei nr. 118, București, 1916 și 1925-1928); **Casa Oromolu** (Șoseaua Jianu, azi Bdul Aviatorilor București, 1926-1927); **Școala Română din Roma** - Accademia di Romania (Piazza José de San Martin, Valle Giulia, Roma, 1932).

Antonescu nu a fost opac nici la exuberantul și inovativul **Art Nouveau**, ce era în plină expansiune în întreaga lume. Principale realizări ce pot fi considerate aparținând acestui stil sunt: **Casa Lipatti** (Bdul Lascăr Catargiu nr. 12, București, 1902) și **Cazinoul și hotelul Palas** (Parcul Dimitrie Ghica, Sinaia, 1911-1912). Unui Art Nouveau târziu par a aparține și marile imobile de **locuințe și birouri Agricola Fonciera** (București, 1926) și **Adriatica** (realizat în colaborare cu arhitectul Paul Smărăndescu, în Piața Senatului, azi Piața Națiunilor Unite, între anii 1927-1929).

Următoarea etapă a creației lui Petre Antonescu este cea în care devine nu doar unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai **stilului neo-românesc**, ci chiar creatorului unei variante a stilului, **varianta monumentală**. Antonescu și-a pus o grea, delicată și complexă problemă: aceea a transpunerii la altă scară a elementelor planimetrice, volumetrice și de detaliu din repertoriul arhitecturii cu specific național. În discursul de recepție de la Academia Română din ziua de 5 iunie 1947, Alexandru Lapedatu spunea: „*Probabil partea cea mai caracteristică a operei sale, tocmai pentru că este cea mai originală, rămâne cea neo-românească. [...] Arhitectura neo-românească își folosește expresia firească, fără discrepanțe stilistice neimportante în construcții de gabarit relativ redus: vile, școli sau alte clădiri ce nu depășesc scara unei cule sau chiar a unui palat brâncovenesc, cum sunt în opera sa fostele Case I. I. C. Brătianu, str. Biserica Amzei nr. 3-5, și conacul și acareturile*

de la Ștefănești (Florica) tot ale familiei Brătianu⁷². Reprezentative pentru faza neo-românească sunt: **Casa Mavrodin** (str. Orlando nr. 8, București, 1904); **Casele Brătianu** (str. Biserica Amzei nr. 3-5 și 5-7, București, 1908); **Casa Vintilă Brătianu** (str. Aurel Vlaicu nr. 9, București, 1911-1912); **Casa Dimitrie Oprea Soare** (str. Poenaru Bordea nr. 2, București, 1914) și **Casa Malaxa** (Aleea Alexandru nr. 38, București, 1930).

Tot aparținând acestui stil, dar de dimensiuni monumentale, sunt: Palatul Ministerului Lucrărilor Publice, azi **Primăria Capitalei** (Bdul Elisabeta nr. 47, București, 1906-1910); **Palatul Administrativ** (str. Unirii nr. 19, Craiova, 1912-1913); Sala de expoziții de la **Arhivele Statului** (din cadrul Mănăstirii Mihai Vodă, București, 1913-1914 și 1923); **Banca Marmorosh & Blank** (str. Doamnei nr. 2-4, București, 1915-1923); **Catedrala din Galați** (str. Domnească nr. 194, în colaborare cu arhitectul Ștefan Burcuș, Galați, 1906-1917).

Arcul de Triumf, Șoseaua Kiseleff, București 1921-1922, 1936

Palatulul Băncii Marmorosch Blank din București, 1915-1923

Despre fostul **Palat al Ministerului Lucrărilor Publice**, Petre Antonescu afirma: „După primii ani de cercetări și studii întreprinse de autor în domeniul vechii arte românești, construcția fostului palat al Ministerului construcțiilor a fost prima sa încercare de a rezolva, la scara monumentală, o temă de conținut și caracter modern, inspirată din variatele resurse de știința constructivă și bogatele mijloace de expresie arhitecturale, pe care i le ofereau tradițiile artei pământene [...]”⁷³.

Palatul Administrativ din Craiova este stilistic și ca program asemănător cu palatul Ministerului Lucrărilor Publice din București. Autorul își caracterizează opera astfel: „Prin compunerea și ordonarea maselor și prin relieful care li s-a dat în arhitectura edificiului, s-a încercat a se pune un accent de interes urbanistic mai pronunțat în acest punct al orașului. S-a adoptat astfel o siluetă generală normal echilibrată, după un plan simetric centrat pe un turn masiv, așezat la mijlocul poziției, ca o amintire a vechilor clădiri care formau, în mijlocul cetății Banilor - și deci foarte aproape de noul palat - un ansamblu monumental dominat de turnurile incintelor de la Casa Banilor, Sf. Dumitru, Madona-Dudu etc. Arhitectura palatului este inspirată de vechile monumente ale țării”⁷⁴.

Despre **Banca Marmorosh Blank**, autorul afirma: „În căutarea unei arhitecturi care să asigure clădirii un caracter monumental și care să se înscrie în același timp pe linia tradițională a artei românești, autorul a utilizat în mod creator unele elemente bizantine și gotice, asociate și prelucrate cu măiestrie de vechii meșteri români pentru a da un stil local original. Încercarea de a duce mai departe această arhitectură, pe o scară mai largă și cu aportului unei tehnici mai dezvoltate, a dus la studiile de ansamblu și de detaliu, din care se trage arhitectura monumentului”⁷⁵.

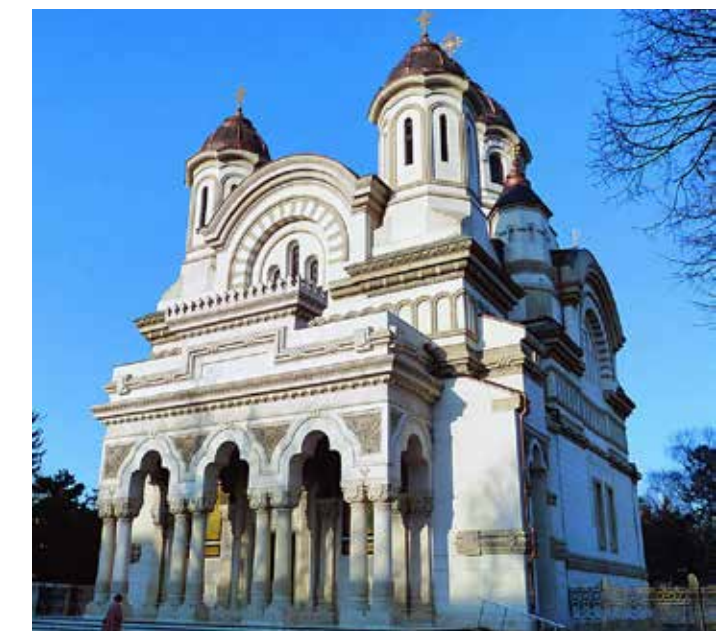
Facultatea de Drept, bdul Kogălniceanu nr. 36-46, București, 1935

Poziția arhitectului față de arhitectura românească de cult, ca și cea față de principala sa operă de artă sacră, **Catedrala din Galați**, este următoarea: „Arhitectura bisericii creștine ortodoxe are în România o veche tradiție, care a dat, alături de unele rare monumente de mai mari dimensiuni, precum ar fi acelea ale ansamblurilor mănăstirești, foarte multe lăcașuri de rugăciune, mai modeste dimensional, dar de o rară frumusețe și uneori de o remarcabilă originalitate. De-a lungul celor mai bine de patru secole, pe urma cărora s-a dezvoltat, această artă a trăit neîncetat în plin efort de creație, până spre mijlocul secolului al nouăsprezecelea, când importarea arhitecturii clasicizante a apusului a favorizat confuzii și devieri de la tradițiile sănătoase ale vechii arte [...]. Planul catedralei din Galați este conceput pe ideea unei singure cupole centrale, rezemată pe patru arce, de la înălțimea cărora, prin tranziția a patru trompe diagonale, se ridică tamburul care suportă calota semisferică formând domul”⁷⁶.

O categorie aparte a modernismului românesc este cea practică în ultima sa perioadă de creație de Petre Antonescu, care se convertește la o formă de **modernism** care corespunde, într-o măsură, atât Art Déco-ului simplificat, cât și acelei „întoarceri la ordine” a clasicismului epurat, specific arhitecturii din ultima decadă a perioadei interbelice. Acestei orientări stilistice îi aparțin: **Facultatea de Drept** (București, 1933-1935); **Casa studentului** (București, 1935-1937); **Arcul de Triumf** (1936); **Institutul de Istorie Universală** (București, 1937-1939), proiectul pentru **Palatul Municipal al Capitalei** (1937). După instaurarea regimului comunist, cariera celui care a fost una dintre cele mai importante figuri ale arhitecturii românești s-a încheiat brusc, a fost eliminat din Academia Română și i-au fost confiscate proprietățile. După reabilitare,

Ministerului Lucrărilor Publice (actuala primărie), București, 1906-1910

Catedrala Episcopală, Galați, 1905-1906

În ultimele două decenii de viață, nu a mai realizat nici o construcție, cu excepția urmării lucrărilor de refacere a operei sale capitale - Ministerului Lucrărilor Publice ce a devenit Sfatul Popular al Capitalei.

Atât pentru clădirea Facultății de Drept, cât și pentru aceea a Casei studenților, o arhitectură de concepție clasică, prelucrată în spirit modern, simplu. **Casa Studenților** este singura realizare din vastul proiect pentru o Cetate Universitară a Bucureștiului. Autorul ne spune că a gândit-o ca pe „un centru de viață extrașcolară pentru uzul tinerimii studioase. Programul de construcție a întregului ansamblu cuprindea încăperile și amenajările necesare pentru: sport [...], gimnastică, săli de joc și camere de odihnă; sală de conferințe și cinematograful, salon de dans și concerte, săli de lectură și corespondență, cu o bibliotecă, săli de expoziție, restaurant și cofetărie, serviciu de consultații medicale, centru de informații, telefon, poștă-telegraf și post de radio, diverse magazine (sport, librărie etc.)”.

Ultima sa creație este **Institutul de Istorie**: „Pe sub peristilul din dreapta se face accesul publicului la sala de conferințe, care ocupă parterul părții centrale. Deasupra acesteia, la etaj, având aceeași formă și întindere, se află sala mare de lectură [...]. Pereții peristilului de intrare sunt acoperiți cu picturi în frescă [...] executate de artista Olga Greceanu”.

NOTE

1. Ion Mincu, *Expozițiunea de arhitectură P. Antonescu, în revista Literatura și arta română*, București, 1900-1901.
2. Alexandru Lapedatu, *Discursul de recepție de la Academia Română din ziua de 5 iunie 1947*, Biblioteca Academiei Române, fasc.:
3. Petre Antonescu, *Clădiri, construcții, proiecte și studii*, Editura Tehnică, București, 1963.
4. Petre Antonescu, *Clădiri, construcții, proiecte și studii*, Editura Tehnică, București, 1963.
5. *Ibidem*.
6. Petre Antonescu, *Clădiri, construcții, proiecte și studii*, Editura Tehnică, București, 1963.

Casa Studenților, Calea Plevnei nr. 61, București, 1937

Institutul pentru studiul Istoriei Universale, Blvd. Aviatorilor, București 1937-1939

Blocul Adriatică, Calea Victoriei nr. 1, București 1927

Petre Antonescu și Henrieta Delavrancea Gibory, împreună cu un grup de arhitecți în vizită la Mănăstirea Antim pe la începutul anilor 1950

100 ANI PENTRU ARHITECTURĂ CU HAR ȘI CREDINȚĂ

Text și Foto: Lucian EUSTAȚIU
MIHĂESCU

LA MULȚI ANI, MINUNATULUI ARHITECT DAN CORNELIU!

... „mâna dreaptă și stângă beneficiază, dacă spun așa, de două sau trei degete ca lumea (normale).

Acesta ar fi fost un motiv să am sabia lui Damocles asupra capului.

Ei, n-am avut-o!

Ba, din contră, sabia aia am coborât-o, și am ascuțit niște creioane cu ea”...

Dan CORNELIU

Dan, prieten de meserie, dar și de suflet. Întotdeauna cu inițiativă, ironic cu toți, dar mai ales cu sine însuși. La 28 de ani, după săvârșirea a două facultăți - Geografie și Arhitectură, și-a început cariera de arhitect în cadrul primului institut comunist, la Secția Monumente Istorice ce era condusă de arhitectul Radu Udroiș, unde s-a făcut remarcat pentru spiritul de inițiativă și umor.

Doamna Eugenia (Jeni) Greceanu, cu care a rămas prieten până la moarte, îi spunea Lică. Au făcut echipă la toate lucrările de restaurare, cea mai semnificativă fiind Clisiernița/Clisiarnița de la Moldovița, pentru care au obținut un premiu internațional „Mărul de Aur”.

Creativ, cu o memorie vizuală de neegalat și o forță de muncă de titan, Dan CORNELIU a făcut din viața lui un roman. A călătorit pe patru continente. După 1990, a făcut multe excursii din care a adus imagini desenate cu atmosferă și un deosebit simț al detaliului. Setea de a călători nu a fost egalată decât de aceea de a desena tot ceea ce vede. Astfel, a devenit un ambasador al artei din România, prin expozițiile de la New York - cu desene din Canada și Alaska, de la Londra, la Sinagogă, din Danemarca la Ambasada Română de la Copenhaga.

În paralel, nu și-a uitat meseria și a inițiat o serie de proiecte, cele mai importante fiind Mănăstirea din Valea Mare, județul Covasna, dar mai ales Mănăstirea Dervent din sudul Dobrogei căreia i-a conferit o imagine athonită, respectând totodată și stilul local.

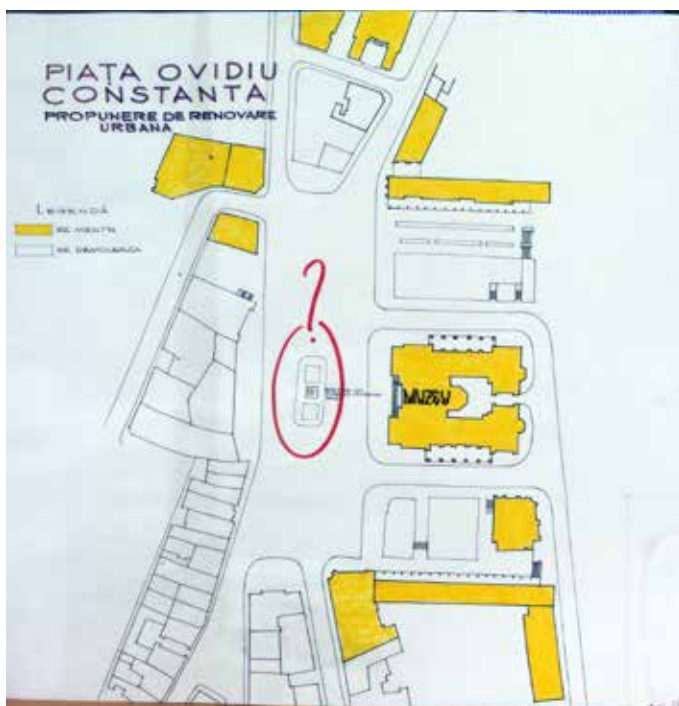
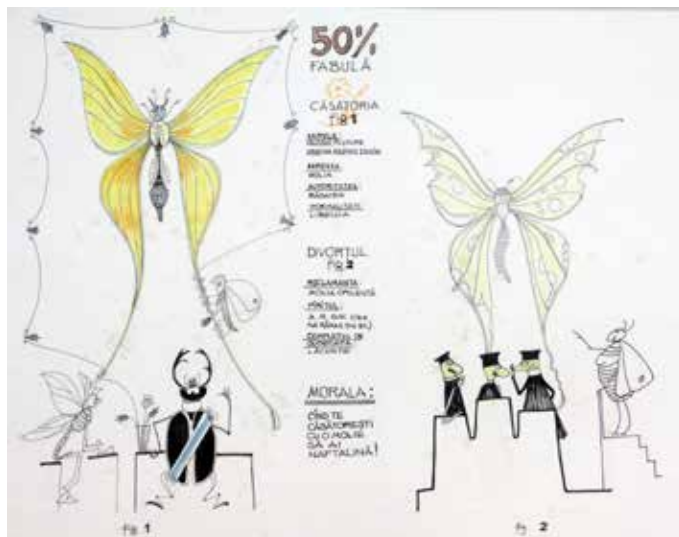
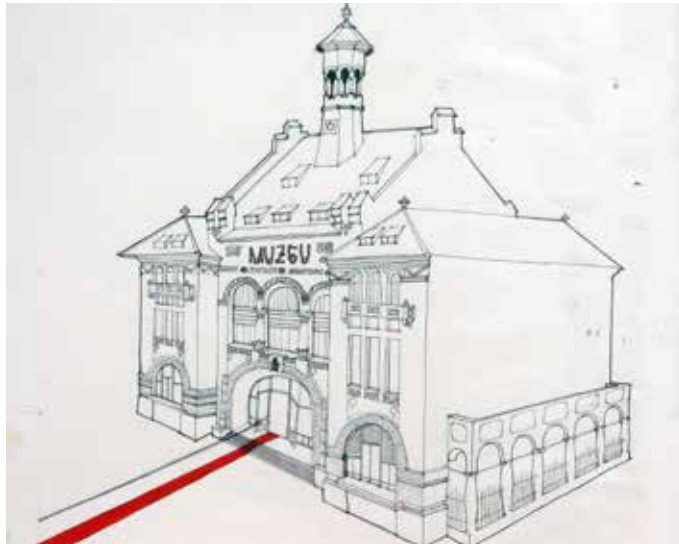

Colaborarea cu Dan este foarte dificilă pentru că nu se lasă până ce ideea lui nu se materializează pe teren, așa cum a gândit-o. Am asistat la o tentativă de dărâmare a unor construcții și nu s-a lăsat până nu s-a găsit un compromis. Astfel, „omulețul” de un metru șizeci poate trage după el un regiment de arhitecți în lucrări proiectate după ideile lui. Îl știu pe arhitectul Dan CORNELIU din 1958, când a venit la Constanța, unde a fost trimis să înființeze un institut de proiectări, el fiind numit șef la Sistematizare și Monumente. După 1973, l-am întâlnit la Institutul de Proiectări din Constanța, unde mi-a fost șef, eu terminând atunci Școala Tehnică de Arhitectură și Sistematizare. A fost un dezastru, nu ne-am înțeles deloc, urmând să mă mut la un Atelier de Arhitectură. După 19 ani, ne-am lovit unul de altul la facultate, unde eram angajatul Uniunii Arhitecților la revista „Arhitectura”.

Abia acum am ajuns să ne înțelegem! El avea nevoie de o mână de ajutor la expunerea desenelor în Statele Unite (care fusese amânată din 1989), eu aveam nevoie de experiența lui de proiectare. Astfel, a re-început o colaborare, de această dată fructuoasă, întâi cu amenajarea unor expoziții, în diferite orașe ale țării, apoi proiectarea mănăstirii de la Valea Mare. La Mănăstirea Dervent nu am fost implicat, dar, la vremea respectivă, i-am dat niște idei pe care le-a aplicat.

O amintire hazlie am de la Mănăstirea Valea Mare când, prezentând ideile ce se materializau unei doamne din Franța i-am arătat necropola de sub biserică, spunându-i că în acel loc mă voi afla pentru veșnicie. Dan, auzindu-mă, mi-a spus: „Ce, mă, ești ciolan de lux?”.

Poți să te superi pe un astfel de om? Mi-e dor de anii când lucram împreună.

Arhitect Dan Corneliu, aniversat la împlinirea vârstei de 100 de ani, Cțitor al Mănăstirilor Dervent, Cocoș și Valea Mare

Text: arh. naval ing. Eugen TIRON

Arhitectul Dan CORNELIU este un artist cu conștiința valorii lui, dar un om smerit. Nu este un om religios, dar are conștiința existenței Sfintei Treimi și, de aceea, respectul și smerenia lui îl fac pe Dumnezeu să-i dea atâta putere de creație. Opera lui este dedicată, prin ea aduce slavă lui Dumnezeu și jugul lui este ușor și el știe că Răscumpărătorul lui este viu.

Muzica este hrana lui spirituală și, de aceea, aș aminti doar de oratoriul lui Handel - Messiah.

Crezul lui artistic și profesional este: „În viață trebuie să faci ceva și să lași după tine urma viețuirii pe acest pământ”.

DESPRE LUMEA ÎN CARE (AR TREBUI SĂ) TRĂIM

Text: Ileana TUREANU
Foto: Olimpia SULTANA
Gabriela PETRESCU

DANIEL ȘI MAXIMILIAN ZIELINSKI LA ATENEUL ROMÂN

La Ateneul Roman, în cadrul Conferințelor Fundației Humanitas, a avut loc, duminică, 4 mai, Conferința „Despre lumea în care trăim”, susținută de arhitecții Maximilian și Daniel Zielinski, eveniment așteptat, pe de-o parte pentru că cei doi frați Zielinski, senior partener la Foster&Partners, sunt arhitecții români care au ajuns cel mai sus în ierarhia profesională mondială, pe de altă parte pentru că proiectele și principiile de abordare ale firmei pe care o reprezintă nu ilustrează numai excelența de astăzi, ci dau semnalul arhitecturii care „va fi”, reprezintă laboratorul viitorului.

Pornind de la conceptul general al firmei „Cea mai bună arhitectură provine din sinteza tuturor elementelor care cuprind și formează caracterul unei clădiri: structura care o susține, serviciile care îi permit să funcționeze, ecologia, calitatea luminii naturale, simbolismul formei, relația cu orizontul sau peisajul stradal, modul în care este percepută și, nu în ultimul rând, capacitatea sa de a ridica spiritele. Lucrând împreună, în mod creativ, încă de la începutul unui proiect, arhitecții și ceilalți specialiști își unesc cunoștințele pentru a crea soluții de design integrate și durabile”.

Conferința s-a axat pe cinci teme majore:

Orientarea către viitor - „Arhitectura trebuie să privească înainte și să urmărească să creeze genul de lume în care dorim să locuim în viitor și poate fi un catalizator pentru schimbări pozitive de mediu. Munca noastră este încercarea de a realiza această viziune și de a produce clădiri care sunt înaintea timpului lor. Practica integrează abilitățile de arhitectură cu inginerie, atât structurală, cât și de mediu, urbanism, design interior și industrial, modelare

și filmare, geometrie, cercetarea materialelor și multe altele - mediul nostru de lucru este similar cu o universitate compactă. Lucrând împreună de la început, învățăm unii de la alții și combinăm cunoștințele noastre pentru a concepe soluții de design complet integrate. S-a vorbit despre mobilitatea fără drumuri, orașele fără infrastructura clasică, lumea virtuală digitală, antigravitațională, agenția spațială NASA etc.

Relația cu natura - convingerea fundamentală că sistemele de mediu trebuie conceptualizate în armonie cu arhitectura pentru a sprijini dezvoltarea durabilă.

Lucrăm cu echipele de proiectare pentru a dezvolta strategii durabile personalizate pentru a îmbunătăți performanța de mediu, de la scara studiilor detaliate de construcție până la masterplanuri conceptuale. Aceste strategii abordează consumul de resurse și impactul asupra mediului, împreună cu confortul, productivitatea, sănătatea și bunăstarea. Efectuăm analize detaliate, utilizând software și instrumente analitice de ultimă generație care au fost dezvoltate intern. Acestea asigură integrarea strategiilor de cea mai înaltă performanță și rafinarea lor continuă și evaluarea comparativă a performanței. Proiectarea la scară urbană este o întreprindere complexă, fie că implică un master-plan pentru un oraș, o schemă de regenerare a unui cartier sau planificarea unui nou sistem de transport public. Echipa include planificatori și designeri spațiali, economiști și antropologi, precum și arhitecți peisagiști și ingineri de mobilitate, care lucrează împreună pentru a crea medii înfloritoare și rezistente. În această eră a schimbărilor sociale, tehnologice și de mediu fără precedent, abordarea noastră anticipează schimbările evolutive și transformările rapide care modelează mediile noastre urbane.

Peisajul este un ingredient vital pentru reziliența mediului și bunăstarea umană. De la terase pe acoperiș la designul peisajului stradal, la campusuri corporative și parcuri, arhitectura peisagistică cuprinde toate abordările, indiferent de scară. Infrastructura verde joacă un rol esențial în reducerea efectului de insulă de căldură urbană, stocarea apei pluviale, umbrirea și izolarea clădirilor și atenuarea schimbărilor climatice.

La sediul Apple s-au plantat între 9.000 - 13.000 de copaci.

Spațiul Public

Fiecare proiect începe cu o înțelegere a vieții istorice, culturale și sociale a orașelor, iar oamenii sunt întotdeauna în centrul proiectelor noastre. Un angajament față de implicarea civică ne permite să integrăm aspirațiile utilizatorilor în tema de proiectare. Asimilarea lecțiilor din arhitectura vernaculară ne asigură că desenele noastre sunt pătrunse de „spiritul locului”. Pentru regândirea Pieței Trafalgar, s-au purtat consultări cu peste 180 de instituții implicate. Transformarea Trafalgar Square reprezintă prima fază a master-planului Centrului Londrei - punct culminant al unei munci de mulți ani pentru îmbunătățirea mediului urban. Este rezultatul unei echilibrări între nevoile traficului și ale pietonilor, între ceremonial și cotidian, între vechi și nou.

Îmbunătățirile aduse pieței și străzilor adiacente includ locuri noi, iluminare și semnalizare de trafic îmbunătățite și o strategie de pavaj care utilizează contraste vizuale și texturale. Intervențiile contemporane continuă îndrăzneala designului original al lui Barry. Un mediu urban a fost modernizat și restaurat ca un spațiu cu adevărat civic. Planurile ambițioase de a elibera inima istorică a Londrei de traficul sufocat și sufocant au câștigat sprijinul public copleșitor.

Cei 3 R - Reduceți, Reutilizați și Reciclați

Pe măsură ce nivelurile de emisii de poluanți au crescut, a crescut și gradul de conștientizare cu privire la acțiunile care pot fi întreprinse pentru a minimiza daunele cauzate planetei. Ca o modalitate de a promova reducerea sau prevenirea deșeurilor, a fost creată regula celor **3 R: reduceți, reutilizați și reciclați**. Aceste acțiuni, împreună cu standardele de consum durabil au fost promovate ca un mijloc de a proteja resursele naturale și de a minimiza deșeurile.

Reducerea poate fi înțeleasă ca o reducere a materialelor, dar și a consumului de energie, a deșeurilor și, mai ales, a amprentei ecologice. În arhitectură, Reducerea se poate reflecta în utilizarea materialelor nepoluante, durabile și

reciclabile; în prefabricare pentru a reduce molozul și în utilizarea BIM pentru a minimiza erorile, risipa și îmbunătățirea proceselor de proiectare și construcție.

Reutilizarea se bazează pe utilizarea materialelor de mai multe ori, fără a fi prelucrate, nefiind astfel nevoie de energie. În arhitectură, reutilizarea poate merge de la reutilizarea materialelor și a elementelor de construcție la reutilizarea structurilor, o procedură numită reutilizare adaptivă.

Reciclarea necesită transformarea unui material înainte de a putea fi folosit din nou. Aceasta înseamnă că procesele de fabricație sau de prelucrare manuală care necesită energie sunt necesare pentru a permite materialului să capete noi forme și scopuri. Reciclarea este o alternativă la materialele aruncate care nu se califică pentru reutilizare și este adesea rentabilă în comparație cu utilizarea materialelor convenționale.

Cuantificarea bunăstării

Coronavirusul ne-a oferit o nouă apreciere pentru fragilitatea sănătății noastre individuale și colective. Așa cum se întâmplă adesea cu dezastrele naturale sau provocate de om, această pandemie a expus vulnerabilitățile în modul în care trăim. Am experimentat fragilitatea sistemului nostru de asistență medicală și verigile slabe din lanțurile noastre de aprovizionare. Am asistat la ce se întâmplă atunci când oamenii își pierd încrederea în comunitatea științifică, guvern și mass-media. Am văzut efectele asupra sănătății ale insecurității alimentare și ale calității proaste a aerului din interior (IAQ). Au devenit clare inechitățile sistemice care pun oamenii din grupurile etnice rasiale și minoritare la un risc mai mare de apariție a virusului.

Șocurile la adresa sistemului care zguduie acum lumea sunt comune în natură. Dar bunăstarea noastră depinde de capacitatea noastră de a susține aceste vulnerabilități și de dorința de a face față acestui moment cu o viziune coerentă pentru schimbarea post-pandemie. Față de crizele de sănătate, economice, sociale și de mediu care ne fracturează sistemele și reprezintă o amenințare existențială, trebuie să acționăm acum.

În concluzie, sustenabilitatea este un subiect larg, abordând preocupările esențiale legate de schimbările climatice. Proiectele trebuie să cuprindă atât sănătatea, cât și bunăstarea comunităților noastre. Aceasta a fost o temă centrală a muncii noastre. Lucrăm îndeaproape cu clienții noștri pentru a dezvolta soluții personalizate optimizate pentru nevoile lor și pentru planetă.

În acest sens, modernizarea clădirilor existente este esențială pentru atingerea obiectivelor noastre de zero carbon. Adaptând, cu simpatie, structurile existente, putem îmbunătăți performanța și funcționalitatea clădirii, reducând în același timp conținutul de carbon încorporat. Aceasta include transformarea vechilor clădiri de birouri în spații de lucru flexibile, cartierele industriale în zone comerciale și toate acestea, la extinderea duratei de viață a clădirilor istorice.

Respectăm bogăția orașelor în care clădirile din perioade și stiluri diferite s-au dezvoltat unele alături de altele. Foster + Partners a susținut întotdeauna reutilizarea și reînnoirea clădirilor istorice, cărora li se poate da o nouă viață prin intervenții sensibile. Intervențiile moderne permit oamenilor să folosească și să aprecieze o veche clădire într-un mod care nu ar fi fost niciodată posibil anterior. Este complimentul suprem de recunoaștere a valorii unei clădiri, asigurând, în același timp, că este viabilă pentru generațiile viitoare.

O foarte sumară prezentare

Firma Foster&Partners, cu sediul la Londra, datează din 1967 și este cunoscută și datorită abordării sale principale într-un „cadru de responsabilitate” care include principiile designului durabil. Clădirile celebre construite de firmă includ Bundestag din Berlin, Turnul Hearst din New York, clădirea „Gherkin” de la Londra etc. Foster&Partners proiectează sediul și magazinele Apple din întreaga lume.

În 2017, s-a lansat Fundația Norman Foster (NFF) cu misiunea de a promova „gândirea și cercetarea interdisciplinară pentru a ajuta noile generații de arhitecți, designeri și urbanisti să anticipeze viitorul”.

Norman Foster a primit Premiul Pritzker, cea mai înaltă distincție în arhitectură.

Frații Maximilian și Daniel Zielinski sunt nepoții arhitectului Haralamb Georgescu și fiii arhitecților Mariana și Cristian Zielinski și au ajuns parteneri la Foster&Partners, cea mai mare firmă de arhitectură din Marea Britanie, cu peste 1.000 de angajați de diferite profile și specializări și care, de peste 50 de ani, își propune să creeze clădiri durabile și să îmbunătățească viața oamenilor. Sustenabilitatea este definitorie pentru filosofia firmei, care, în 2019, a publicat un manifest de sustenabilitate.

Daniel și Maximilian Zielinski au în portofoliu proiecte internaționale unice, de la redesenarea Parisului sau a unui întreg oraș în Emiratele Arabe Unite până la sedii ale companiei Apple în Statele Unite sau stațiuni de clasă mondială la Marea Roșie. Cel mai provocator proiect de până acum a fost Apple Park din Cupertino.

LANSAREA VERSIUNII ÎN LIMBA ENGLEZĂ A MONOGRAFIEI IOANA GRIGORESCU - CALEA SINCERITĂȚII

Text: Alexandru PANAITESCU
Foto: Monica CROITORU TONCIU,
Răzvan HATEA

THE PATH OF SINCERITY

O după-amiază însorită și la propriu, și la figurat s-a petrecut miercuri, 24 mai, la standul Institutului Cultural Român - ICR, de la Bookfest, ediția 2023, unde, în prezența președintelui instituției, domnul Liviu Jicman, a avut loc lansarea versiunii engleze a monografiei dedicate arhitectei Ioana Grigorescu, rod al unei strânse colaborări cu Uniunea Arhitecților din România - UAR.

Încă din anii 2016-2017, în cadrul unui program susținut de „recuperare a reperelor”, UAR a urmărit consecvent aducerea în atenția publică a unor personalități proeminente ale arhitecturii românești.

În acest sens, s-a remarcat cazul arhitectei Ioana Grigorescu, afirmată cu putere în anii 1960 ca o profesionistă de excepție prin restaurările efectuate mai ales la numeroase monumente din nordul Moldovei, cum ar fi mănăstirile Dragomirna și Sucevița, cât și părți ale mănăstirilor Voroneț, Humor, Putna, Secu, Sihăstria sau noua incintă de chilii de la Mănăstirea Dealu.

Odată cu cercetarea vastei arhive a acesteia, aflată la UAR, s-au creat, începând din a doua jumătate a anului 2016, premisele de fi făcută cunoscută mult mai mult personalitatea complexă a Ioanei Grigorescu. Astfel, anul 2017 a fost declarat la UAR „Anul Ioana Grigorescu”, lansat printr-o expoziție cu lucrări de grafică deschisă în luna martie a aceluși an. Momentul a marcat și începerea elaborării albumului-monografic *Ioana Grigorescu - Calea sincerității*, text și coordonare Alexandru Panaitescu, concept grafic Ioana Alexe, editat în condiții excelente de către UAR, cu fonduri din Timbrul Arhitecturii și care a văzut lumina tiparului în iunie 2018, când a primit și Premiul Președintelui la Anuala de Arhitectură București.

În august 2019, s-a putut organiza o amplă expoziție Ioana Grigorescu la Cracovia în sala Piwnica de la Centrul Cultural Internațional - ICC. În acel timp

Oana Boca STĂNESCU director Centrul Național al Cărții, alături de autor arh. Alexandru PANAITESCU și Președintele ICR Liviu Sebastian JICMAN

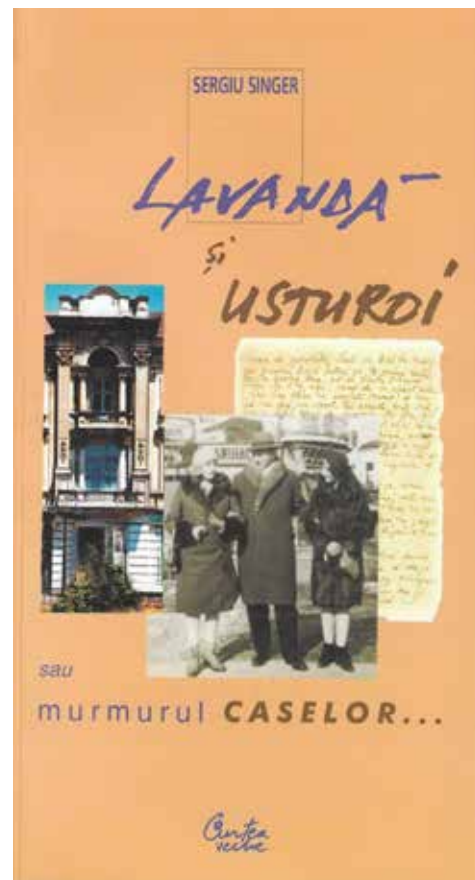
s-a conturat ideea ca ICR să traducă și să editeze în limba engleză monografia dedicată Ioanei Grigorescu, ca un mijloc indispensabil de cunoaștere internațională a arhitecturii românești, reprezentată printr-o personalitate de vârf a acesteia.

La mijlocul anului 2022, a fost finalizată traducerea lucrării de către Samuel W. F. Onn, iar spre sfârșitul anului a fost tipărită în condiții de excepție versiunea în limba engleză a albumului-monografic *Ioana Grigorescu - The Path of Sincerity*, cu același concept grafic ca și cel al ediției din limba română.

Astfel, aducerea în atenția publică, inclusiv internațională, a unei mari arhitecte, de incontestabilă valoare nu numai națională, și-a găsit un moment fericit prin lansarea la standul ICR de la Târgul de carte Bookfest 2023 a versiunii în limba engleză a monografiei dedicate Ioanei Grigorescu.

„LAVANDĂ ȘI USTUROI”
LA MUZEUL SUȚU
ÎMPREUNĂ CU
CĂTĂLIN D. CONSTANTIN

Text: Ileana TUREANU
Foto: Răzvan HATEA

CINE ESTE SERGIU SINGER?

„Idealul meu ar fi să realizez un colaj romantic”, scrie autorul. Cartea aceasta ciudată, care palpită de o viață ce pare simultan familiară și inaccesibilă, trăită și închipuită în egală măsură, are toate caracteristicile unei scriituri postmoderniste, străbătută de un romantism difuz. Memorialistică? Ficțiune? Autorul ignoră frontierele convenționale dintre genuri, iar personajele evocate respiră în spațiul „adevărului” și în cel al „imagnarului” deopotrivă. Din fiecare rând și din fiecare imagine se detașează pregnant, învăluit și fascinant Orașul ca topos privilegiat al unei mitologii subiective ce stă sub semnul nostalgiei.

Cine este **Sergiu Singer** ? (1928, Ploiești - 2018, Bremen) - arhitect, scenograf, scriitor și gastrozof de origine română.

A absolvit Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” din București în 1952. După o perioadă de asistență pe lângă scenografi cu renume, ca W. Siegfried și Toni Gheorghiu, face grafică și lucrează ca arhitect la Institutul Proiect București. În **1957 este angajat de Toma Caragiu la Teatrul de Stat din Ploiești și obține**, chiar la prima lui scenografie, **Premiul Tineretului**. În 1962 câștigă prin concurs postul de prim-pictor scenograf la Teatrul Tineretului din Capitală. La ambele teatre lucrează cu regizori importanți, care îi influențează evoluția în domeniul teatral. Tot în 1962 devine membru al Uniunii Artiștilor Plastici și participă la expoziția

de scenografie organizată de UNESCO la Paris cu schițe de decor pentru Hamlet și obține o mențiune.

La sfârșitul anului 1963 pleacă în Germania Federală. După debutul la Wiesbaden, în 1965, face decoruri și costume pentru scenele mari din Germania. Din 1969 până în 1984 își extinde activitatea la televiziune și film. Timp de 12 ani a făcut scenografia unei serii de divertisment DISCO și, în 1970, scenografia pentru singura piesă scrisă de Picasso, „Dorința prinsă de coadă”. În 1974, pornind de la preocupările lui culinare, deschide un mic restaurant romantic la Bremen, apreciat de ghidul Michelin.

Începând cu 1986 se reîntoarce definitiv la arhitectură. Folosește experiența câștigată în materie de scenografie și decorație, proiectând și construind discotecă, restaurante, hoteluri și vile. La jumătatea anilor '90, redescoperă Bucureștiul și face nenumărate fotografii, pentru plăcerea și arhiva lui personală. Publică, în 2002, volumul „Lavandă și usturoi sau murmurul caselor” (Curtea Veche, București), o carte-obiect „dedicată Bucureștiului dintotdeauna”.

În 2006 apare romanul „Pioneze și hârtie albastră” (Humanitas, București), o frescă a anilor din interbelic până la instaurarea dictaturii comuniste. Ambele cărți s-au bucurat de o bună primire a criticii.

Între 2007 și 2009 predă scenografia, ca profesor invitat, la Universitatea de Arhitectură „Ion Mincu”.

Lucrări de arhitectură în România - bloc de locuințe pe bulevardul Iancu de Hunedoara, București.

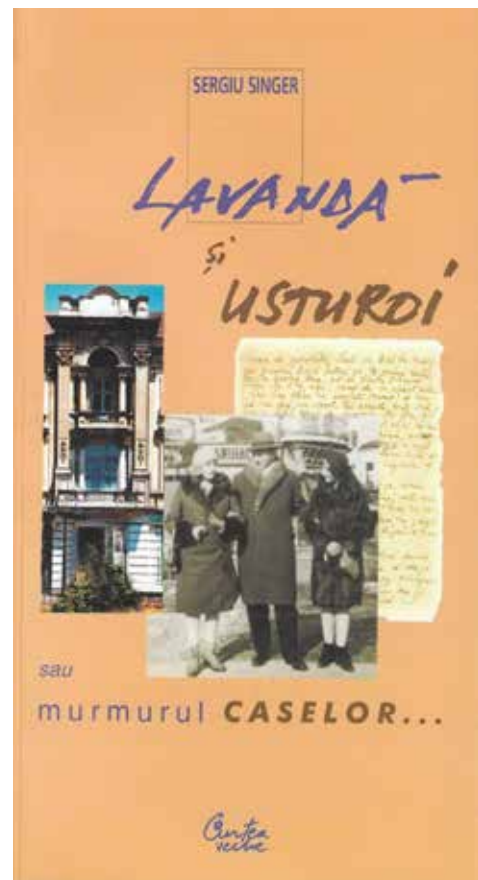

SERGIU SINGER

 POSTMODERNISMUL NĂSCUT
ȘI NU FĂCUT

Text: Radu COMȘA
Foto: Răzvan HATEA

- Când treci pe luncu de Hunedoara, fost Ilie Pintilie, fost Bonaparte, la un moment dat apare un front de clădiri cinzeciiste. Două din ele flanchează Intrarea Finlanda. Cea din dreapta transpiră cuminte un realism socialism pur et dur înnegrit de benzina cu plumb. Cea din stânga, parcă un pic mai proaspătă la culori, are ceva. E altfel.
- Întotdeauna m-am întregat ce e cu blocul de pe colț cu Finlanda. Amprenta anilor '50 era destul de clară, dar decorul fațadei avea o oarecare exagerare plăcută ochiului care o deosebea de academismul unui **G. M. Cantacuzino** desenând Baroc Revival. La o privire mai atentă, noi amănunte sar în ochi și fac ca ambele clădiri să semene precum nuca peretelui. De exemplu, jardinierele celei din stânga. Accesoriile detașabile cu decupaje impecabile. Detașabile, ele sunt mai degrabă potrivite unui decor perisabil decât perenității unei lucrări de arhitectură.

- Cine naiba își permitea sa facă decoruri de teatru pe fațada unui bloc în anii șantierelor utemiste? Imobilul de pe colț cu Finlanda a fost arhivat la categoria nelămuriri. La ceva timp după ce l-am cunoscut pe **Sergiu Singer**, și după un „aha, deci tu ești ăla”, mi-am dat seama de un fapt absolut rarism. Bucureștiul avusese parte de o premoniție postmodernistă. Cu 30 de ani înaintea lumii. Mai cunosc un singur caz, al lui **Piero Fornasetti** într-o Italie post-Mussolini. Dar Fornasetti desenase locuri de loisir - cazinoul din San Remo și fastuoasa corabie Andrea Doria - avându-l alături pe **Gio Ponti** cu a sa Editoriale Domus cu tot. Sergiu Singer și-a exprimat viziunea postmodernistă în anii de după Tătuca. Proaspăt absolvent, repartizat la atelierul lui Giurgea și suportând sarcasmele maestrului, considerat fiind de acesta drept „băiatul care face butaforie”. După atâtea lamentări despre nesincronizarea regășenilor, după cultul icoanelor sincrone modernismului interbelic, blocul ce anticipează cu decenii un curent atât de mult discutat și discutabil ar merita o mai „atență atenție”, chiar dacă se numește „lancu de Hunedoara nr. 18”.
- După experimentul descris, **Sergiu Singer** face scenografie, în România și în Germania. Apoi, întoarcerea sa la arhitectură coincide cu explozia postmodernismului pretutindeni. Postmodernismul este azi discutat și discutabil. Cuvântul sună atât de bine, încât umbrela sa larg generoasă a adunat poate pe prea mulți. Granița între postmodernism și kitsch a devenit poros-permeabilă, până și seaca **Wikipedie** le cam confundă.
- Mulți arhitecți de azi, într-o oarece complezență, suflă și-n iaurt de teama clasificării în curentul coloanelor resuscitate. Dar ce poate defini un postmodernist născut și nu făcut? În primul rând, atenția acordată celor de dinainte de **Duchamp**. Un laviu în amănunțită fidelitate făcut unei vile palladiene sau admirația față de o asemenea vilă desenată de altul. Cum spune Singer, tot respectul față de cei care „au labă”. Pe hârtie și nu pe tastatură. În al doilea rând, scenografia mânuită cu grija pentru privitor. La recenta Bienală de Arhitectură, post-minimalismul era penalizat de o cacofonie de poze mici, dovadă că un pic de postmodernism nu strică nimănui, chiar după declarat-dorita moarte a sa. Apoi curajul. De exemplu curajul de a iubi marmura, într-un moment când mulți se feresc de ea ca dracu' de tămâie. Din motive de prudență în fața criticii, azi se preferă savante mixturi sintetice generatoare de gaze puturoase în aer. La urmă, un postmodernist adevărat tremură de enervare în contact cu frigiditatea minimalistă. De fapt, el nu suporta frigiditatea în general...
- Dacă România își va inventaria vreodată patrimoniul postmodern, **Sergiu Singer** ar figura pe copertă. Mai ales că nu suferă de boala lui Caragiale, care îi autoexilează pe unii în Germania sau pe aiurea. Dimpotrivă, el trăiește cu aceeași plăcere atât la Bremen, cât și la București, unde și-a reamintit să înjure neaoș termoficarea.

„CARTEA DE JOI” CU GEORGETA FILITTI ȘI SIMONA PEDA

Text: Gabriela TABACU
Foto: Răzvan HATEA

ROMÂNIA DE TOTDEAUNA

În Calderon 48, CARTEA DE JOI, 18 mai 2023, a fost „ROMÂNIA DINTOTDEAUNA”. Semnată de Georgeta Filitti și Simona Preda, cartea se rostuește în jurul unui dialog între două persoane, ambele de profesie istoric, cu doctorate, titluri și CV-uri impresionante care, la distanță de o generație, au studiat cu pasiune și cu dedicare domeniul, cu precădere trecutul românesc în peisaj european, punând în evidență prin cercetările lor adâncite rădăcini neștiute sau puțin cunoscute ale spiritualității și culturii noastre.

La întâlnirea de joi, cele două doamne au deschis în fața auditoriului cufărul fermecat al timpului, povestind despre obiceiuri, tradiții, moșteniri, reușite, eșecuri, haos și progres, despre femei și bărbați de ispravă, cu izbânzile, dar și cu hachițele și poveștile lor secrete. Cartea, alcătuită din trei părți, este deschisă cu o introducere a Simonei Preda care vorbește despre modul în care a devenit posibilă povestea și este încheiată cu un util indice de nume. Cele trei părți sunt intitulate explicit: I - Acei domni..., II - Acele doamne și III - ...Și viețile lor.

Un scurt survol peste biografiile autoarelor va ajuta cititorul să întrevadă calibrul acestei realizări publicistice și însemnătatea ei.

Se poate spune de la bun început că doamna academician Georgeta Filitti se definește prin propriile vorbe: „Ideea pe care o am eu (...) este că, în fiecare clipă în care trăiești, se uită Dumnezeu la Tine. Dacă faci, să faci un lucru bun”.

Urmându-și această convingere care i-a fost și principiu de viață, doamna academician Filitti a avut o solidă, extrem de prolifică, recuperatoare și lungă carieră de istoric - prin excelență istoric al spațiului românesc în context european între sec. XVII-XX -, o profesie exercitată în diferite conjuncturi profesionale: cercetătoare la Institutul de istorie „N. Iorga” (1961-1998), consilieră la Fundația Ion Ghica (1997-2004), bibliotecar-șef de secție la Biblioteca Metropolitană București (2004-2007), cercetătoare la Institutul Național pentru Memoria Exilului

Românesc (2007-2010), editoare, prefațatoare, traducătoare, scriitoare, sub egida Academiei Române, conferențiară în diferite spații profesionale și publice.

Doamna academician are o publicistică impresionantă din care orice cititor va avea enorm de câștigat cu privire la istoria românească din secolele XVII-XX: peste 400 de articole publicate în numeroase periodice de cultură, zeci și zeci de conferințe - peste 50 deja ținute la Fundația Calea Victoriei. Între 2011-2012, doamna Filitti a susținut conferințe *in situ* despre diferite clădiri de patrimoniu din București, printre acestea numărându-se palatele Cotroceni, Cantacuzino, Ghica-Tei, Cesianu-Racoviță, Suțu, Palatul BNR, Palatul de Justiție, Casa Monteoru-Catargi, Casa Capșa.

Cu numele Domniei Sale sunt semnate și o serie de cărți. Dintre acestea, „Călătorie în timp prin București”, publicată în 2007, poate fi în mod deosebit interesantă pentru arhitecți, ca și volumul „A fost odată comunism”, o antologie apărută în 2019.

Pentru această muncă laborioasă și ferventă, doamna Georgeta Filitti a primit premii prestigioase, ordine și medalii: în 1983 - Premiul Nicolae Bălcescu al Academiei Române pentru editarea oratoriei lui Mihail Kogălniceanu, o operă în nouă volume; în anul 2012 a fost decorată de Regele Mihail I cu Crucea Casei Regale; iar în anul 2019 a primit, de la

președintele României, Ordinul Național „Serviciul Credincios” în grad de Cavaler.

În anul 2022, doamna Georgeta Filitti a fost aleasă membru de onoare al Academiei Române.

Altminteri, doamna academician este o povestitoare reductabilă, interesată nu doar de exuberanța din vremea Belle Epoque și de România, ci de tot ce se întâmplă cu noi, până astăzi, în contextul european în care ne aflăm așezați, lucruri pe care le interpretează prin lentila unei enorme cunoașteri și experiențe, adunate într-o viață de cercetare atentă a lumii în care trăim. Chestiunea exilului, a identității naționale, problema secularizării vieții, întrebări legate de inteligența artificială și multe altele nu i-au scăpat doamnei Filitti, astfel că au fost abordate și la întâlnirea noastră.

Partenera sa de discuție, Simona Preda, reprezintă o nouă generație de istorici, una care la Revoluție avea doar câțiva ani. Un istoric cu alte șanse și cu alte orizonturi, așadar.

Ceea ce atrage în mod special atenția în cariera Simonei Preda e poate faptul că a urmat un liceu de arte plastice, a continuat cu Facultatea de Filosofie din București, pentru ca apoi să urmeze cursurile Facultății de Istorie din București. Simona Preda se dedică jurnalismului cultural și scrisului. Colaborează la numeroase publicații de cultură, scrie avântat despre

trecutul românesc, dar și despre prezent. Scrie romane. Prin subiectele lor captivante pentru dezvoltarea arhitecturală și urbană autohtonă sunt menționabile în mod deosebit lucrarea „Vechi capitale românești între Orient și Occident”, articolul „Palatul de la Potlogi, leagănul stilului brâncovenesc în istoria artei românești”, dar și volumul de autor „Regina mamă Elena, mariajul și despărțirea de Carol al II-lea”, apărut în 2018.

Despre cartea „România dintotdeauna” s-au spus multe și au mai rămas, dar în acest spațiu pare mai importantă inserția unor fragmente extrase din conținut, care sunt în mod special relevante:

Din intervențiile doamnei Georgeta Filitti: „Boierimea română cuprinde unele familii care își au obârșia în secolul al XIV-lea, ele au evoluat în societatea noastră ocupând funcții până în epoca modernă, au importat principii liberale, s-au școlit, și-au făcut un profil social întemeiat pe o proprietate care le-a conferit putere. Unii dintre ei au mers mai departe, în pas cu vremea, și și-au adecvat modul de viață burghez - în sensul că au intrat în afaceri, în viața reală, încetând să mai fie simpli rentieri, de pildă Știrbei ori Bibescu. Familiile (boierești) au rămas foarte apropiate de Occident, iar relațiile de rudenie sau de prietenie cu vesticii au fost remarcabile. Și, din acest punct de vedere, eu stăruie să spun că nu am intrat în Europa în 2007, că nu un act juridic ne conferă acest statut european. Boierimea a avut precumpănitor mentalitate europeană prin contactul de mai bine de o sută de ani cu Europa.” [...]

„România a fost mereu o țară norocoasă, să nu uităm că, între sfârșitul sec. al XIX-lea și al II-lea Război Mondial, România a primit mulți străini și acest amestec extraordinar a dat o expresivitate aparte românilor. Eu socot, când vine

vorba despre acest exod teribil la care asistăm, că mai devreme sau mai târziu ne vom așeza.”

„Solidaritate încă nu avem. Iar când am avut-o a fost prost interpretată. Să gândim cu capul nostru, pentru că omul e un animal leneș și ceea ce îl mobilizează este educația. [...] Dacă vrei să vorbești de elită, trebuie să pui semnul de egalitate între elită și grup social bine educat. Da, șansa României este educația, dar nu condusă fantezist, cu ideea continuă de reformă. Procesul de învățământ ca atare trebuie să fie adaptat, fără lucruri anchilozate, fără informații nefolositoare.”

E important de adăugat în acest punct faptul că doamna Filitti a ținut să vorbească apăsător și foarte convingător despre rolul dintotdeauna al arhitecților ca parte anume a elitei culturale, în promovarea valorilor materiale și spirituale ale unei comunități. A fost nu un discurs formal, dedicat celor prezenți în sala de consiliu a UAR, ci un apel impetuos adresat breslei în ideea unei mai limpezi și mai implicate conștientizări a însemnătății fenomenului arhitectural pentru individ și societate.

Vorbind despre ceea ce consideră că sunt valori morale supreme, doamna Filitti spune: „Cinstea, corectitudinea, comportamentul civilizată în societate. Ceea ce voia și Carol I: mai puțini erudiți și mai multe caractere.”

Cu cele două doamne descifrând pentru noi cu atâta grație și pricepere secole trecute, această întâlnire a fost o cu totul agreabilă și plină de miez după-amiază de mai care ne-a adus din nou împreună ca să ne bucurăm de farmecul discret al istoriei redeșteptate prin poveste. Un lung răstimp dedicat autografelor și o cozerie în jurul mesei cu bușeuri fine au încheiat seara la ore târzii.

„CARTEA DE JOI” CU RADU PARASCHIVESCU

Text: Gabriela TABACU
Foto: Vlad BRĂTULEANU

„PODUL DIAVOLULUI” SAU „GAROAFE LA BORDEL”?

Joi, 8 iunie, ne-am întâlnit în Calderon 48 cu scriitorul, traducătorul și jurnalistul Radu Paraschivescu. Cărțile zilei au fost romanul „Podul diavolului” și volumul de povestiri „Garofale la bordel”, cele mai noi apariții editoriale ale sale.

Făcând o rapidă incursiune în biografia autorului, este uluitor să constați varietatea, numărul și calitatea de excepție a activităților pe care le-a desfășurat în ultimii 35 de ani: după ce a fost scurt timp profesor de limba engleză, bibliotecar, documentarist, redactor, editor, se îndeletnicește de o vreme și cu alte lucruri - multe - oarecum simultan. De pildă, pe lângă faptul că este coordonator de colecții și editor la Editura Humanitas, traduce din engleză și franceză, scrie proză, articole și comentarii, cronici și prezentări de carte, face jurnalism de mai multe feluri, între care cel sportiv este de neratat, mai cu seamă pentru iubitorii de fotbal, este invitat la podcasturi, este chiar coautor de podcast, conferențiază pe diferite teme ale lumii contemporane, în țară și nu numai. Foarte pe scurt, a izbutit, până acum, următoarele:

Să traducă 120 de cărți de beletristică ale unor extrem de importanți scriitori ai lumii, britanici, americani, canadieni, francezi, ca de pildă - și dau doar câteva nume - Julian Barnes, Jonathan Coe, William Golding, William Burroughs, Kazuo Ishiguro, David Lodge, Des Mac Hale, François Mauriac, Salman Rushdie, John Steinbeck, Virginia Woolf, Scott Turow, John Grisham, Nick Hornby ș.a.; să scrie 30 de cărți proprii, în general câte una pe an până prin 2015, moment din care publică anual, fără abatere, câte două; să aibă editoriale, cronici, interviuri în numeroase reviste culturale din România; să aibă apariții ritmice la mai multe posturi de radio și canale de tv - la RFI, de pildă, cu rubrica „După vorbă, după sport”, la Digi 24, cu „Dă-te la o carte”, apoi cu „Pastila de limbă”. Asta, printre altele.

Să realizeze împreună cu Cătălin Striblea un podcast numit „Vorbitorincii”, care a împlinit deja doi ani, dar care, de vreun an, a început să aibă invitați, apoi, de câteva luni, a devenit și itinerant, astfel că cei doi „vorbitorinci” pot fi văzuți și auziți pe viu, conferențind în diferite orașe din țară, după un program stabilit dinainte. Podcastul acesta este un dialog sau, mai nou, și doar parțial, o conversație în trei, prin care sunt aduse în fața nației - podcastul are un rating enorm - unele dintre marile întrebări și neliniști ale actualității, dar în care se vorbește și despre cărți, călătorii, muzee, fotbal, restaurante, gastronomie, în general, actanții săi principali fiind doi *fin gourmets*. Al treilea personaj, invitatul podcastului este întotdeauna o personalitate, un personaj care iese în relief în peisajul cotidian prin activități și realizări importante în universul culturii, al sportului, al sănătății sociale, al sănătății, al gastronomiei, cineva care a pus umărul la mersul înainte al lumii. Dintre primii invitați sunt de notat Andrei Șerban, Dan Grigore, Gabriel Liiceanu, Rodica Zafiu, Ioan Stanomir, Ioana Pârvulescu, Melania Medeleanu, Oana Gheorghiu și Carmen Uscatu, Alex Dima, Dan Alexe și încă mulți alții.

Una peste alta, podcastul este o încântare, un prilej de reverie, de făcut planuri de lectură, de vacanță și de timp liber, dar și de ascultat o limbă română de mare bogăție și rafinament. Pentru că limba română instrumentată - termenul e folosit în sensul lui muzical de Radu Paraschivescu - nu este cea obișnuită, ci

una proaspătă și minunată, de o coloratură extrem de amplă, cu o frazeologie surprinzătoare, cu asocieri de termeni care construiesc imagini neașteptate și deosebit de sugestive. Urmărind podcastul am aflat că Radu Paraschivescu nu mănâncă dulciuri, de care este, altminteri, pasionat, că nu suportă broccoli și laptele, însă adoră brânzeturile, că iubește Italia, Toscana în mod special, că detestă zborul cu avionul, dar se înverșunează să îl utilizeze ca să ajungă în locuri dragi, că este un mare meloman, că nu prea are organ pentru arta modernă pe care, totuși, nu o neglijează, că nu conduce, că

merge enorm pe jos și cu metroul, că citește în metrou și câte altele. Am mai aflat câte ceva despre memoria de necrezut a domnului Paraschivescu, care își amintește aici titluri de cărți, personaje, acțiuni, trasee turistice cu date exacte, componente de echipe de fotbal, nume de jucători, situații de gol, scoruri, melodii la modă, nume de formații și cântăreți de acum 30 de ani și mai bine, părand să o facă fără niciun efort, ceea ce este absolut uimitor. Revenind la numeroasele cărți care îi poartă semnătura, ca să ne putem descurca în lista lungă de titluri, se poate spune

că ceea ce a scris Radu Paraschivescu este sistematizabil (simplist!) în câteva categorii clare:

- Literatura de ficțiune, romane și povestiri, din care ar fi de pomenit *Bazar bizar* - 2004, *Cu inima smulsă din piept* - 2008, *Fluturele negru* - 2010, *Omul care mută norii* - 2019, *Acul de aur și ochii Glorianeii* - 2021, *Podul Diavolului* - 2022.
- Literatura de nonficțiune, umoristică din plin, cu rosturi de analiză politică, lingvistică, dar și comportamentală, un gen de literatură care pune sub lupă tranziția românească împreună cu personajele ei principale - politicienii, pe de-o parte, oamenii de rând, pe de altă parte, cu limbajul de lemn proaspăt al acestui moment din istoria noastră: *Fie-ne tranziția ușoară. Mici rostiri cu tâlc* - 2006, *Ghidul nesimțitului* - 2006, *Mi-e rău la cap, mă doare mintea. Noi perle de tranziție* - 2007, *Dintre sute de clișee. Așchii dintr-o limbă tare* - 2009, *Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri* - 2012, *Maimuța carpatină* - 2013, *Muște pe parbrizul vieții. Nou catalog de perle* - 2014, *România în 7 gesturi* - 2015, *Noi vorbim, nu gândim. Nouă colecție de perle românești* - 2015, *Cum gândesc politicienii (Cum? Gândesc politicienii?)*. *Catalog de perle* - 2016, *Aștept să crăpi (de astăzi, în prime-time)* - 2016, *Cartea râsului și a cercetării* - 2017, *Ce se întâmplă cu creierul dacă înveți cuvinte noi în timp ce faci sex* - 2017, *Două mături stau de vorbă. Scene românești* - 2018, *Orice om îi este teama. Un partid, doi ani și trei premieri* - 2018, *În lume nu-s mai multe Români (planetei noastre asta i-ar lipsi)* - 2019.
- O altă direcție literară poate fi considerată memorialistica: *Recviem vesel pentru tata* - 2020, este o carte cuceritoare, care emană afecțiune filială și umană, în general. Tot aici ar putea sta și cartea-dialog *Toamna decanei: convorbiri cu Antoaneta Ralian* - 2011, o discuție surprinzătoare prin temperatura și sensibilitatea întâlnirii dintre doi traducători de cel mai înalt nivel.
- Din palmaresul scriitorului nu lipsesc cărțile despre sport. *Fanionul roșu. Campioni de vis, gesturi de coșmar* - 2005 a primit *Premiul Ioan Chirilă pentru cea mai bună carte de sport*.

Legat de cărțile din zona literaturii umoristice, la lansarea de la Bookfestul din mai, Gabriel Liiceanu spunea despre Radu Paraschivescu că „redă urechea și ochiul străzii” și că ține în mod fundamental la faptul de a avea proprietatea limbii, ceea ce face ca toate aceste cărți, comice în cel mai înalt grad, dar și triste întrucâtva, pentru că dau măsura staturii noastre culturale în prezent, să fie, în pofida umorului lor copios, niște cărți serioase, important formative pentru generațiile care astăzi mai suportă formare sau re-formare din punct de vedere comportamental și lingvistic, ceea ce, desigur, le-ar conduce la o mai adecvată înțelegere a lumii.

Și publicul pare să fi înțeles câte ceva din toate astea fiindcă, la acest Bookfest, cea mai cerută carte a Editurii Humanitas, cu titlul *Garoafe la bordel. Povestiri*, este semnată de Radu Paraschivescu.

Merită să închei această absolut schematică prezentare a invitatului serii cu un excepțional portret pe care i-l face scriitoarea Tania Radu:

„Când scrie proză, Radu Paraschivescu e un fel de arteziană fictională. Are o capacitate de auto-punere în scenă năucitoare. Istoriile sunt ingenioase, arborescente, complicate. Au mereu nevoie de un challenge cultural, cât mai surprinzător cu putință, frizează reconstituirea istorică, biografia literară, dar nu se țin de gen, ci merg acolo unde-l duce pe autor plăcerea

scrisului, slujită până la performanțe de nivel digital. Sunt aproape convinsă că ar scrie la fel de bine în orice manieră, pe orice subiect, oricât de încărcat cultural, istoric și textual, pentru că s-a născut cu o genă de iluzionist, pe care - înțelept și nemilos cu sine - și-o dresează prin literatură”.

Continuând seara și vorbind cu un haz extrem despre sine și despre cărțile sale, Radu Paraschivescu ne-a făcut părtași la lumea lui, la scrisul care îi e și sîna principală a vieții, ne-a deslușit, printre anecdotă, fațetele multiple ale romanului „Podul Diavolului” și ale unora dintre povestirile din volumul „Garoafe la bordel”, ne-a desfătat cu povești cu tâlc și ne-a amuzat cu incredibile erezii lingvistice. Așa se face că întâlnirea a fost excepțională, debordând de bună dispoziție și de spirit.

S-a încheiat cu o lungă sesiune de autografe și cu bunătățile Ginei, cele cu care UAR ne răsfață mereu. Le mulțumim tuturor!

ARCHITECTURE HISTORY AND CULTURE IN ROMANIA

Text și Foto: Augustin IOAN

RoK, COREEA DE SUD ÎN 10 ZILE

Am fost recent în Coreea de Sud, împreună cu colegul și prietenul prof. dr. arh. Marius Marcu Lapadat, la invitația Ambasadei României la Seoul (care celebrează 15 ani de parteneriat special cu statul-gazdă), cu sprijin financiar din partea Uniunii Arhitecților din România și a Ministerului Culturii.

Programul cultural, pe care Marius îl concoctează de cel puțin doi ani, a presupus prezentarea a două expoziții: una amplă și cu caracter introductiv la înțelegerea mediului edificat al patriei noastre, din 1900 până în prezent - „Architecture, history and culture in Romania” - și o alta, mai redusă, dedicată arhitectului Alfred Samuel Popper, a cărui arhivă a fost donată UAR de către arh. Marina Iliescu; deja un studiu consistent a fost publicat de Monica Croitoru Tonciu, iar o expoziție a fost itinerată în diferite orașe ale României (eu, spre pildă, am văzut-o în subsolul catedralei mitropolitane de la Iași, unde au vorbit dna Cristina Voinarovski și Octavian Carabela, care a dat un elegant chip grafic cărții și expozițiilor, inclusiv celor din Coreea de Sud).

În plus, au fost două zile colocviale și la propriu, și la figurat, în care și eu și Marius am ținut prelegeri și am discutat cu audiența, împreună cu organizatorul local al evenimentelor, profesorul arhitect Joon Kang, care vine în juriile de diplomă de la UAUIM București încă din 2006, fiind, deci, român onorific deja. Dânsul a avut cuvinte potrivite (când de laudă, când de justă critică) despre România, a făcut analogii cu situația patriei sale și, după cele două zile grele, ne-a arătat pe îndelete și orașul său de reședință, Busan. Expozițiile au fost deschise în generosul spațiu al West Gimhae Cultural Center, aproape de școala de arhitectură unde lucrează profesorul Joon Kang. Aici, la vernisaj, au venit ambasadorul României la Seoul, Excelența sa dl Cezar Armeanu, și primarul orașului Gimhae (se citește

Kimhe, după cum Busan se citește Pusan), cu doamnele. Partea protocolară, care pare să fi generat câteva idei de schimburi de afaceri, dar și cel puțin o viitoare expoziție de costume populare românești din colecția privată a familiei Armeanu, s-a isprăvit prin tăierea de panglică, scop în care ni s-au dat foarfeci aurite și mănuși albe. Am explicat dlui primar de-a fir a păr toată expoziția. Faptul că a stat aproape două ore la acest eveniment mi s-a părut a fi dovada că evenimentul li s-a părut gazdelor noastre interesant. Din partea ambasadorului nostru, profesorul Joon Kang a primit o diplomă onorifică, recunoscându-i-se aportul la schimburile culturale coreeano-române de atâta amar de vreme (vine și acum, în iulie, la diplome). Putea fi foarte bine o expoziție pe holurile facultății de arhitectură, cu câțiva studenți plictisiți în audiență; mulțumită dlui profesor Joon și a colegului d-sale, prof. Kim, a devenit un eveniment important, la care a meritat să participe oficialități coreene și române. Participanții locali au fost eficienți, deși engleza pare o limbă cu totul străină majorității covârșitoare a localnicilor, folosind un soft de traducere în comunicarea cu noi...

Busan

La Busan am fost conduși, pas cu pas, de către profesorul Joon Kang, dragul de el, care ne-a arătat cam tot ce era de văzut, de la piața de pește și bazar (plin de ucraineni și ruși) până la ce a mai rămas din centrul vechi, comercial, al orașului enorm de astăzi. Când am fost noi, o ceață plutea peste oraș: era poluarea din China, adusă de vântul dinspre apus. Arhitectura de semnătură ne-a atras atenția, firește. În primul rând, ansamblul făcut de Daniel Libeskind, foarte aproape de țârm (<https://libeskind.com/work/haeundae-udong-hyundai-ipark/>), despre care, dacă vă vine să credeți, autorul spune că este inspirat din arhitectura tradițională coreeană. Mă rog! Dar cel mai important element de arhitectură în Busan mi s-a părut a fi centrul cultural unde are loc cel mai mare festival de film din Asia (<https://www.archdaily.com/173193/cinema-center-in-busan-south-korea-coop-himmelblau> și <https://coop-himmelblau.at/projects/busan-cinema-center-busan-international-film-festival/>). Wolf Prix a câștigat concursul organizat cu acest prilej, profesorul Joon Kang, care a fost în juriu, a promis că ne trimite și proiectele finaliste, toate cu autori de mare prestigiu. Este o uriașă construcție în consolă (proiectul original avea 140 m, inginerii locali au redus-o la 120 m), care nu e sprijinită să nu cadă, ci, dimpotrivă, ancorată să nu zboare, din pricina brizei marine locale, deloc domoală. Seara, intradosul acestui gigantic acoperiș este străluminat, părând translucid. Nu sunt un fan al lui Prix, cred că Muzeul confluențelor, de la Lyon (<https://coop-himmelblau.at/projects/musee-des-confluences/>), este superior acestei performanțe tehnologice; aici am apreciat doar îndrăzneala structurală, care acoperă un spațiu public vântos, deloc agreabil și un cinematograful în aer liber. „The basic concept of this project was the discourse about the overlapping of open and closed spaces, and of public and private areas. While the movie theaters are located in a mountain-like building, the Center’s public space is shared between an outdoor cinema and a huge public space called Red Carpet Area - i.e. reception area”, a declarat Wolf Prix despre proiect. Cafeteria mi s-a părut un spațiu rezidual transformat în loc de odihnă, deși neliniștitor, dar cafeaua era bună (ceea ce este, mai degrabă, o raritate pe aici, în ciuda multelor cafenele). Busan seamănă cu orice alt oraș asiatic de factura sa: Hong-Kong, Beijing, Singapore etc. Adică sunt nenumărate clădiri înalte, peste 25 de niveluri, înfipte în sol și grupate în mici zone supra-urbanizate, de regulă interconectate cu mai multă infrastructură decât vom avea noi vreodată, chiar și după ce se vor fi prăduit toți banii din PNRR... Uneori, senzația a fost că este prea multă infrastructură și că asta este deja o problemă, sufocând

orice urmă de viață publică. În consecință, (și) aceasta se mută înăuntru și în subteran: mallurile firmei Lotte, de pildă, sunt primul nivel subteran sau primele două ale hotelurilor sub care sunt situate; sau ocupă un cvartal, dezvoltându-se pe înălțime. Pe post de spații publice sunt parcuri, dar legătura dintre un loc și celălalt se face tot prin șosele, monorails, autostrăzi - suspendate sau nu - și trenuri.

Infrastructură în exces

Am mers, la clasa business, cu bullet-train între Gimhae și Seoul. A fost o experiență, deși o mai trăisem cu TGV de la Lyon (de la aeroportul Saint-Exupery / Satolas, nod intermodal făcut de Santiago Calatrava <https://calatrava.com/projects/lyon-saint-exupery-airport-railway-station-colombier-saugnieu.html>) la Paris. Așa se face că diagonala cea mai lungă a țării poate fi parcursă în trei ore elegante, cu apă potabilă îmbuteliată (gratuită) și confort de clasă business de avion. Și ce vedem pe fereastră (în depărtare, căci de aproape, din pricina vitezei, nu zărești mai nimic)? Într-un relief mai degrabă submontan, orașele se succed rapid, cu blocurile lor construite de regulă cu cofraje glisante (deci, fără alte accidente în fațade decât ferestrele: extrudări ale planului de bază), spre a găzdui, într-o suprafață mai mică de jumătate din cea a României, aproape 51.000.000 de suflete, plus câți muncitori chinezi sau pakistanezi vor fi participând la explozia de dezvoltare a acestei țări. Ritmul este, oricum, amețitor și, ca să îl citez pe profesorul Joon Kang, banii au venit cu o viteză mai mare decât s-au putut adapta mentalitățile.

Starchitecture

În afară de urbanismul propriu-zis, care pare și mai în suferință în asemenea locuri cu bani decât la noi, lucrul cel mai interesant de văzut ca arhitect acolo este prezența arhitecturii de semnătură sau starchitecture, cum s-a consacrat denumirea obiectelor semnate de autori de prestigiu internațional. La Busan, de pildă, dădusem peste un loc cu turnuri și atriumuri de sticlă verde, ale lui D. Libeskind (<https://libeskind.com/work/haeundae-udong-hyundai-ipark/>), care se cheamă park, sigur nu din pricina prezenței vegetației. Contrastul dintre turnurile curbe la vârf și spațiile publice colțuroase, care amintesc mai mult de master-planul inițial al aceleiași arhitect pentru WTC la New York (<https://libeskind.com/work/ground-zero-master-plan/>), nu este neapărat o lecție pentru arhitectul contemporan.

La Seoul, am văzut clădirea semnată de Zaha Hadid Architects, a cărei straniețate e augmentată și de amplasarea ei într-un sit arheologic. Gesturile arhitecturale eroice nu ni s-au părut

susținute de utilizarea interioară a edificiului, dar grădinile care îl anturează sunt nu numai vii, ci și utilizate ca spațiu public. Am fost la LEEUM, un muzeu Samsung, făcut de o triadă sacră de arhitecți: Koolhaas, Nouvel și Botta (<https://designforbyofkorea.com/2013/12/17/leeum>), extrem de interesant ca federație de arhitecturi diferite, dar articulate în jurul unui atrium comun. Am zis că e Nouvel, pentru că era un trunchi de con răsturnat, cam ca la Berlin. Nu era, e Botta. În fine, pe Koolhaas l-am identificat corect. Tot cartierul e posh, cu galerii de artă, locuințe de standard ridicat și ceainării/cafenele/restaurante șic.

Ba chiar, la muzeul de artă contemporană, unde autorul e sud-coreean (Hyunjun Mihn + ART Architects <https://www.archdaily.com/775738/museum-of-modern-and-contemporary-art-mp-art-architects-plus-siaplan-consortium>), am fi jurat că tot Koolhaas era. Cu siguranță, măcar ca sursă de inspirație și spirit tutelar. Mie mi-a plăcut foarte mult aici, vizavi de fostul palat regal al dinastiei Joseon și de muzeul de artă populară (un soi de mini-muzeu al satului lângă un mini-muzeu al țaranului).

În fine, am văzut și sediul companiei AmorePacific (cosmetice), proiectat de David Chipperfield (https://www.archdaily.com/915298/amorepacific-headquarters-david-chipperfield-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab), o capodoperă izolată într-un cartier de dezmaț pe verticală. Tema cubului, a căta oară revizitată, de la Spreckelsen încoace oricum? Aici cu străpungeri-grădină și ferestre pentru această grădină interioară cu reflecting pool peste atrium, pe care îl și luminează zenital. Riflajul exterior, metalic, umbrește, dar și vibrează ditai fațadele, încât își vine să spui că sunt îmbrăcate în bambus.

Ce am înțeles?

Am văzut acele clădiri de semnătură și m-am putut gândi mai în detaliu la această temă, în primul rând cu gândul acasă

fiind. Ce folos are orașul din implantarea unor asemenea clădiri prestigioase măcar prin numele celui care le-a proiectat (sau a semnat proiectul)? Cum ar fi influențat orașul București amplasarea în zona Dorobanți a turnului propus de Zaha Hadid Architects (<https://www.zaha-hadid.com/architecture/dorobanti-tower/>)?

Nu putem decât specula, după cum nu putem decât specula ce ar fi însemnat proiectul Esplanada, coordonat de un alt mare mort, Helmut Jahn. În primul caz, ar fi fost vorba despre un implant complet străin de țesutul urban destul de bine constituit (citește: încă nu complet desfigurat). În al doilea caz, în afară de faptul că facerea proiectului a alungat de pe amplasament catedrala patriarhală, obiect al concursului național, singurul, cel din 2002, în rest nu am nimic de protestat. Helmut Jahn ar fi curățat arhivele propriului atelier (vezi așa-zisul turn Brâncuși), dar în ambianța de pe fostul amplasament ceaușist nu ar fi stricat nimic, cred. Apoi, mai am exemplul recentului concurs de la Iași, câștigat de UN Studio, care ar fi o binevenită contribuție la viața publică a centrului. Acum, proiectul e pe circuitul de avizări, sufocant, care va schimba soluția. Cam atât despre experiența în domeniu a României.

Ce ne învață Coreea de Sud? Clădirile de semnătură pe care le-am văzut nu impactează împrejurul lor nicidecum. Doar la vizaviul de la AmorePacifico am văzut o decorație cu pătrate pe fațada unui turn de sticlă. Adică, nimic. Evident, era construit după implantul lui Chipperfield. La Zaha Hadid, clădirea era amplasată în context arheologic și asta crea un context dihotomic, dar din care locul câștigă, mai ales că i se adaugă o amplă zonă de parc (înainte, acolo erau spații de sport și stadioane). Dar acolo obiectul de starchitecture, interesant, părea supradimensionat în raport cu modul cum este utilizat pe dinăuntru. Sunt mai degrabă dezamăgit de impactul urban al acestor lucrări, interesante în sine (mai ales cea a lui Chipperfield) și, nu mă îndoiesc, costisitoare...

e a s a
r o m ă n i a

 Text: Theodora CIȘMAȘU,
Ioana RĂDULESCU
Foto: Răzvan HATEA

EASA 1:1 - UNUL CĂTRE CELĂLALT ȘI CEIALȚI CĂTRE TOȚI

EASA (European Architecture Students Assembly) este cea mai extinsă platformă de schimb cultural și educațional ce conectează studenți și profesioniști din toată Europa și din lume. Este descentralizată și detașată de școlile tradiționale de arhitectură. Vara anului 2022 a oferit prilejul echipei române de a găzdui și organiza ediția cu numărul 42 a acestui eveniment pentru prima oară - EASA 1:1.

EASA 1:1 este produsul creativității și entuziasmului nostru acumulat de la prima experiență în cadrul acestei comunități și până la ultimul rucsac aruncat în portbagaj la plecarea spre casă. Echipa noastră, în numărul degetelor de la o mână, a cuprins studenți și absolvenți ai UAUIM (Theodora Cișmașu, Ioana Rădulescu, Teodor David și Ioana Stoide), cât și o absolventă de Arhitectură și Design din afara țării (Andreea Samoilă). Trei dintre noi ne-am întâlnit în prima noastră experiență EASA în 2018 (RE:EASA) în orașul Rijeka, Croația, descoperind pe parcurs mai mulți studenți români înrolați la facultăți din străinătate, printre care și Andreea (din echipa Angliei). Am participat mai departe în formula de 4 din 2019 (EASA Tourist, Elveția) și până în 2021 (EASA Reality, Serbia), când ne-am decis să prezentăm propunerea noastră pentru ediția din 2022. În 2020, din cauza pandemiei și incertitudinii inerente, nu au existat propuneri. (Acestea se fac mereu cu 2 ani înainte pentru ca echipa desemnată câștigătoare să aibă destul timp pentru organizare.)

1:1 este scara pe care am ales-o pentru evenimentul nostru și, implicit, pentru

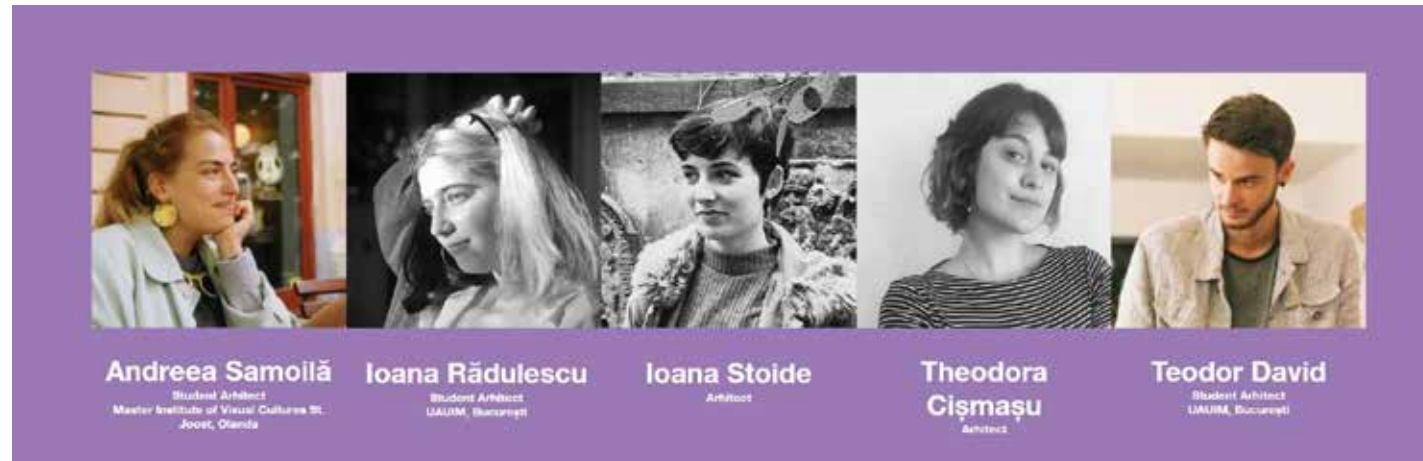
construire și prototipare, astfel punându-ne față-n față cu realitățile contextului în care am intrat. Când compari lucruri la scări diferite se naște un joc: un elefant poate fi la fel de mare ca o furnică, dacă sunt poziționați corect unul față de celălalt. De asemenea, suntem foarte fascinați de hărți: hărți la scări diferite, hărți ca machete, hărți ca metafore și chei pentru descifrarea realității, hărți care generează forme noi bazate pe subiectivitatea adevărului pe care îl reprezintă.

Acum, că aveam tema 1:1 pentru EASA 2022, am explorat o colecție de idei născute din înțelegerea și utilizarea hărților, ținând cont de dimensiunea socială a interacțiunilor de la om și de la grup la grup.

Cu acest set de concepte și mult entuziasm, ne-am înscris în competiția de idei pentru organizarea ediției 2022 din cadrul INCM Essentials, ținută în Belgia (Intermediate National Contact Meeting). „Juriul”, format tot din studenți de pe întreg continentul, a dezbătut timp de patru zile (și nopți, din când în când) propunerea noastră și pe cea a colectivului maghiar, iar pe 4 octombrie 2021, seara, am fost informați despre consensul comunității în favoarea noastră. Totodată, ne-am aflat într-o situație unică; cea în care ceasul organizării ticăia încă de la începutul competiției, lăsându-ne doar opt luni la dispoziție să ne ocupăm de tot.

Locația evenimentului a fost aleasă în concordanță cu tema de 1:1. Ne-am adunat toți în jurul hărții României și am început să analizăm posibile orașe-gazdă.

În primul rând, ne-am dorit să fie un oraș în care să fie vizibil impactul nostru asupra comunității și, în același timp, unul care să dea de gândit și să le stimuleze curiozitatea participanților. În al doilea rând, am căutat un oraș relativ aproape de un aeroport, care să nu implice un număr prea mare de schimburi în timpul transportului, iar bariera lingvistică să nu fie prea puternică. Și nu în ultimul rând, am găsit un oraș, unul în care contactul cu natura este direct și accesibil pentru toți părtașii acestui proiect - Municipiul Călărași.

Cu tema și locația stabilite, ne-am apucat de treabă. Am început colaborarea cu autoritățile locale și am căutat sponsori pentru proiectul nostru. Am apucat să ne plimbăm de câteva ori în Călărași și să scanăm împrejurimile ca să ne creăm propria hartă a peisajelor, a campusului și spațiilor considerate de noi, în nevoia unei intervenții.

Aceste nevoi de intervenții au fost subiectul atelierelor pe care le-am găzduit. Am lansat un apel pentru ateliere către studenți și arhitecți din România, cât și din străinătate. După valul de propuneri de ateliere, a venit și procesul de selecție în care am încurajat foarte tare tutorii să rămână sau să își adapteze propunerile cât mai aproape de conceptul de 1:1. Am avut plăcerea de a strânge un număr de 20 de ateliere, de construcție de instalații (OffGrid, A Room of One's Memory, Danube Bathroom, Secret Geography of Metapolis), de antropologie și arte performative (Do People Like your Feet?, I'm Mutable, Whispers, Timescales, Exquisite Dj's) și ateliere mai puțin obișnuite, cum ar fi cele de explorare urbană prin gastronomie și medii digitale mixte (Promenodology, Goodbye Yellow Brick Road). Pe lângă toate acestea au mai existat și atelierele proprii comunității: EASA FM (difuzarea muzicii în campus, interviuri cu participanți), EASA TV (documentare foto-video a experienței celor 2 săptămâni și concentrată într-un lungmetraj vizionat la ceremonia de închidere), EASA UMBRELLA (ziarul evenimentului, cu

interviuri și articole despre participanți, arhitectură și știri importante) și, nu în ultimul rând, EASA ARCHIVE (arhiva călătoare a comunității, ce strânge toate materialele în care comunitatea este direct implicată sau, măcar, menționată). De-a lungul celor 2 săptămâni, cei 270 de participanți au fost pe scena principală a orașului; au interacționat direct cu localnicii și au învățat unul de la celălalt cum să ajungă în diferite locuri, cum să comunice (în special, cum să spună „O zi bună!”) și cum să se bucure împreună de același loc. Pe de altă parte, blocurile de locuințe din oraș au devenit subiect de cercetare al atelierului „Dumb Emancipatory Housing. Dumbness and Scale”, sub forma unor sesiuni de modelaj în lut și a unor discuții libere despre felul în care ne raportăm la scara locuirii și cum, de multe ori, interpretarea ei prezintă stângăcii (ex.: blocuri mari cu apartamente foarte mici, vile foarte mari pentru 2 oameni, blocuri de 10 etaje lângă case doar cu parter ș.a.m.d.).

Au explorat natura din jurul orașului pe picioarele lor (chiar în picioarele goale, în cazul membrilor unui institut fictiv - „Institute of Piediological Research”), iar plaja Tineretului din Călărași a devenit un fundal comun pentru activitățile atelierelor, dar și pentru momentele de relaxare, unde au dormit sub stele, s-au adunat în jurul unui foc de tabără, culminând în ultima zi cu o cină comună la lumina apusului pe malul Brațului Borcea.

Pentru noi, toată experiența de care am avut parte la aceste adunări, în decursul anilor, este una greu de descris în cuvinte și trece dincolo de mediul academic. Cu fiecare ocazie, am arătat colegilor noștri de la facultățile din țară o cale care le poate stimula și schimba modul în care se raportează la arhitectură, cu atât mai mult și o cale prin care să-și construiască conexiuni și adevărate prietenii cu alți studenți arhitecți din toată Europa.

Text: Cătălin D. CONSTANTIN

IDENTITATEA ASCUNSĂ A DUNĂRII

Într-un studiu devenit canonic asupra poeziei moderne, Hugo Friedrich nota: „Dintre cele trei componente posibile ale poeziei lirice - cel al sensibilității, contemplației și metamorfozei - în poezia modernă domină ultimul, atât în ce privește lumea, cât și limbajul”¹. Acest citat mi-a revenit în memorie la începutul uneia dintre conferințele de joi, pe care le coordonez de ani buni și care au loc, săptămânal, la Palatul Suțu, Muzeul Municipiului București. Invitații acestor conferințe sunt foarte diferiți, prin urmare și temele sunt din domenii aparent fără legătură între ele.

În ciuda mozaicului de subiecte, misiunea de coordonator mă obligă să creez câteva fire roșii. Literatura și arhitectura sunt două dintre acestea. Păreau să fie distincte și să se intersecteze doar întâmplător, minimal, printre rânduri și cuvinte, în prezentările scriitorilor sau arhitecților pe care i-am invitat de-a lungul timpului.

Până în momentul în care, în această primăvară, în conferința despre care voi vorbi mai jos, cele două s-au împletit neașteptat de interesant. Titlul conferinței de joi, 4 mai 2023, de la Palatul Suțu, a fost *Poemul călător și scriitura afectivă a Dunării*. Autoarea poemului călător și, desigur, a conferinței e Angelica Stan, arhitect și profesor universitar la Universitatea de Urbanism și Arhitectură „Ion Mincu”, director al Consiliului Studiilor Universitare de Doctorat din UAUIM, autoare a mai multor cărți de urbanism și teoria peisajului, coeditor și colaborator la numeroase volume colective, autoare a numeroase articole publicate în reviste internaționale. Conferința s-a înscris în seria celor realizate, începând din acest an, la Palatul Suțu, la propunerea Ioanei Alexe, în parteneriat cu revista *Arhitectura*, pornind de la temele numerelor apărute/lansate.

Metamorfozele, povestite în timpul întâlnirii de la Suțu de arhitecta Angelica Stan, au fost surprinzătoare. Dintr-o călătorie pe Dunăre, cu scop clar și precis, legat de proiecte urbanistice danubiene, însoțite probabil de toată prozaicitatea lor de raportări, s-a ivit... poezia! Călătoria profesională în sens geografic invers pe firul Dunării - în orașe mici și foarte puțin cunoscute, cu zonele lor de periferie și abandon de clădiri patrimoniu, compunând un chip ascuns al fluviului european - alunecă pe nesimțite în contemplație. Poeta Angelica Stan își notează în memoria telefonului cuvinte cheie, cu scopul de a-i servi drept jurnal minimal în proiect. Fără de voie, obiectivele proiectelor cunosc o metamorfoză. Totul e subiectiv, spunea Freud și avea perfectă dreptate. Drumul profesional devine drum sensibil. Autoarea s-a născut la Tulcea, iar călătoria exterioară se transformă în călătorie interioară, parcursă în sens invers temporal, către apele fluviului din copilărie. Cuvintele-ancoră, cuvinte-coordonate, notațiile fugare din memoria telefonului se transformă, ulterior, în neașteptate metafore și sunt convinse să devină poezie, printr-o „pervertire” de scop și sens, printr-o topire interioară a limbajului, care are astfel puterea de a deveni, din cotidian și profesional, purtător de miezuri și sensuri multiple.

Pentru poemul călător, e oarecum secundar că cele două proiecte s-au numit DANURB, DANURB+ și au fost finanțate prin programul INTERREG-Danube, iar miza lor a fost căutarea unui *brand* al Dunării. Odată scrisă, o operă literară capătă viață în sine și se desprinde de contextul concret. Cuvântul *brand* are o traducere literară: *identitate*. Cititorii de poezie știu că identitatea nu suportă definiție clară, că e un amestec de trăiri difuze, suprapunând nuanțe contradictorii și acorduri temporale incompatibile într-o logică a concretului. Poemul călător al Angelicăi Stan e unul al căutării identității, identităților, ce ancorează spațiile geografice în spații sensibile, trăite subiectiv, metamorfozând geografia concretă în geografie sensibilă. *Emoție, durere, iubire, memorie, indiferență*. Amintirea unei emisiuni radiofonice de pe vremuri, Cotele apelor Dunării, transmisă în română și limbi străine de crainici care rosteau cu dicție impecabilă o poezie involuntară, compusă din nume de localități și cifre, plutește în fundal, pentru a deveni metodă de traducere a prozaicului în limbaj poetic.

Se cuvine să notez, fie și numai în treacăt, invidia admirativă cu care am privit prezentarea vizuală, de pe monitor, care a însoțit istoria genezei poemului călător al Angelicăi Stan.

Cuvinte cu funcție de imagini, imagini fotografice de fundal cu rol de sugestie, scheme grafice care devin scheme conceptuale și teoretice. Poemul de cuvinte e, de la sine înțeles, și poem vizual. De altminteri, creația literară a Angelicăi Stan s-a metamorfozat într-una dintre variantele sale în instalație vizuală, un *leporello* de mari dimensiuni, parte a unei expoziții care a călătorit efectiv pe Dunăre în 2019, în mai multe orașe, până la Viena, pentru evenimentul care a încheiat proiectele. „Poemul, scrie Angelica Stan, s-a numit la acel moment *Unfold poem*, o metaforă a unei hărți care se pliază și se depliază în ritmul cotelor apelor Dunării, înregistrate în locurile prin care am trecut.”

Când poezia și arhitectura se împletesc, granițele dintre ele dispar mai repede decât ai crede.

Note

1. Hugo Friedrich, *Structura liricii moderne*, traducere de Dieter Fuhrmann, București, Editura Univers, 1998, p. 13.

Conferințele de joi
Coordonatorul conferințelor:
Cătălin D. Constantin

Primăria Capitalei
Muzeul Municipiului București
Palatul Suțu

Muzeul Municipiului București
Palatul Suțu
Bd. I.C. Brătianu 2

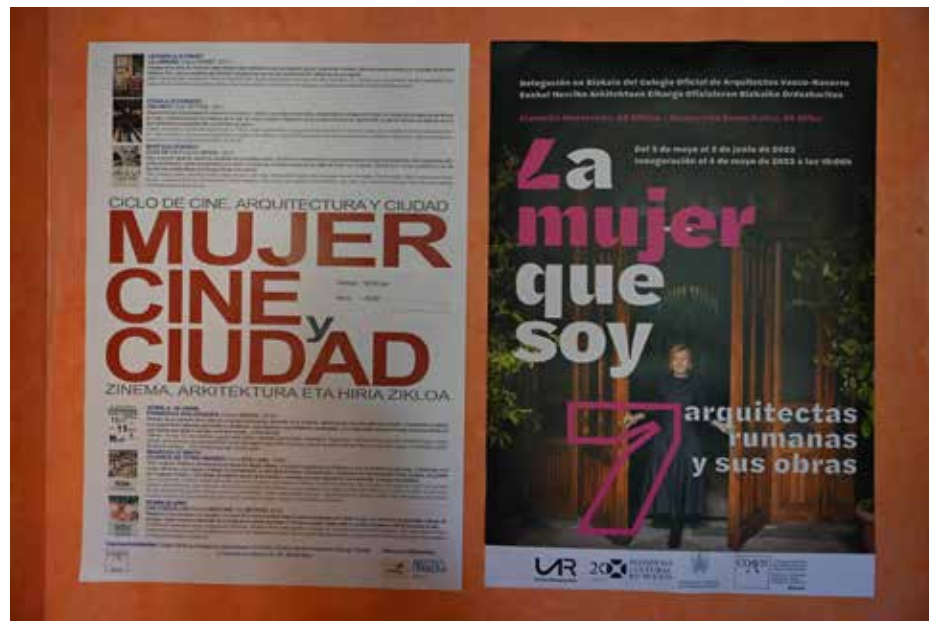
Biletul de intrare: 10 lei

SPANIA
BILBAO

 ARHITECTURĂ LA FEMININ
ÎN NORDUL SPANIEI

Text și Foto-video: Aurelian ARIF

După Logrono și Cantabria, expoziția UAR „La Mujer Que Soy - 7 arquitectas rumanas y sus obras” a fost re-itinerată cu succes și la Bilbao. Institutul Cultural Român de la Madrid în parteneriat cu Uniunea Arhitecților din România (UAR) și Colegio Oficial de Arquitectos Vasco Navarro (COAVNA), cu sprijinul Consulatului General al României la Bilbao au organizat expoziția „La Mujer Que Soy - 7 arquitectas rumanas y sus obras”, dedicată unor femei cu rezultate remarcabile în arhitectura românească. Expoziția prezintă, printr-o selecție de fotografii și text, activitatea arhitectelor din România de la pionierele arhitecturii românești, din perioada interbelică și postbelică, până la nume reprezentative ale noii generații.

Vernisajul expoziției a avut loc vineri, 4 mai, la sediul Colegio Oficial de Arquitectos Vasco Navarro (COAVNA), vizavi de celebrul Muzeu Guggenheim. Alcătuită cronologic, expoziția cuprinde trei secțiuni: *Pioniere*; *Arhitecte ale perioadei postbelice* și *Arhitecte contemporane*.

Secțiunea dedicată perioadei interbelice o include pe Regina Maria - prima femeie membru al Academiei de Arte Frumoase de la Paris - cunoscută pentru dragostea sa pentru arhitectură și pentru modelarea spațiilor cu care a intrat în contact. Pentru perioada interbelică, selecția le are în vedere pe Virginia Haret-Andreescu, prima femeie arhitect, cu diploma obținută în 1919, și pe Henrieta Delavrancea-Gibory. Perioada postbelică gravitează în jurul restauratoarelor care au avut un rol major în salvarea patrimoniului național construit.

Expoziția prezintă lucrări ale arhitectei Ioana Grigorescu, un material ilustrativ bogat, majoritatea lucrărilor și a obiectelor provenind din arhiva UAR. Aceste lucrări și machete vor ilustra concludent cariera de arhitect și restaurator a Ioanei Grigorescu, dar mai ales valoarea de excepție a realizărilor sale, inclusiv cele artistice. Nu în ultimul rând, perioada contemporană prezintă o selecție a proiectelor realizate de arhitecte premiate la ultimele ediții ale Bienalelor Naționale de Arhitectură, fiind luate în considerare și alte aspecte, precum implicarea tinerelor arhitecte în educația de arhitectură.

„Expoziția «La Mujer Que Soy - 7 arquitectas rumanas y sus obras» se înscrie în cadrul acțiunii mondiale de a se face dreptate femeilor creator și a efortului UAR de a face cunoscute, pe plan internațional, profesionistele remarcabile din arhitectura românească” - *Ileana Tureanu.*

Video expoziție
(vezi QR code)

ISRAEL
EIN HOD

 Text: Ioana ALEXE
Foto: Răzvan HATEA
Video: Aurelian ARIF

UNELE EXPOZIȚII AU UN DESTIN

Pentru redacția Revistei Arhitectura, anul 2022 a stat sub semnul personalității complexe, de necuprins în expoziții sau publicații, a lui Marcel Iancu - arhitectul, pictorul, publicistul, graficianul, scenograful, dadaistul, modernistul, vizionarul.

În luna mai a anului trecut, am participat împreună cu expunerea Rayei Zommer-Tal, directoarea Muzeului Janco Dada din Ein Hod, la ediția a 9-a a celui mai complex eveniment de artă care are loc în București și se numește Art Safari. Complexitatea modalităților de exprimare ale lui Marcel Iancu ne-au inspirat să ne gândim la o expunere ca un puzzle format din piese care provin din toate manifestările lui artistice și care, aduse împreună, au definit arhitectura lui Marcel Iancu, făcând-l să fie primul arhitect modernist al României. Fiecare piesă a expunerii poate fi privită ca un întreg, însă, aduse împreună, aceste piese se înscriu într-un discurs ale cărui elemente vin să realizeze un portret de detaliu al arhitectului Marcel Iancu.

În decembrie, am montat expoziția *Janco Unchained*, în sediul UAR din Calderon 48, și am editat un număr special al revistei *Arhitectura* dedicat lui Marcel Iancu. În completarea expoziției „Iancu dezlănțuit”, revista *Arhitectura* i-a dedicat un întreg număr bilingv. Am vrut să îl cunoaștem, să-l înțelegem și, de aceea, revista începe cu un text semnat chiar de Marcel Iancu - o autobiografie tulburătoare. Acest text, această revelație a unei context istoric neprielnic artei și exprimării libere și viața frântă între două țări traversează textele tuturor celorlalți autori care devin solidari cu el, umanizându-l, înțelegându-l, explicându-l.

Anul acesta, la inițiativa și cu ajutorul necondiționat al Consulatului General al României la Haifa am reușit, împreună, să ducem expoziția *Janco Unchained* la ea acasă, la Marcel Iancu, la Muzeul Janco Dada, în satul artistic Ein Hod înființat de Marcel Iancu în Israel. Expoziția este deschisă până la sfârșitul anului.

Expunerea *Janco Unchained* începe cu primul imobil realizat de Marcel Iancu și se încheie cu un ultim proiect în București. Există imagini cu toate imobilele din București, păstrate sau dispărute, prezentate în fotografii din arhiva UAR și în fotografii din 2022, imagini de ansamblu, detalii, planuri și schițe. Textele lui Marcel Iancu însoțesc privitorul așa cum, de altfel, au și făcut-o în perioada 1922-1941, prin intermediul revistei *Contemporanul*, pentru a putea urmări materializarea în arhitectură a ideilor moderniste pe care le-a promovat ca jurnalist și ilustrator.

Ca un fir roșu, fiecare an este însoțit de citate din eseurile despre arhitectură ale lui Marcel Iancu, texte curajoase, vizionare, polemice cu ideile epocii, care amintesc de episodul dadaist al tinereții autorului, cu forța jurnalistului și curajul vizionarului umanist, cu vehemența avangardistului. Această compoziție de piese induce privitorului ideea că are de-a face doar cu o parte din activitatea artistică atât de prolifică a lui Marcel Iancu. La aceste elemente expuse s-ar putea adăuga oricând altele, intrând din ce în ce mai mult în detalii. Intenția a fost să facem privitorul să se simtă parte a acestei expuneri și să contribuie cu propria experiență de locuitor al orașului. Toate imobilele au atașat un cod QR care, scanat, deschide aplicația Google Maps cu ajutorul căreia se poate genera un traseu de vizitare a tuturor acestora.

Expunerea a fost completată de mai multe filme: **Ştrandul Kiseleff** - realizat în 1929 în timpul construcţiei acestuia într-un timp record, film în care apare Iuliu Iancu, fratele lui Marcel; **Construct** - realizat în 1995 de Sorin Ilieşiu şi Mariana Celac, **DaDa and Cabaret Voltaire** - o reproducere a spectacolelor Dada realizat în 1969, un montaj de fotografii recente ale imobilelor lui **Iancu şi Main Bukarest** - realizat de scriitorul Jan Koneffke, pentru Televiziunea Română în 2022.

La final, am să rostesc şi eu această mantră pe care o spun toţi cei care se apropie de MJ: *Marcel Iancu rămâne un spirit liber şi nonconformist*. Am să adaug că spiritul acesta reînvie în fiecare din noi atunci când ne lăsam inspiraţi de artişti ca Marcel Iancu. Mulţumim tuturor celor care aţi făcut posibil ca expoziţia aceasta să ajungă până în aici. Cred că locul acestei expoziţii este la Ein Hod pentru că întregeste un portret şi aduce împreună cele două părţi ale vieţii lui Marcel Iancu, cele două preocupări majore: arhitectura şi pictura.

Video expoziţie (vezi QR code)

CONCURSUL „GHEORGHE LEAHU” PENTRU TINERI ARHITECTI ACUARELIȘTI

Text: Vlad BRĂTULEANU
Foto: Răzvan HATEA

PASIUNEA PENTRU ACUARELĂ

În luna mai, a avut loc cea de-a doua ediție a concursului organizat în memoria cunoscutului arhitect și acuarelist Gheorghe Leahu (1932-2022). Competiția s-a adresat pictorilor acuareliști care urmează sau au absolvit cursurile unei facultăți de arhitectură.

Apelul la înscrieri a fost lansat în luna aprilie și, pe 8 mai, cu o zi înainte de jurizare, aveam înscriși în concurs 31 de participanți cu 45 de lucrări.

Juriul este ales în fiecare an de către președintele Uniunii Arhitecților, astfel încât, la această ediție a fost compus din: Maria-Milița Sion, arhitect, grafician și pictor; Dan-Mihail Vucicovici, arhitect, cadru didactic UAUIM și pictor; Denisa Ilie, arhitect, cadru didactic UAUIM, grafician și pictor.

Interacțiunea dintre cei trei a fost dinamică, astfel că s-a discutat mult despre lucrările cele mai meritoase, cu numeroase reveniri asupra deciziilor luate. Jurații au căzut de acord în privința faptului că multe dintre lucrări ar fi meritat distincții de un fel sau altul.

Membrii juriului și concurenții s-au întâlnit apoi pe 10 mai, ziua de naștere a lui Gheorghe Leahu, la sediul UAR din Calderon 48. Concurenții au venit, desigur, pentru a afla cine va lua premiul cel mare, dar și pentru a-și vedea lucrările expuse în sălile Centrului de Cultură Arhitecturală. În prezența doamnei Viorica Leahu, soția regretatului arhitect și finanțatoarea premiului, au fost întâi anunțate mențiunile, trei la număr: prima (luând în considerare ordinea punctajului) a fost acordată Aidei Constantinescu, cea de-a doua a revenit Ioanei Boghian-Nistor, iar a treia - Ioanei Bianca Popescu. Primele două concurente au participat și anul trecut, iar Ioana Boghian-Nistor s-a aflat

printre nominalizării acelei ediții. La final, premiul în valoare de 5.000 de lei a fost acordat Oanei Andreea Zamfir, și ea una dintre participantele de anul trecut. Referitor la lucrarea câștigătoare, numită „Nostalgie de iarnă”, Dan-Mihail Vucicovici a remarcat că „peisajul hibernal al acuarelei ne introduce în copilăria petrecută la bunici”.

Aida CONSTANTINESCU

Ioana Boghian NISTOR

Ioana Bianca POPESCU

Concursul pentru tineri arhitecți acuareliști „Gheorghe Leahu” oferă motive de bucurie fiecărui participant, având în vedere că toate lucrările înscrise au ocazia să fie admirate de publicul larg, în cadrul expoziției concursului. Anul acesta, ea a putut fi vizitată de pe 10 până pe 27 mai. Îi așteptăm pe tinerii acuareliști și primăvara următoare, cu ocazia celebrării zilei de naștere a lui Gheorghe Leahu!

Câteva date biografice despre Gheorghe Leahu:

S-a născut la Chișinău și a absolvit cursurile Institutului de arhitectură „Ion Mincu”. Activitatea sa profesională este strâns legată de București: a lucrat pentru o lungă perioadă (1957-1991) la cel mai mare institut de proiectare din țară - Proiect București; este responsabil pentru clădiri emblematiche ale Capitalei - a proiectat ansamblurile de locuințe de pe Calea Văcărești, Bd. Brâncoveanu, Bd. Metalurgiei, Șos. Olteniței, Șos. Giurgiului, dar și magazinul universal Unirea; mai mult, s-a ocupat de sistematizarea cartierului Berceni. Acuarelele pe care le-a pictat reflectă și ele preocuparea pentru clădirile Bucureștiului. În total, după spusele sale, ar fi realizat peste 800 de picturi cu peisaje citadine, pe multe dintre acestea expunându-le apoi la New York, Viena, Paris și Veneția.

Lucrarea câștigătoare - Oana Andreea ZAMFIR, „Nostalgie de iarnă”

Nominalizare (I) - Aida CONSTANTINESCU - La final, lumină

Nominalizare (II) - Ioana Boghian NISTOR - „Singer”

Nominalizare (III) - Ioana Bianca POPESCU - „Bucureștiul vechi”

Text: Ileana TUREANU

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI ȘI PATRIMONIUL ARHITECTURAL

Tema Simpozionului anual de istorie și civilizație bancară, ediția a XXXI-a, găzduit de BNR, a fost „*Patrimoniul arhitectural al Băncii Naționale a României*” și a cuprins intervenții ale guvernatorului BNR, acad. Mugur Isărescu, președintele Academiei Române, acad. Ioan Aurel Pop, ale directorului Bibliotecii Academiei Române, dr. ing. Nicolae Noica, ale dr. Oana Marinache, istoric de artă, și ale prof. univ. dr. arh. Sorin Vasilescu.

Banca și patrimoniul arhitectural

„Constituirea patrimoniului imobiliar al BNR nu a fost un scop în sine, fiindcă Banca Națională nu a acționat ca un dezvoltator imobiliar, dar a ridicat edificii monumentale pentru a susține activitatea instituției. Nici efortul de consolidare și de restaurare nu a fost un scop în sine, dar, după 1991, BNR s-a concentrat pe consolidarea și restaurarea monumentelor aflate în proprietatea sa, pe care a considerat-o obligație fundamentală a unei instituții cu încărcătură istorică bogată, ce poartă prin timp răspunderea de a menține sus ștacheta ridicată de înaintași.

Generația care formează familia BNR este atașată sufletește de valorile de patrimoniu pe care le are în proprietate și în administrare și a avut șansa să colaboreze cu companii și personalități de vârf din domeniile construcțiilor și restaurării”, a afirmat guvernatorul Mugur Isărescu.

Perla Coroanei: Trei Palate

Mugur Isărescu a evocat câteva clădiri reprezentative atât pentru patrimoniul imobiliar al BNR, cât și pentru patrimoniul arhitectural național: „*Trei palate din centrul Bucureștilor: Palatul Lipscani (cunoscut și sub numele de Palatul Vechi), Palatul Doamnei (cunoscut și sub numele de Palatul Nou) și Palatul Chrissoveloni constituie un ansamblu arhitectural unic, care reflectă interpretarea pe care arhitecți reprezentativi pentru diferite epoci au dat-o rolului acestor imobile în țesutul urban al Bucureștilor și, în egală măsură, importanței pe care Banca Națională o are în cadrul economiei naționale. Restaurate și întreținute cu mare grijă, ele aparțin patrimoniului cultural al Bucureștiului. Nu cred că există vizitatori atrași de Centrul Vechi al orașului care să nu remarce prezența lor impunătoare și elegantă*”.

Palatul Lipscani a fost construit, în perioada 1884-1890, după proiectul arhitecților francezi Albert Galeron și Cassien Bernard. Prin proporțiile și elementele sale decorative, Palatul Vechi are o monumentalitate elegantă și echilibrată, fiind una dintre cele mai frumoase piese ale arhitecturii bucureștene... dacă nu chiar cea mai frumoasă! Între anii 2010 și 2015, Palatul Vechi a fost supus unor extrem de ample intervenții de consolidare și restaurare, primind astfel o adevărată infuzie de tinerețe, astfel încât să dureze în timp spre folosul, beneficiul și mândria generațiilor viitoare.

Palatul Doamnei a fost consecința extinderii progresive a atribuțiilor Băncii Naționale după Marea Unire și a început în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Proiectul noului palat a fost elaborat de Serviciul de Arhitectură al băncii, sub coordonarea arhitectului Radu Dudescu. Execuția lucrării a fost încredințată, prin licitație, Societății Naționale de Construcții, firma inginerului Liviu Ciulley, care a utilizat cele mai noi normative existente în epocă în legătură cu protecția antiseismică, instalațiile electrice, de încălzire și de ventilație. Din cauza războiului și a evenimentelor postbelice, construcția Palatului Nou s-a prelungit până în prima parte a anilor '50, după care a fost confiscat de Ministerul de Finanțe, care l-a folosit până în anul 1990, când a revenit proprietarului său de drept, Banca Națională. La jumătatea anilor '90 și după anul 2000, au avut loc lucrări de amenajare care au inclus și realizarea iluminatului nocturn care pune în valoare clădirea și aduce un plus de imagine pentru zona Centrului Vechi.

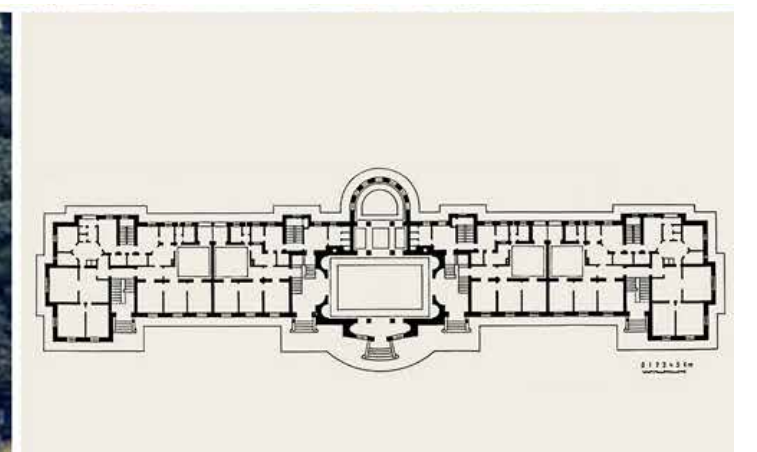
Palatul Chrissoveloni este, astăzi, sediul Sucursalei Regionale București a BNR. Clădirea construită între 1923 și 1929 pentru Banca Chrissoveloni, pe baza proiectului elaborat de arhitecții G. M. Cantacuzino și August Schmedigen, care au lucrat la dorința acționarului principal și președinte al Băncii, Jean N. Chrissoveloni. Cu un aspect sobru și elegant, clădirea a fost una dintre cele mai moderne sedii de bancă din Europa, datorită autonomiei în funcționare. Intrată în faliment, în 1931, Banca Chrissoveloni a vândut sediul ei principal Băncii Naționale a României, în anul 1933. Între 1995 și 2000 a avut loc consolidarea și restaurarea clădirii, acțiunea derulându-se etapizat.

Colaborarea cu Petre Antonescu

Tot din patrimoniul imobiliar al BNR au făcut parte și Hotelul Triumf, de pe Șoseaua Kiseleff nr. 12, și Accademia di Romania, de la Roma, pe care BNR le-a cedat, de-a lungul vremii, statului român, alte două edificii foarte valoroase. „Căminul funcționarilor BNR”, din Șoseaua Kiseleff, cunoscut acum sub numele de Hotel Triumf, este una din frumoasele realizări ale arhitectului Petre Antonescu. Mai întâi, Banca Națională a cumpărat terenul situat la nr. 10-12 de la Constantin Argetoianu și Banca Tărănească, în 1922, respectiv familia Blank, în 1925. Cândva aici fusese proprietar și Mihail Kogălniceanu. În 1924, guvernatorul Mihail Oromolu a solicitat Consiliului de Administrație al BNR aprobarea pentru a începe tratative cu unul din cei mai apreciați arhitecți români, Petre Antonescu. Directorul Constantin Băicoianu s-a opus considerând că amplasamentul este prea departe de Bancă. În cele din urmă, Consiliul de Administrație a considerat că zona are potențial de dezvoltare și a decis să solicite lui Petre Antonescu realizarea „unui mare imobil cu 3 etaje, cuprinzând apartamente de diferite mărimi, pentru funcționari”. Retras față de șosea, cuprinzând 52 de apartamente și sugerând arhitectura tradițională românească, imobilul a beneficiat de o tratare arhitecturală sobră, având o formă alungită și fiind perfect simetric față de axul principal. Odată cu imobilul a fost realizată și întreaga amenajare peisagistică, inclusiv un teren de tenis la care aveau acces toți funcționarii BNR. Achiziționarea terenului a costat 10,2 milioane lei.

Pentru istoria arhitecturii românești, clădirea reprezintă unul din puținele exemple din anii '20-'30 ai secolului trecut de „monumentalizare” a locuinței și, în același timp, de ansambluri de locuit ale unor instituții sau întreprinderi importante. Printr-un HCM din 1953, imobilul a fost cedat Direcției Generale a Treburilor Consiliului de Miniștri.

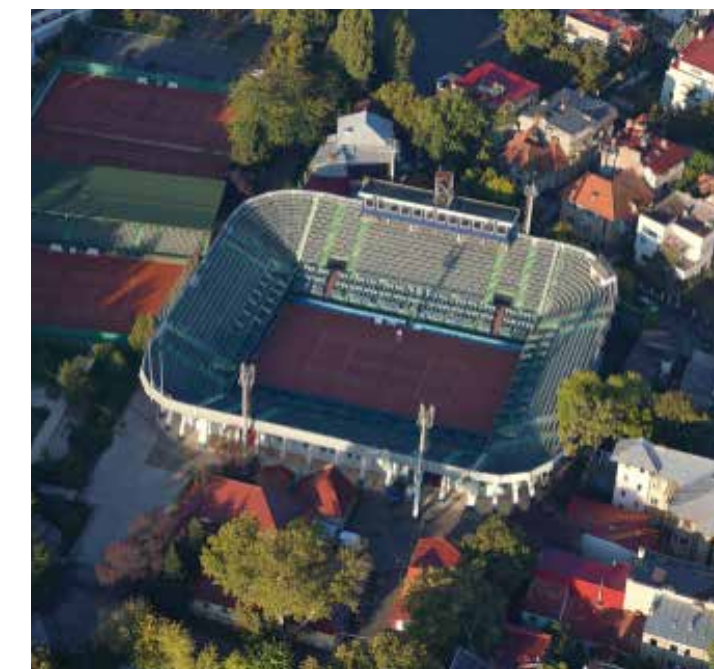
„O clădire fabuloasă, pe care cred că orice român care vizitează Roma o admiră fie din Grădina Borghese, fie din Piazza José de San Martin este Accademia di Romania, sediul Școlii Române de la Roma, înființată datorită inițiativei lui Vasile Pârvan și Nicolae Iorga. Așa cum s-a scris în pergamentul deșus la fundația palatului, Banca Națională a României, «însuflețită de marile aspirații pentru cultură ale poporului român, generos a luat asupra-și întreaga cheltuială a înălțării acestui edificiu, pentru progresul științei și artei românești la lumina veșnică a latinității și ca simbol al legămintelor de sânge și cultură dintre România și Italia».”

Elaborarea proiectului a fost încredințată arhitectului Petre Antonescu, iar după edificarea construcției, la 3 august 1933, guvernatorul Constantin Angelescu și directorul Dumitru Cristescu au semnat actul prin care BNR a donat-o statului român. În 1994, tot Banca Națională a decis să susțină lucrările de restaurare.

Proprietăți donate statului român

Mugur Isărescu a mai amintit că a fost aprobată transmiterea, fără plată, din patrimoniul Băncii Naționale a României în proprietatea publică a statului a unor imobile din peste 20 de județe. „Voi da exemplu sediul Agenției BNR din Piatra Neamț, despre care se spune că este cea mai frumoasă clădire din oraș. A fost construită între anii 1928-1929, în stil neo-românesc, după planurile arhitectului de origine elvețiană Roger Bolomey. Aici a funcționat Agenția BNR Piatra Neamț, devenită Sucursala Județeană Neamț a BNR, până în anul 2000, când a fost desființată. Clădirea a trecut în domeniul public și în administrarea Consiliului Județean Neamț cu destinația muzeu, iar din anul 2005 este sediul Muzeului de Artă Eneolitică Cucuteni. Așa încât, nu întâmplător, sub firma muzeului de astăzi se află în continuare sigla BNR.”

Arenele BNR

Guvernatorul BNR nu a ezitat să atingă nici subiecte sensibile ale momentului, precum scandalul iscat în jurul Arenelor BNR din zona Cotroceni. „Parcul cu platani este parte integrată a patrimoniului Băncii Naționale, din 1946 până în prezent, fără întrerupere. Pentru că a rămas proprietar, de drept și de fapt, și în anii din perioada comunistă, acest patrimoniu a fost în folosința Consiliului Național al Educației Fizice și Sportului. Deoarece Băncii Naționale îi este interzis să facă investiții în afara obiectului ei de activitate, există o unică soluție legală ca arenele sportive să fie redade circuitului competițional. Așa cum și alte proprietăți au fost transmise în administrarea unor instituții sau autorități publice, prin HG, în condițiile Legii nr. 213/1998. În '91, am reluat în administrare Parcul cu platani, care ajunsese o groapă de gunoi. S-a refăcut, am găzduit sportul cât am putut să îl găzduim.”

O MOȘTENIRE VALOROASĂ

Text: Ileana TUREANU,
Vasile ȚELEA

„ARMENII DIN ARHITECTURA ROMÂNEASCĂ”

Proiectul s-a realizat ca urmare a colaborării dintre UAR și UAR (Uniunea Arhitecților din România și Uniunea Armenilor din România) și este un Caiet Documentar care are ca principală sursă de informații Arhiva Uniunii Arhitecților din România, pentru că arhivele sunt „tezaure” numai în măsura în care sunt studiate, lucrate, analizate și, în primul rând, cunoscute.

În această arhivă, am încercat să identificăm arhitecții de origine armeană, uneori asumată, alteori evitată, care au trăit, studiat și lucrat o perioadă, mai scurtă sau mai lungă, în România și au activat în cadrul Asociației noastre. Este posibil ca Tabloul să nu fie complet, dar el constituie o bază care poate fi dezvoltată și detaliată.

Lucrarea cuprinde și arhitecți care nu au origine armeană, dar care au lucrat pentru comunitatea armeană și în strânsă legătură cu aceasta, așa cum este cazul arhitectului Dimitrie Maimarolu căruia i s-a încredințat proiectul Catedralei armenie din București și a fost trimis în Armenia să studieze și să înțeleagă mai bine arhitectura sacră armeană, sau al arhitectul Emil Călinescu ce, introdus în comunitatea armeană de soția sa, a lucrat pentru clienți armeni și a realizat clădiri de referință pentru aceștia.

Dincolo de informații obiective și statistice legate de arhitecții armeni nevoiți, în diverse împrejurări, să emigreze în alte țări, printre care și România, din dosarele studiate răzbat tulburătoare povești de viață, drame și experiențe greu de imaginat în perioada actuală.

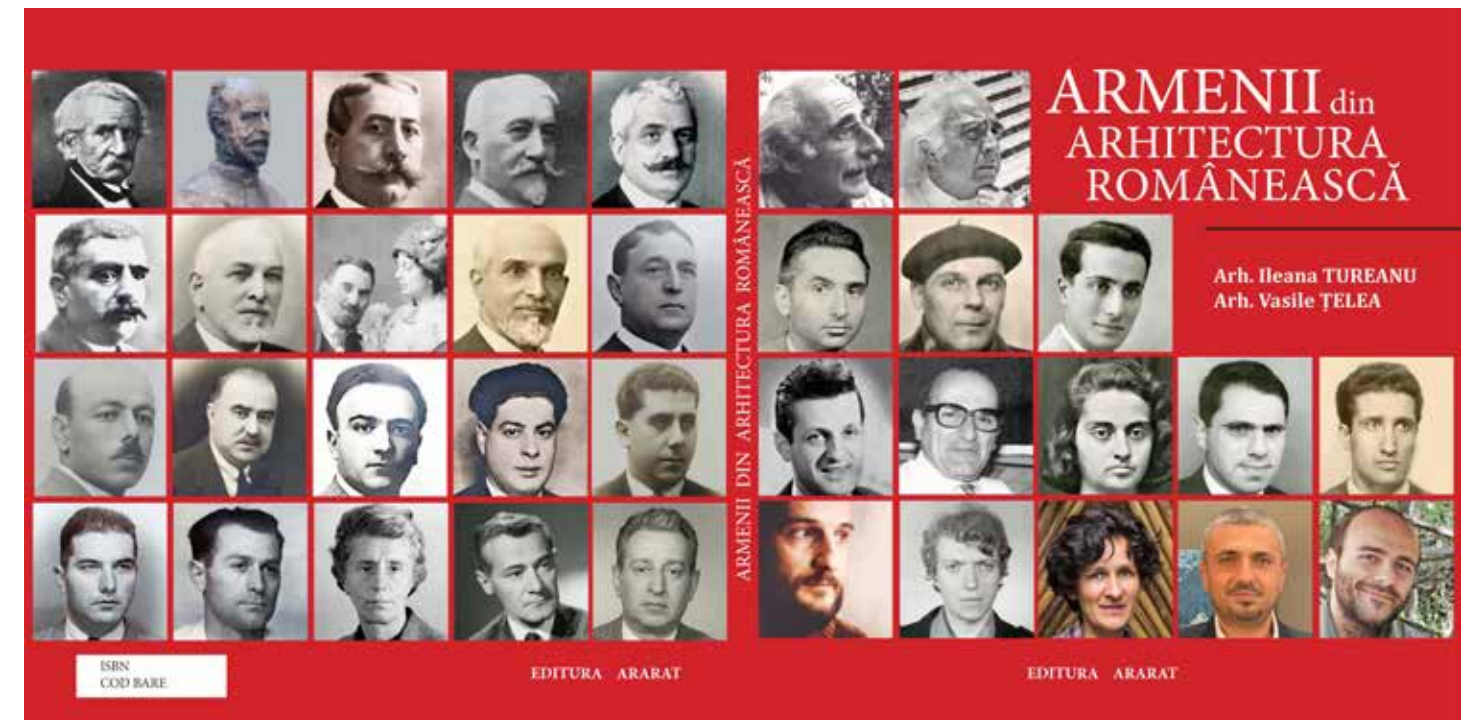
Din arhive, aflăm situații profesionale și de viață, precum:

Conflicte și reproșuri adresate de arhitecți angajați în administrația publică, care s-au plâns de lipsa de susținere a corpului profesional în activitatea și promovarea lor (corespondența dintre arh. Mihai Șt. Goilav și președintele SAR, I. D. Enescu); Abuzul reprezentat de aplicarea retroactivă a prevederilor „Legii pentru înființarea și organizarea Corpului Arhitecților din România”, votată de Parlament în 1932, care a anulat dreptul de exercitare a profesiei celor care nu aveau cetățenia română. Situația a fost reclamată, insistent și inutil, de arh. Ohanes Poladian, căruia i s-a anulat dreptul de a semna proiecte, după 20 de ani în care lucruse și trăise în România.

Amenințări cu excluderea a celui care a inițiat și finanțat din fonduri proprii realizarea unei Istorie a Arhitecturii Românești, arh. Arta Cerchez, care nu a plătit cotizația, fiind evacuat din locuință, bolnav și în mare jenă financiară.

Demersurile conducerii asociației, încununată de succes, prin emiterea unui Decret al Consiliului de Miniștri, pentru ca fiica arh. Maimarolu să primească un ajutor viager, bazându-se pe contribuția profesională de excepție a tatălui său. Dramele care au curmat viețile și carierele promițătoare ale unora dintre ei: cutremurul din 1977, în care s-au sfârșit Rodica Mănciulescu și soțul său, profesorul arh. Ștefan Paul Mănciulescu, și drama de la Colectiv care a pus capăt vieții lui Vlad Țelea, în plină tinerețe și afirmare.

Din dorința de a crea o imagine cât mai completă a creatorilor implicați în

arhitectura românească, am inclus și oameni de artă care nu au fost arhitecți, cum este cazul lui Cik Damadian, grafician, desenator și cel mai romantic, profund și fermecător povestitor al Bucureștilor secolului al XX-lea. Nu sunt documente mai evocatoare și mai pline de poezie decât desenele sale, cele mai copleșitoare declarații de dragoste despre Capitală. Cik Damadian a construit Bucureștii din mintea și, mai ales, din sufletele noastre. Este o adevărată lucrare de arhitect! A fost inclus și inginerul Aznavorian care alături de ing. Alex. Cișmigiu au fost singurii ingineri primiți în rândurile Uniunii Arhitecților, ca gest de recunoștință pentru înțelegerea lor profundă a căutărilor arhitecturale, pentru imaginația, inventivitatea și creativitatea dovedite în colaborarea cu arhitecții.

Lucrarea cuprinde o prezentare cronologică și ilustrată a circa 40 de personalități și se deschide cu Gh. Asachi, unul dintre fondatorii României moderne, prin crearea Academiei Mihăilene, cu familiile Cerchez (sau Cerkez) unii dintre ctitorii Școlii Naționale în Arhitectură, cărora le datorăm construcții emblematiche ale marilor orașe din țară.

Printre cei 24 de membri fondatori ai SAR se află arhitecți de origine armeană (Grigore P. Cerchez, Nicolae P. Cerchez, Dimitrie Maimarolu). Arta Cerchez este cel care a inițiat elaborarea primei Istorie a Arhitecturii Românești, lansând concursul național și finanțând din fonduri proprii câștigătorul, pe arh. Grigore Ionescu. În perioada interbelică, arh. Nicolae Aprihăneanu este unul dintre autorii primului cartier de tip oraș-grădină, Vatra Luminoasă, creație de

avangardă în spiritul celor mai moderne și de succes concepte ale vremii.

Și în perioada socialistă, arhitecții armeni au participat la conturarea noii arhitecturi a orașelor, dar și a construcțiilor de masă. Arh. Arvanitache, Ara Eretian, Nicolae Porumbescu, Rodica Mănciulescu ilustrează această etapă.

Astăzi, câțiva arhitecți cu origine armeană sunt reprezentanți marcant ai noii generații, precum Eduard Sagatelian, Ana Maria Goilav sau Constantin Hazarian. Urmașii familiei Mănciulescu, Cristina și Ștefan Mănciulescu, au cariere de succes în Franța.

Prin verticalitate, implicare și devotament, arhitecții de origine armeană din arhitectura românească au contribuit cu creativitate, alături de colegii lor, la fenomenul arhitectural național.

Așa cum spunea dl Varujan Vosganian: „*Armenii și-au așezat, pe pământul românesc, mănăstiri, biserici și catedrale, au sporit înțelepciunea oamenilor cu școlile, tiparnițele și lăcașurile lor de cultură, au bătătorit drumuri, iar la încrucișările lor au întemeiat târguri. În toate aceste îndeletniciri, armenii au fost cetățeni cuviincioși și apărători ai noii lor Patrii*”.

SESIUNEA DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE ALE ȘCOLILOR DOCTORALE ÎN CALDERON ȘI LA CHIOJDU

Text și Foto: Alexandru Ionuț PETRIȘOR
Dana MILEA
Corina Teodora CHIRILĂ
Andrei MITREA

UAR-UAUIM UN PARTENERIAT DE SUCCES

În perioada 15-16 iunie 2023, Școlile Doctorale din Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București au organizat, în parteneriat cu Uniunea Arhitecților din România, cea de-a IX-a ediție a sesiunii anuale de comunicări științifice ale doctoranzilor, incluzând o sesiune de comunicări și un atelier destinat acestora. Obiectivul sesiunii de comunicări a fost de a prezenta și de a dezbate rezultatele cercetării doctorale din cadrul Universității, facilitând dialogul doctoranzilor în vederea formării unor echipe de cercetare capabile să dezvolte împreună proiecte de cercetare și îmbunătățind calitatea tezelor prin schimbul de idei. Comunicările din cadrul sesiunii de pe 15 iunie au abordat teme variate, într-o gamă ce include deopotrivă lucrări teoretice și practice, reflectând diversitatea tematicilor de cercetare a Școlilor Doctorale de Arhitectură și Urbanism. În comentariile primite, unul dintre doctoranzi remarcă: „Acest eveniment mi s-a părut foarte util și mi-ar plăcea să mai existe astfel de ateliere pe parcursul anilor, mai ales că am putut cunoaște și ceilalți colegi doctoranzi și am observat diversitatea temelor abordate”. Atelierul din 16 iunie a fost destinat îmbunătățirii abilităților de cercetare ale doctoranzilor, cu precădere în ceea ce privește organizarea cercetării și scrierea tezei. Evenimentul a avut o anvergură internațională prin prezența doctoranzilor străini (Algeria) și a bursierilor Eugen Ionescu (Togo).

Uniunea Arhitecților din România a asigurat cadrul dezbaterilor atât pe data de 15 iunie, găzduind sesiunea de comunicări la Centrul de Cultură Arhitecturală J. L. Calderon din București, cât și pe 16 iunie, când atelierul a avut loc la Casa cu Blazoane din comuna Chiojdu, județul Buzău, monument istoric ce găzduiește Centrul de Cultură Arhitecturală Rurală al UAR. Implicarea Uniunii Arhitecților din România nu a fost limitată la a găzdui evenimentul. Pe data de 15 iunie doctoranzii au avut ocazia la sediul UAR să descopere, prin discuțiile purtate cu dna arh. Ileana Tureanu, președinte al UAR, un partener care deține resurse informaționale, un fond documentar și specialiști care îi pot sprijini în demersurile de cercetare. La Chiojdu, doctoranzii au auzit o extrem de interesantă și documentată prezentare a dnei Doina Ciobanu, prof. dr. muzeograf, fost director al Muzeului Județean Buzău (invitată special de gazde pentru această ocazie), referitoare la Casa cu Blazoane. De asemenea, dl Florin Drăgulin, custodele monumentului, le-a prezentat o adevărată lecție de restaurare, folosindu-se și de expozițiile din Casa cu Blazoane. Chiar dacă timpul nu a permis vizitarea trovanților din Chiojdu, tehnica a permis acest lucru. Dl drd. arh. Andrei-Alexandru Corbet-Nits a vizitat acest obiectiv folosind o dronă. Astfel, vizita la Chiojdu a permis înțelegerea relației dintre patrimoniul natural și cel cultural.

Impresia generală a doctoranzilor este una puternică și pozitivă, așa cum o arată comentariile acestora; „Totul este laudativ”, comentează un doctorand. În ceea ce privește sesiunea de comunicări, unul dintre doctoranzii participanți remarcă: „Locul ales anul acesta a fost mai potrivit unor prezentări la proiect, față de

anul trecut și a fost mai ușor să urmăresc prezentările”, iar altul adaugă: „Drumul mai scurt a fost un bonus, am avut mult mai multă energie comparativ cu alte ediții. Susțin ideea de a pleca din oraș, undeva unde să ne rupem de jobul de zi cu zi și de a ne concentra mai mult pe dezbateri”. Utilitatea atelierului este salutăată, ca și în cazul edițiilor anterioare: „Apreciez temele de discuție, comentariul individual pentru cercetarea fiecărui student prezent și enumerarea principalelor greșeli întâlnite de îndrumător”. Pentru viitor, doctoranzii salută „sugestia de îmbunătățire menționată în timpul atelierului printr-un exercițiu realizat pe loc (pe schema/ cuprinsul/ produsul cercetării), sub formă de corectură la panou sau în grupuri de lucru”. „Ideea dlui Andrei Mitrea de a-și prezenta fiecare structura și să fie dezbătută pare una foarte bună pentru viitor”.

În afara recunoștinței adresate UAR și profesioniștilor implicați, acest eveniment nu ar fi avut succes dacă, în afara bunăvoinței dlui Gabriel Ghencea, conducătorul auto al UAUIM, mereu dornic să descopere alături de doctoranzi noi locuri, nu ar fi existat doctoranzii și colegii care au ajutat nu numai cu organizarea și desfășurarea evenimentului, dar și cu transportul, și un catering excelent asigurat de Pensiunea Melania din Chiojdu. Mulțumind încă o dată celor care s-au implicat, ne exprimăm speranța că UAR ne va ajuta și în viitor la organizarea de evenimente de acest tip.

Alexandru-Ionuț PETRIȘOR

Dr. ecol., dr. geogr., habil. urb., profesor și director Școala Doctorală de Urbanism, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” - București, România; profesor, Departamentul de Arhitectură, Facultatea de Urbanism și Arhitectură, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova; CSI, Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Construcții, Urbanism și Dezvoltare Teritorială Durabilă URBAN-INCERC; CSI, Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Turism, București, România, e-mail: alexandru_petrisor@yahoo.com

Dana MILEA

Dr. urb., asistent universitar Departamentul de Planificare Urbană și Dezvoltare Teritorială, Facultatea de Urbanism, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” - București, România

Corina Teodora CHIRILĂ

Dr. urb., asistent universitar Departamentul de Planificare Urbană și Peisagistică, Facultatea de Urbanism, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” - București, România

Andrei MITREA

Dr. arh., lector Departamentul de Planificare Urbană și Dezvoltare Teritorială, Facultatea de Urbanism, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” - București, România

VA URMA!

Text: Maria DUDA

LITORAL. UTOPIA POSIBILĂ!

MAMAIA 1962, Hotel PARC

Până în anii '90, *litoralul* și binomul său, care îl făcea real, palpabil, *concediul* reprezentau o rupere completă a ritmului și contextului cotidian, o disociere spațial-temporală ce invadea și permuta radical rutina socială, economică, nutrițională a fiecăruia. Văzut mai mult decât un cadru propice escapadei în relaxare și odihnă, litoralul este imaginat, proiectat și trăit între anii 1955-1989 ca un experiment în completă opoziție cu obișnuitul oraș. Carmen Popescu îl denumește „*o alternativă dezinhibantă a realității*”. Ar putea fi o explicație, cu scuza trivialității, a stării sale actuale: în loc să rămână oază laborator a căutării mijloacelor de exprimare între linii, a testării, inovării, a sustenabilității, litoralul devine o copie a obișnuitei realități, a greșelilor sale ubicue, a lipsei de sale de empatie sau logică, prelungind, fără pauză, ritmul accelerat și agresat al cotidianului. Escapismul nu mai este posibil în densitate construită, în parcări, în trafic și zgomot, în cacofonii comunicative, în apartamente identice cu cele lăsate acasă.

Experimentul litoralului a trecut de la *orașul ideal de vacanță* ce anunța sau pregătea posibilitatea *orașului ideal de locuit*, la *același lucru în alt loc*.

Documentarea pentru expoziție a pornit ca un amplu proces de dezarhivare, parcurgând toate materialele tematice publicate în *Revista Arhitectura*, scrise în egală măsură cu idealism, eficiență, dar și cu onestitate bine strecurată printre rânduri, de înșiși autorii planificării și construirii litoralului.

Parcurgerea cronologică a volumului ca întreg, între anii 1906-1989, face posibilă relaționarea constantă cu realitatea înconjurătoare - experimentul litoral este

inteligibil astfel în legătură nu doar cu direcțiile strategice de dezvoltare locală, cât și cu referințele externe, mărci ale variatelor grade de deschidere permise, dar și puncte de verificare a continuității alinierii valorice și profesionale la evoluția tehnologică, stilistică și, nu în ultimul rând, filosofică internațională.

De departe de a-și propune o alunecare nostalgică sau o îndosariere exhaustivă a lucrărilor executate, premisa expoziției este de prezentare a unor viziuni și atitudini profesionale, a unor gândiri personale, în scopul înțelegerii, măcar frivole, a procesului care a condus la conturarea unui întreg teritoriu puternic ancorat în memoria colectivă, cu pluritatea lui de valențe sociale, culturale, artistice, estetice, inovative, economice, tehnice, politice, și a rolului arhitecturii în modelarea culturală.

Expoziția se axează pe perioada 1955-1989, fiind organizată în două chei de lectură ilustrată, două rețele ce se suprapun, formând o imagine în oglindă: pe de o parte *o lectură în acte*, ce enunță guvernanta cronologică a câte unui principiu, pe de altă parte *o lectură tipologică*, ce urmărește concretizarea evolutivă a principiilor.

Cele cinci acte individualizate, în cheia primei lecturi, sunt:

ACTUL 1. 1955/'57. Salvarea patrimoniului ante și interbelic construit și anticiparea experimentării

Nota coordonatorului primului plan de sistematizare, Cezar Lăzărescu, este abil justificată economic, construcțiile reper, identitar și valoric, al unor vremuri ce se doreau politic efasate - printre ele Cazinoul din Mamaia, Casino Movilă, hotel Belona și vila Cetatea pe Nisip din Eforie, hotel Rex și castelul Reginei Maria din Mamaia - fiind salvate, pentru o perioadă de minimum 10 ani, în scopul unei reșeseri la noua dezvoltare. Terenurile libere, dedicate noilor stațiuni, permit nelimitate soluții curajoase, radicale, în ton cu noua societate, cu noile timpuri. Strategia depolarizării clădirilor reprezentative din perioada monarhiei este una des folosită la începuturile regimului socialist - se preferă mutarea atenției publicului pe clădiri noi, ce dublează și înlocuiesc apoi funcțiunile vechilor repere, ce sunt menținute cu speranța, liber interpretată, reinstaurării lor în semnificația prezentă la un moment mai favorabil.

ACTUL 2. Arhitectura ca formă de rezistență culturală

Actul doi confirmă prima intenție - salvarea patrimoniului - pe care o folosește drept eșafodaj intelectual: împlânzirea terenului vast și vag prin noua arhitectură formează premisa unui manifest pentru idealul construit. Litoralul reprezintă

Colecția Victor Nicolai. Hotel Parc-MAMAIA

Colecția Victor Nicolai. Hotel Agat-AURORA

șansa inventării unei culturi a teritoriului și a experimentării tipologice și sociale, complet diferită de cotidianul strict reglementat al orașelor muncitorești. Cu aceste argumente, speculate politic și creativ, se creează libertatea de cercetare, inovare, expresie. Arhitectura locală se aliniază ideatic la cea occidentală și devine, astfel, mijloc de continuare și perpetuare a valorilor libere, moderniste, în conștiința publică.

ACTUL 3. 1958. Teoretizarea frumosului. Prima utopie

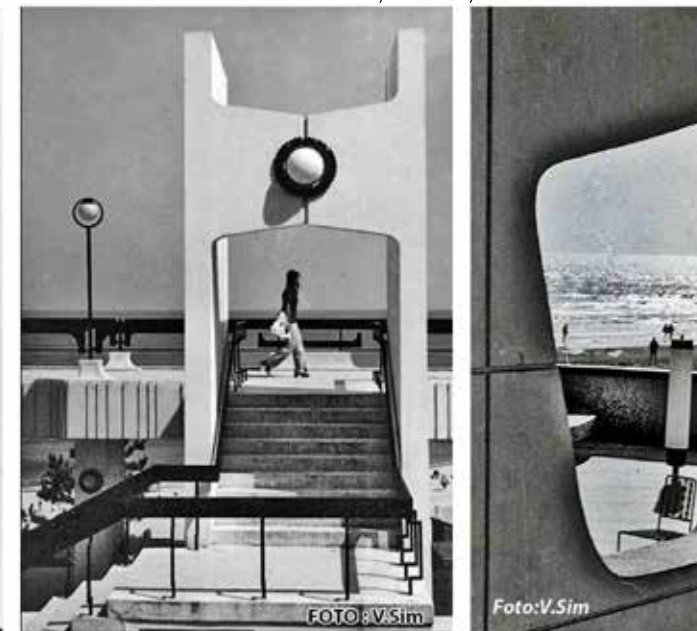
Cercetarea de arhitectură, testarea și optimizarea materialelor, formelor, organizării interioare, tehnicilor constructive se fac fără sacrificarea calității și expresiei estetice. În scopul atingerii frumosului, ca valoare perfect ambalată discursiv ca servind idealurilor socialiste, se încurajează gândirea critică și se realizează proiecte de amenajare teritorială, arhitectură, structură, spațiu public inovatoare, premiere tehnice, experimentări tipologice ce conferă litoralului statutul de laborator de creație și construcție. În cadrul expoziției, perioada ce începe în 1958 este denumită prima utopie - fiind mărturia testării curajoase și coordonate, prin care se realizează ansambluri coerente, cu identități puternice, ce oferă publicului experiențe de percepție și utilizare memorabile.

Restaurant Perla Mării, EFORIE, 1958

Restaurant Dunărea, NEPTUN, 1968

Fotografii: Viorel SIMIONESCU. Mamaia, Olimp

ACTUL 4. 1971. Trecerea de la inovație la serialitate.

A doua utopie

Din cauza procesului de tipizare, prefabricare, raționalizare, eficientizare, inovația se deplasează spre combaterea riscurilor uniformizării, a monotoniei prin apelul la artă, decorativism și tehnologie. Transparența, elansarea și minimizarea structurii din *prima utopie* sunt înlocuite cu elemente prefabricate din beton, a căror traforare și atentă dispunere creează jocuri grafice de înglobare a teritoriului. Faleza, țărnul, strada, piața sunt integrate metabolic clădirilor, creându-se filtre de diferite grade de intimitate prin treceri, poduri, scări, parapete, terase, ansamblurile astfel create devenind imense sculpturi locuibile. Este debutul celei de-a doua utopii.

Intermezzo. 1972. Manifestul *loisir*-ului

Loisirul este un ansamblu de activități cărora individul li se dedică în mod liber, de bună voie și cu plăcere, fie pentru a se destinde, pentru a se distra și a-și satisface nevoile estetice, fie pentru a-și îmbogăți informația sau a-și completa în chip dezinteresat formația, pentru a-și lărgi și dezvolta participarea socială sau capacitatea creatoare după terminarea obligațiilor profesionale, sociale sau familiale. Anca Borgovan preia termenul din limba franceză și îi oferă o definiție la nivelul interacțiunii spațiale. Se creează, astfel, premisa introducerii tipologiilor de divertisment, capabile să răspundă atât nevoilor individuale, cât și de grup.

ACTUL 5. 1977. Semnalul de alarmă. Declinul

În 1977, inginerul Mircea I. Naum publică un eseu ca o atragere a atenției asupra densificării necontrolate cu construcții parazitare, asupra mentenanței și controlului precare, ce le conferă acestora, prin neexercitare, permanentizarea. Cazurile expuse sunt urmate de o serie de recomandări, care însă nu sunt puse în practică. Fatidic, litoralul urmează soarta oricărei mari mișcări culturale, trecând de la esențializare la decorativism, și, în pas final, la opulență nesuținută. Finalul anilor '70 văd întreruptă sistematizarea planificată pentru Costinești și extinderea nordică a litoralului, iar următoarea decadă se rezumă, cu câteva excepții, la sporadice experimente artistice.

Lectura tipologică expune în paralel exemplele construite, ca dovezi ilustrate ale principiilor directoare ale actelor enunțate mai sus: arhitectura și natura, tipologii și expresii ale funcțiilor hoteliere și publice, spațiul public, viața socială și luxul accesibil, arta, decorativismul și grafica urbană.

Pe întreg parcursul expoziției se urmărește filonul uman - al

Melcul, MAMAIA 1960-'61

MAMAIA, 1963

arhitectului, al turistului, al martorului, al vizitatorului, tentând la o celebrare și interogare a crezurilor profesionale individuale, a reperelor construite personale, a forței cu care un spațiu impregnează amintiri, devenind semnificativ.

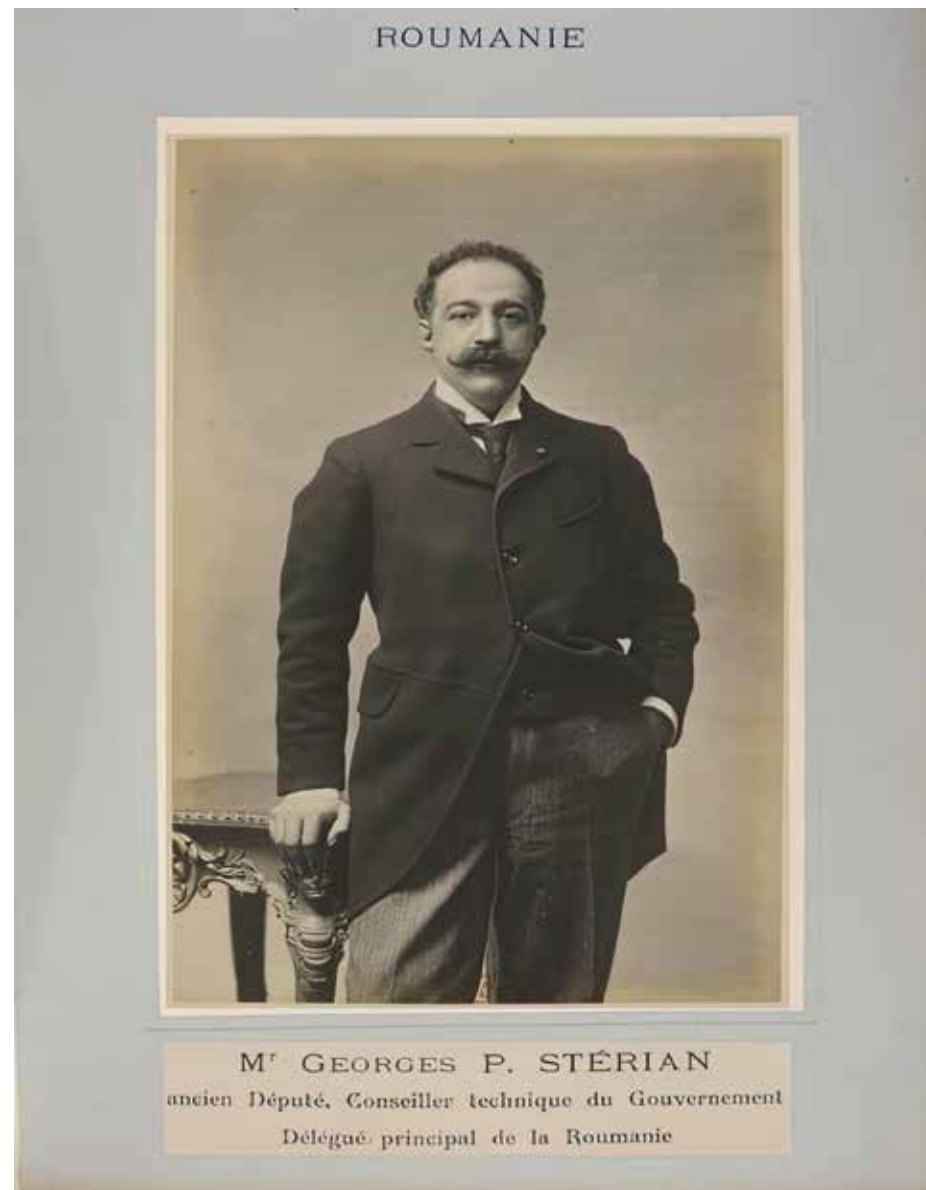
Se adaugă astfel arhivei de fotografii, planuri și articole a UAR și Revistei Arhitectura, o secțiune dedicată *bibliotecii vii a litoralului*, prin prezentarea în premieră a fotografiilor domnului Viorel Simionescu, atent și constant observator al litoralului din ultimii 70 de ani, a colecțiilor de cărți poștale, purtătoare de istorii personale, ale domnului Costel Datcu și ale domnului Victor Nicolai, a fotografiilor și desenelor arhitectului Vasile Țelea, precum și fragmente de mărturisiri ale experienței directe a construirii litoralului, cu generozitate oferite de inginerul Crișan Câmpeanu și arhitectul Vasile Țelea. În completarea expoziției, ce se dorește a se contura itinerant într-o arhivă deschisă, vă invităm să contribuiți cu propriile dumneavoastră amintiri și impresii.

FILIALA BACĂU-NEAMȚ

Text și Foto: Mariana CONDREA

GEORGE P. STERIAN (1860-1936), CREATORUL REVISTEI ARHITECTURA, „CETĂȚEAN DE ONOARE” AL BACĂULUI

De Ziua Drapelului României - 26 iunie 2023 - la ședința ordinară a Consiliului Local al municipiului Bacău, s-a aprobat Hotărârea de conferire a titlului de Cetățean de Onoare al municipiului Bacău, post-mortem, arhitectului George P. Sterian (1860-1936).

Primarul Municipiului Bacău a înmănat arh. Gelu Tudorache - președintele Filialei UAR Bacău-Neamț, la inițiativa căruia s-a inițiat aceasta acțiune, Diploma și Cheia Orașului Bacău.

Arhitectul George P. STERIAN s-a născut la Iași, la 29 aprilie 1860, ca fiu unic al lui Petru Sterian, funcționar superior într-un minister din timpul domniei lui

Mihail Sturdza, într-o familie cu vechi origini în județul Bacău, la Eilipeni.

George P. Sterian a studiat la „Institutele unite” din Iași, apoi, între 1880-1886, la Facultatea de Litere din Paris și Ecole de Beaux Arts din Paris, în secțiile de arhitectură și pictură, cu deosebit interes pentru arheologie și restaurarea monumentelor istorice.

Arhitectul George P. Sterian este printre cei 24 membri fondatori ai Societății Arhitecților Români, la 26 februarie 1891, care a pus bazele primei forme de învățământ superior de arhitectură din România, înființând o școală particulară de arhitectură, ce a funcționat 5 ani, până la preluarea sa de către stat.

În ianuarie-februarie 1906 a apărut Revista Arhitectura - Revistă Română de Artă, al cărui fondator a fost.

Primele și cele mai importante lucrări de arhitectură ale arhitectului George P. Sterian au fost în orașul și județul Bacău.

Între 1894-1895, proiectează și construiește, în centrul stațiunii Slănic Moldova, Cazinoul Regal, stil Art Nouveau,

cel mai vechi cazinou din România, astăzi clasat ca monument istoric, de valoare națională și universală, cu funcțiunea de Casă a Culturii.

Între 1895-1897, a proiectat și a construit Ateneul Cultural „Vasile Alecsandri” din Bacău (distruș de incendiu în 1960 și dărâmat) unde au funcționat, la parter, spațiile Chesturii poliției și pompierilor orașului și sala de conferințe, serbări și teatru, la etaj.

În 1896, a realizat lucrări de transformare și amplificare la Palatul municipal din Bacău, cu un tronson de birouri, întregind forma actuală a fostei Bibliotecii județene a orașului, clasată astăzi ca monument istoric de valoare locală.

„Pe strada Gărei, orașul Bacău”, arhitectul George P. Sterian proiectează și construiește „o casă cu turnuri și găтели de castel voievodal”, cu funcțiunea de locuință a familiei Sterian, clasată ca monument de valoare națională și universală.

În 1930, la stăruința domnului Mihail Văgăunescu, primarul municipiului Bacău, arhitectul George P. Sterian - angajat ca „șef al serviciului de arhitectură al Primăriei Bacău și Consilier tehnic al orașului Bacău” între 1926-1932, coordonează și

Îndrumă proiectul de amenajare a Parcului Gherăiești al arhitectului Nicolae Gh. Lupu (n. 12 nov. 1905, Bacău), proiect ce a inclus „un pavilion de muzică, bufet, construcție decorativă etc.”. Arhitectul N. Gh. Lupu a realizat un studiu despre arhitectul George P. Sterian, cu care a lucrat în serviciul de arhitectură al Primăriei Bacău, studiu publicat în parte în revista Arhitectura nr. 5 din 1974, la capitolul „Înaintașii noștri”.

În calitate de arhitect și deputat de Bacău din 1891, a determinat - în octombrie 1892 - votarea primei Legi pentru ocrotirea monumentelor istorice și de înființare a Comisiei pentru conservarea și restaurarea monumentelor istorice, activitate prin care pregătea și publicația „Buletinul Monumentelor Istorice”.

Biserica Precista din Bacău, monument istoric declarat în 1907, a fost restaurată între 1924-1933. Comisia Monumentelor Istorice încredințează această lucrare de importanță majoră către arh. George P. Sterian, „unul din cei mai buni specialiști ai vremii, care considera că monumentul istoric merită să fie clasificat printre cele mai frumoase, cele mai complete și mai bine păstrate din clădirile înălțate de marele Domn al Moldovei”.

În „Considerațiuni asupra clădirii și restaurării bisericilor lui Ștefan cel Mare”, arhitectul G. Sterian spunea - „de câte ori ne aflăm în fața unei biserici a lui Ștefan cel Mare... avem cu adevărat conștiința că ne găsim în prezența unui locaș de rugă și a unui adăpost sufletec, care, fără a ne strivi prin enormitatea și grozăvia lui, precum catedralele gotice, totuși, ni se pare falnic și sfânt. (...) Voi evita să dau Precistii aspectul unei clădiri nouă și mă voi feri din principiu ca să dau loc acestui echivoc, din contra, voi căuta ca toate părțile vechi, autentice să fie puse în evidență și să se deosebească clar de cele restaurate sau refăcute”. Astfel, G. Sterian „a desființat pridvorul, turla din față (clopotnița) care a fost în adaus - în 1854, a refăcut turnul

de la mijloc în formă octogonală, învelitoarea și ferestrele, redând monumentul la forma lui originală”.

Un alt „locaș de rugă” al municipiului Bacău, Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” a devenit „cea mai frumoasă biserică din Bacău, în urma picturii făcute în 1925, după desaturile executate de cunoscutul arhitect - domnul George Sterian”. Frumusețea picturii este una desăvârșită, servind mai târziu drept model pentru pictarea Mănăstirii Curtea de Argeș.

În anii 1919-1920, a fost consilier tehnic pentru România, în Comisiunea reparațiilor și despăgubirilor de război. A fost ofițer și comandor al Coroanei Române, ofițer al Stelei, ofițer al Legiunii de Onoare.

A fost membru corespondent al Societății Centrale a Arhitecților Francezi și membru al Societății Arhitecților din Italia.

La 19 aprilie 1936, „s-a stins din viață la Bacău, sărac și uitat, arhitectul Georges Pierre Sterian” - așa cum citim într-un buletin din arhiva „Corpului Arhitecților”, primit de la Biblioteca Uniunii Arhitecților din România, cu nota din josul paginii - „arhitect Sterian, înaintat în vârstă, n-a mai cerut înscrierea în Corpul Arhitecților. Deși n-a fost membru al Corpului, s-a menționat totuși la Buletin, ca un omagiu pentru un distins și hotărât apărător al cauzei arhitecților români”. Textul de susținere a inițiativei a fost redactat de c. arh. Mariana Condrea, prin preluarea de date obținute din Arhivele UAR, a Bibliotecii Uniunii Arhitecților, a Revistei Arhitectura și a Bibliotecii Muzeului de Istorie „Iulian Antonescu” din Bacău.

LANSĂRI DE CARTE
SUCURSALA
SUCEAVA-BOTOȘANI

Text și Foto: Ion ANDRIU

MECANISME REPRESIVE ÎN ȘCOALA ROMÂNEASCĂ DE ARHITECTURĂ

În acest final de primăvară, la sediul breslei arhitecților din Suceava și Botoșani - fosta Uzină de Apă, devenit, în ultimul deceniu, Centru de Arhitectură, Cultură Urbană și Peisaj, au avut loc mai multe evenimente culturale, începând cu manifestările din cadrul Zilele Teatrului „Matei Vișniec”. Astfel, vineri, 26 mai 2023, locația a fost gazda lansării volumelor „MECANISME REPRESIVE ÎN ȘCOALA ROMÂNEASCĂ DE ARHITECTURĂ 1944-1958”, Editura MEGA, autor Vlad Mitric-Ciube, și „DOCUMENTELE REEDUCĂRII” (vol. 3) - Mircea Stănescu și Vlad Mitric-Ciube (editori).

Moderatorul evenimentului a fost dl arh. Ion Andriu, președintele Sucursalei Suceava-Botoșani a Uniunii Arhitecților din România, care i-a prezentat pe autorii și editorii volumelor, dar a povestit și secvențe din copilăria petrecută la Ploiești, edificatoare pentru înțelegerea atmosferei din primii ani 1950, când teroarea stalinistă a confiscat întreaga viață și atmosfera psiho-socială a României, devenită comunistă. A vorbit apoi despre oaspeții sosiți din București, respectiv dr. arh. Vlad Mitric-Ciube, devenit ulterior și doctor în istorie, autor și al altor volume care tratează veridic și documentat frământările prin care au trecut studenții, profesorii și arhitecții practicanți în perioada războiului și a primelor două decenii de regim comunist. Referitor la domnul Mircea Stănescu (1968), moderatorul a precizat faptul că este absolvent al Facultății de Filosofie a Universității București și doctor în istorie al aceleiași Universități (1999), având stagii de cercetare în istorie și științe politice la Toulouse (1996), Paris (1999-2002), fiind autor al

trilogiei „Reeducarea în România comunistă” (Polirom, 2010-2012) și al lucrării „The Reeducations Trials in communist Romania, 1952-1960” (East European Monographs, Columbia University Press, 2011).

Apoi a luat cuvântul invitatul special, prof. univ. dr. habilitat Gheorghe Onișoru, din cadrul Facultății de Istorie a Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, fost director al CNSAS, care în alocuțiunea sa a făcut precizări extrem de interesante despre perioada la care se referă volumele prezentate. Publicul a receptat cu deosebită atenție amănuntele semnificative despre conducătorii politici ai vremii și evenimentele determinante ale epocii. A urmat la cuvânt colegul de catedră, dr. conf. univ. Radu Bruja, care a trezit interesul publicului cu explicații și precizări despre „reeducarea” tinerilor studenți încarcerati la penitenciarul Suceava, unde, de fapt, în anii 1949-1950 a început această sinistru experiență, continuată paroxistic la Pitești.

Autorul primei lucrări, dr. arh. Vlad Mitric-Ciube, a prezentat conținutul cărții, explicând fapte și elemente semnificative referitoare la acea vreme, despre victime, turnători sau tortionari, implicați în represiunea aplicată de sistem în lumea arhitecturii, în momentul precizat în titlul lucrării. Cercetarea documentează evenimentele în care au fost implicați studenții și profesorii arhitecți în primul deceniu al regimului nou instaurat. La rândul său, domnul dr. Mircea Stănescu a prezentat cel de-al treilea volum de documente extrase din arhivele de „partid și de stat”, insistând asupra celor legate de parcursul și biografiile celor implicați, victime

sau tortionari. A rezultat un veritabil tablou al bestialității sau suferinței umane.

A urmat o sesiune de autografe, urmată de o discuție interactivă între autori, invitați, gazde și reprezentanți ai audienței. Au participat prof. univ. dr. Gheorghe Onișoru, conf. dr. Radu Bruja, dr. arh. Vlad Mitric-Ciube, dr. Mircea Stănescu, arhitecții Constantin Gorcea - președintele Filialei teritoriale Nord-Est a OAR, Ion Andriu și Alexandru Oltean - vicepreședinți ș.a. Concluzia rezultată a fost că regimul totalitar s-a impus inițial prin folosirea a doi vectori majori, respectiv teroarea și minciuna, devenite propagandă profesionalizată.

Constatăm că și astăzi putem percepe o ciocnire între două sisteme antagonice:

- Este vorba de conceptul bazat pe o valorificare a creativității și valențelor individuale ale omului liber puse în slujba colectivității și respectiv de cel care promovează autoritarismul, uniformizarea socială, urmărind conservarea puterii și expansiunea statului absolutist. Acest al doilea sistem, care a confiscat și România timp de jumătate de secol, a reușit să-și asigure o anumită continuitate a structurilor sale în zonele în care a funcționat în acele agitate decenii.

Viața a arătat faptul că chiar și cunoașterea realității și adevărului istoric (oricum, de multe ori denaturat sau insuficient accesat) nu a putut contribui suficient la evitarea sau repetarea unor evenimente tragice. Din păcate!

SUCURSALA SUCEAVA- BOTOȘANI

Text: Ion ANDRIU

ZILELE ELEVULUI ARHITECT EDIȚIA A V-A

În penultima zi de mai și în plină grevă a cadrelor didactice, la Uzina de Apă Suceava, sediul breslei locale a arhitecților, s-a reușit totuși desfășurarea celei de a V-a ediții a manifestării Zilele Elevului Arhitect. Perioada a fost marcată și de alte evenimente petrecute anterior, precum secvențe din cadrul Festivalului de Teatru „Matei Vișniec” sau lansări de carte cu participarea autorilor bucureșteni și prezentări din partea unor universitari suceveni de prestigiu.

La această manifestare, devenită deja tradițională, participă elevi din ciclul superior al învățământului vocațional de arhitectură și arte vizuale din județele Suceava și Botoșani, respectiv Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” și Liceul „Ștefan Luchian” din Botoșani. Inițial s-a dorit și planificat o participare regională mai amplă, care să cuprindă întreaga zonă a Moldovei și nu numai, dar unele schimbări surprinzătoare survenite în calendarul și modalitatea de desfășurare a atestatorilor de competențe profesionale, modificate recent de minister, precum și situația impusă de greva profesorilor, au obligat la amânarea acestor inițiative. Totuși, s-a reușit și în această situație desfășurarea în bune condiții a evenimentului, la care au participat peste 80 de elevi, împreună cu cadre didactice de specialitate, reprezentanți ai conducerii unităților de învățământ, ai Inspectoratului Școlar Județean și chiar reprezentanți ai administrației locale. Expoziția și concursul au prezentat lucrări conținând proiecte de arhitectură cu planșe și machete, desene, lucrări de grafică sau pictură, având ca autori elevi din clasele IX-XI din județul Botoșani și respectiv IX-XII (inclusiv atestate de competențe profesionale) de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” din Suceava.

Selecția lucrărilor care au fost premiate a fost făcută de un juriu format din

membri ai conducerii structurii profesionale locale a breslei arhitecților (OAR și UAR), din cadre didactice din zona vocațională, fiind reprezentată și Filiala Suceava a Uniunii Artiștilor Plastici (UAP).

La vernisajul expoziției, cuvântul de deschidere l-a avut moderatorul și inițiatorul manifestării, arhitectul Ion Andriu, președintele Sucursalei Suceava-Botoșani a Uniunii Arhitecților din România (UAR), care a felicitat tinerii participanți, elevii suceveni și botoșăneni, care au demonstrat din nou entuziasmul și atașamentul față de învățământul de specialitate pentru care au optat și care au reușit să mențină, în continuare, ștacheta ridicată prin nivelul și valoarea lucrărilor expuse. A mulțumit totodată colegilor, cadre didactice, pentru implicarea neobosită în pregătirea elevilor și participarea la manifestare, precum și conducerii Colegiului de Artă „Ciprian Porumbescu”, reprezentanților Inspectoratului Județean Școlar Suceava, Primăriei Municipiului Botoșani, respectiv Filialei Suceava a UAP.

Domnul arhitect Constantin Gorcea, președintele Filialei teritoriale Nord-Est a OAR, s-a arătat impresionat de prezența celor aproximativ 80 de elevi care au participat fizic sau cu lucrări la manifestare, adresându-le și recomandări concrete care să ajute la o mai bună pregătire. Apoi a vorbit doamna Alexandra Bejenaru, director al Colegiului de Artă „Ciprian

Porumbescu” din Suceava, care și-a exprimat satisfacția pentru buna colaborare dintre unitatea de învățământ și breasla locală a arhitecților, parteneriat care are deja rezultate și un istoric concret. Domnul profesor arhitect Alexandru Agavriiloae, arhitect-șef al municipiului Botoșani, a punctat faptul că instituția pe care o reprezintă a sprijinit concret învățământul vocațional organizând expoziții cu vizionări și premieri ale elevilor, viitori arhitecți sau artiști plastici. Au mai luat cuvântul doamnele prof. arh. Corina Roncea și dr. arh. prof. Georgiana Popa, cadre didactice la colegiul sucevean, membre ale juriului, care au punctat buna relație, respectul și înțelegerea care există între profesori și elevi, condiții obligatorii pentru performanță și rezultate pe măsura așteptărilor. S-au mai adresat asistenței și domniile arhitecți Mihai Tulbure și Alexandru Oltean, vicepreședinți ai Filialei teritoriale Nord-Est a OAR, primul fiind și vicepreședinte al Sucursalei Suceava-Botoșani a UAR, prezentând aspecte despre parcursul și experiența personală avută, în special, în perioada de pregătire și debut în activitate. Doamna profesor Ruxandra-Oana Hrișcă, vicepreședinte al Filialei Suceava a UAP, le-a vorbit elevilor, cu căldura și harul de dascăl care o caracterizează, despre experiența didactică personală, cu recomandări concrete transmise acestora. S-a adresat asistenței, de asemenea, și prof. Loredana Ceică, inspector

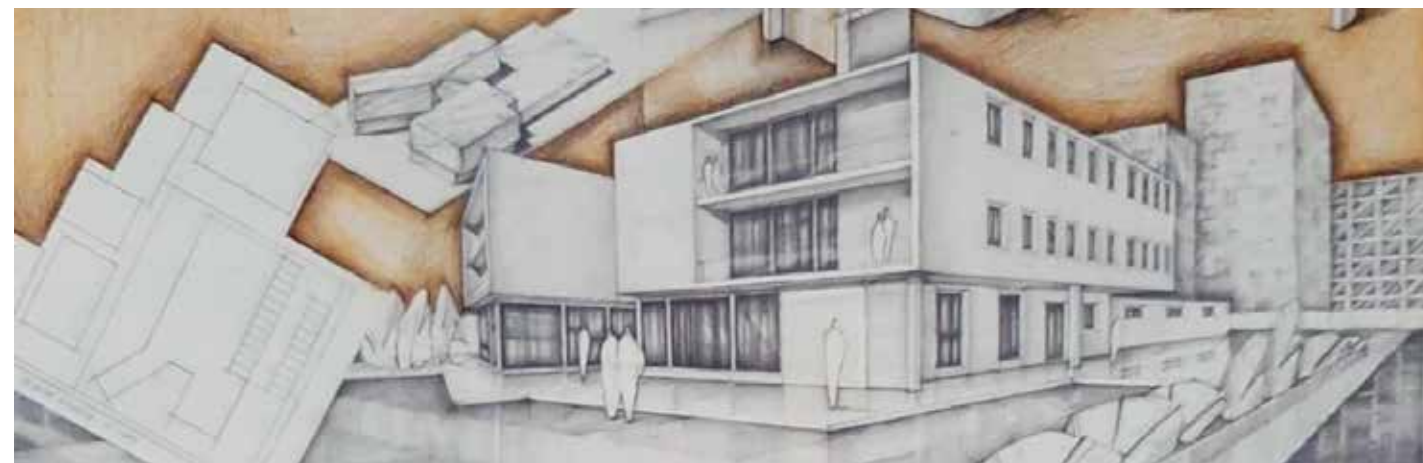
de specialitate pentru zona vocațională arte vizuale la IȘJ Suceava, fostă elevă a Colegiului de Artă „Ciprian Porumbescu” Suceava.

După o analiză temeinică, juriul a acordat următoarele premii:

- PREMIUL FILIALEI NORD-EST a OAR - **Popu Luisa** - clasa a X-a C de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu”.
- PREMIUL SUCURSALEI SUCEAVA-BOTOȘANI a UAR - **Varvaroi Teodora** - clasa a XII-a C de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu”.
- PREMIUL FILIALEI SUCEAVA a UAP (desen, pictură, grafică) - **Ciubotariu Ilinca** - clasa a IX-a C de la Liceul de artă „Ștefan Luchian” Botoșani.
- PREMIUL TINERILOR ARHITECȚI - **Carpiuc Cosmin** - clasa a XI-a C de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” Suceava.
- PREMIUL reprezentantului PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI BOTOȘANI - **Sidoriac Eduard Iulian** - clasa a IX-a C de la Liceul de artă „Ștefan Luchian” Botoșani.

Evenimentul s-a dovedit util și prin realizarea unor schimburi de experiență și impresii, prilejuind și o analiză interactivă elevi-profesori a proiectelor, machetelor și desenelor prezentate. A rezultat, de asemenea, și un angajament al participanților pentru sporirea implicării în pregătirea de specialitate, atât din partea elevilor, cât și a cadrelor didactice prezente.

S-au făcut fotografii, rezultând planuri pentru viitoare întâlniri și revederi de succes. Publicul interesat a avut ocazia să vizioneze expoziția timp de doua săptămâni. Succesul manifestării ne încurajează să sperăm că arhitectura va avea un viitor și în acest colț de țară.

SUCURSALA GALAȚI-BRĂILA- VRANCEA-BUZĂU

Text: Doina ELEONORA MARIN
Foto și film: George VIZINTEANU

EXPOZIȚIA „1 + 21 FEMEI EXCEPȚIONALE ÎN ARHITECTURA ROMÂNEASCĂ”

În impecabila organizarea a arh. Doina Marin - președinta Sucursalei Galați-Brăila - și beneficiind de inspirata prezentare făcută de arh. Georgeta Gabrea, una dintre arhitectele prezentate în expoziție, timp de o lună, la Casa Artelor din Galați, a poposit: **Expoziția „1 + 21 Femei excepționale în arhitectura românească”**.

Deschisă inițial la București și itinerată la Ploiești, Craiova, Râmnicu Vâlcea, Baia Mare, Călărași, Oltenița etc., expoziția „1 + 21 Femei excepționale în arhitectura românească” este găzduită, până la 8 iulie, de Casa Artelor din Galați. Autorii proiectului acestei importante manifestări sunt arh. Ileana Tureanu, președinte al Uniunii Arhitecților din România (curator), și arh. Andra Panait (identitatea grafică).

Expoziția a fost organizată cu prilejul împlinirii a 100 + 3 ani de prezență a femeilor în arhitectura românească și a fost concepută cu scopul de a le face cunoscute, pe plan național și internațional, pe cele mai notabile arhitecte, începând cu perioada interbelică până în zilele noastre. Activitatea acestora este prezentată pe panouri de mari dimensiuni, cuprinzând portrete ale protagonistelor expoziției, texte cu succinte date biografice și realizările îndeplinite, precum și imagini ale unor construcții proiectate de-a lungul anilor.

Expoziția debutează cu patru panouri consacrate Reginei Maria a României (1875-1938), cunoscută în epocă prin dragostea manifestată pentru arhitectură, creatoare de artă, prima femeie membră a Academiei de Arte Frumoase din Paris, despre care doamna Ileana Tureanu, curatorul expoziției, spune că „a adus gustul pentru arhitectură, gustul pentru arhitectura de interior, gustul pentru grădină și peisagistică, dar cel mai important este că a adus gustul pentru arhitectura vernaculară și pentru arhitectura balcanică, reușind să creeze o marcă de valoare internațională din valorile balcanice și românești”. Sunt reproduse

imagini ale Castelului și Grădinilor de la Balcic, Castelului Pelicor și Castelului Bran. Trei panouri sunt dedicate celei supranumite „Doamna Gorjului”, Arethia Tătărescu (1889-1968), președinta Ligii Naționale a Femeilor, care a susținut realizarea Ansamblului Sculptural Constantin Brâncuși de la Tg. Jiu, a contribuit la restaurarea Casei memoriale Tudor Vladimirescu din Vladimir, la transformarea casei Ecaterinei Teodoroiu din Vădeni în casă memorială, a renovat Biserica „Sf. Gheorghe” din Poiana etc. și a fost o mare iubitoare de artă.

În continuare, sunt prezentate cronologic pionierele perioadei interbelice: Virginia Andreescu-Haret (1894-1962; prima femeie arhitect din România, cu diplomă obținută în 1919 la Școala Superioară de Arhitectură din București, prima femeie din lume care a ajuns la gradul de arhitect inspector general, nepoata de frate a pictorului Ion Andreescu, a studiat în paralel și Belle Arte, autoare a multor proiecte în special din domeniul construcțiilor școlare) și Henrieta Delavrancea-Gibory (1897- 1987), cea mai mică dintre cele patru fiice ale scriitorului Barbu Ștefănescu Delavrancea, care face parte

din generația de arhitecți ce a avut o contribuție importantă la formarea școlii de arhitectură modernă românească, a realizat proiecte de construcții din domeniul sanitar - Institutul de Oncologie, Spitalul Fundeni, Spitalul Filantropia; 22 de vile la Balcic, Consulatul Franței din București, Halele Obor, Prefectura din Oravița, Palatul prințului Nicolae din Snagov etc.).

Perioada postbelică este evocată prin prezentarea restauratoarelor de marcă Ioana Grigorescu (1915-2006) și Rodica Mănculescu (1917-1977), personalități care au avut un rol decisiv în salvarea patrimoniului național construit, mai ales din rândul lăcașurilor de cult. Ioana Grigorescu chiar a ținut să fie înmormântată la Mănăstirea Dragomirna, restaurarea și refacerea acesteia fiind considerate cea mai importantă realizare a sa. Din epoca socialistă, cu realizări excepționale le întâlnim pe arhitectele Elena Voinescu (1921-2013), Cleopatra Alifanti (1916-2000), Solange d’Herbez de la Tour (n. 1921), Mariana Celac (1936-2018), Georgeta Voia (n. 1938) și Militza Sion (n. 1938). O altă secțiune a expoziției, „Certitudini și tendințe ale perioadei contemporane”, include

arhitectele Georgeta Gabrea (n. 1953), Ildiko Mitru (n. 1955), Raluca Vișinescu (1970), Silvia Svetlana Demeter-Lowe (n. 1975), Xenia Furo (n. 1977), Eliza Yokina (n. 1979), Irina Filofi (n. 1982) - premiate la Anualele și Bienalele Naționale de Arhitectură, iar în rândul arhitectelor „care au marcat tendințele actuale ale arhitecturii românești prin implicare civică și educațională” figurează unele nume pe care le-am menționat deja, alături de altele: Mariana Celac, Silvia Demeter, Eliza Yokina, Mina Sava (n. 1971), Andra Panait (n. 1975), Mihaela Hărmănescu (n. 1978), Andreea Robu Movilă (n. 1982) și Ilinca Păun Constantinescu (n. 1982).

Importantă manifestare documentară, prin bogăția informațiilor și imaginilor prezentate într-o formă grafică atractivă, expoziția evidențiază rolul pe care femeile l-au avut și-l au în evoluția arhitecturii românești, fiind un mijloc eficient de cunoaștere a valorilor feminine din acest domeniu, valori care fac cinste Școlii Naționale de Arhitectură. (articol publicat în *Forumul Gălățenilor de pretutindeni*, în data de 20.06.2023)

LANSARE DE CARTE
SUCURSALA
MARAMUREȘ-
SATU MARE

Text: Gheorghe PÂRJA

„DE JUR-ÎMPREJURUL ARHITECTURII”
CU MIHAI PIENESCU

O pledoarie pentru înfrățirea artelor, cărora numai laolaltă le stă bine și sunt folositoare pentru om.

Pentru mine, arhitectura a fost și este o minune, o mirare și mai ales un argument pentru durata omenirii. Arhitecții sunt o castă nobilă, hărăzită să inventeze lumi concrete, spre deosebire de poeți, care se ocupă cu lumi imaginare. Ca un dat al creației, cele două îndeletniciri se atrag, nu se resping. Și arhitecții lucrează cu imaginea nevăzută a lumii. Ce a fost Sagrada Família înainte de a fi ce este? Un vis în mintea lui Gaudi, care s-a întrupat sub formă de catedrală. Am avut șansa, în viață, să cunosc câțiva arhitecți în preajma cărora am deslușit misterul gândirii pe verticală. Așa sunt Mihai și Cristina Pienescu, arhitecți cu vocația orizontului, cu care, în tinerețe, am locuit pe aceeași scară de bloc, pe o stradă băimăreană din preajma plecării trenurilor.

Timpul a trecut, iar prietenii noștri din vecini au plecat în Franța. Cu puțină vreme în urmă, am primit de la Mihai o carte de autor, cu un titlu simplu, dar cu semnificație, în genul marelui Will: „Cum vă place”. Cartea arhitectului Mihai Pienescu se numește „La un moment dat. De jur-împrejurul arhitecturii” (Editura Paideia, 2022, București) cu încărcătura meditației, dar și marcarea

unui hotar profesional de gândire. De altfel, autorul ne ajută să-i înțelegem intenția, punând pe prima pagină cheia dezlegătoare: „Parafrazându-l pe Confucius, voi spune că textele acestea nu vor putea să-i ajute pe cei care nu-și pun întrebări. Întrebări despre relația arhitecturii cu istoria, cu orașul și teritoriul, cu puterea și libertatea, cu constructorii, cu materialele, cu măgarii și cu oamenii, cu ochiul dracului, cu sexul, cu plăcerea, cu legile sacre și profane, cu norii, cu vânturile și cu valurile, cu gândul, cu mic și mare”.

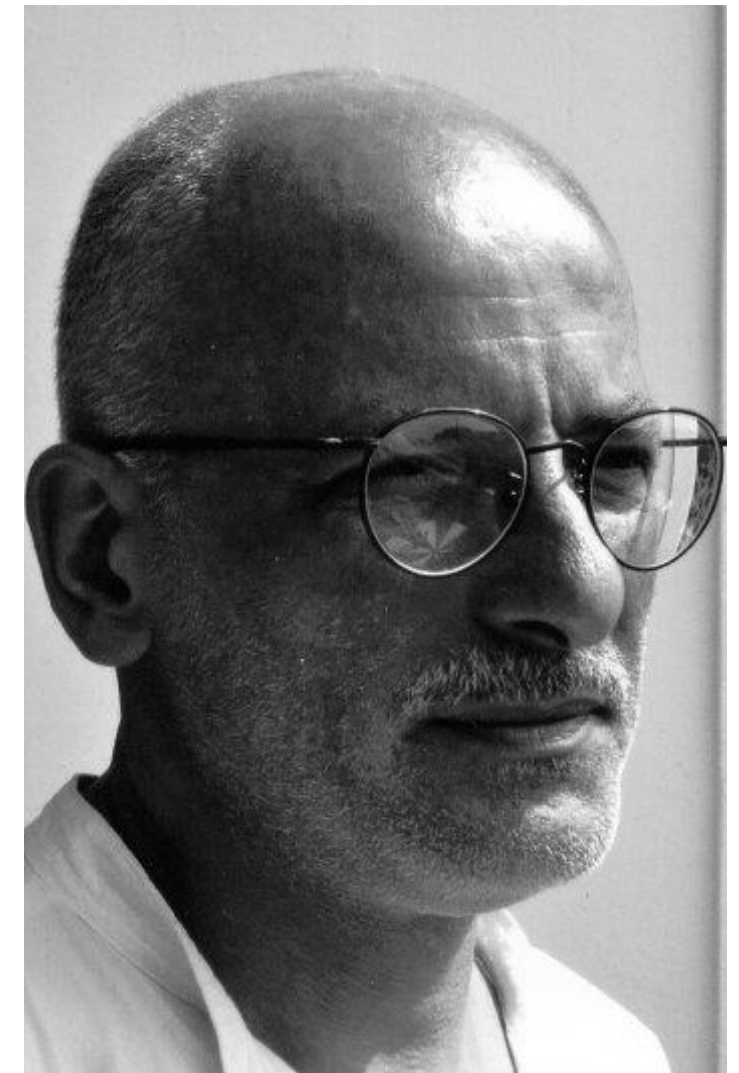
Cam acesta este universul cărții ieșit de pe planșeta unui arhitect practicant. Care și-a pus întrebări simple, la care a răspuns cu înțelepciune. A pus și întrebări incomode și a răspuns cu aceeași monedă. Textele din carte sunt o pledoarie pentru profesia de arhitect, cu virtuțile imaginației, cu orizonturile consacrate în contextul instaurării obiectului arhitectural, a rafinementului penumbrei și a surdinei din lumea seacă a despiritualizării globale. Deci nici arhitectura nu este ocolită de traume!

Cartea cuprinde minunate gânduri de autor, cu exerciții de experiență probată, întărite de opiniile unor personalități care au consacrat domenii.

Arhitectul Mihai Pienescu este, se vede, un fin observator al lumii în care trăiește și gândește, consemnând realitatea fără ocolișuri, polenizând discursul chiar cu transfigurări lingvistice, cu metafore arhitecturale. Scrie cu nerv despre arhitectul absolut, despre amprenta puterii, despre alinarea alienării, despre timpul din deșert, despre irealitatea imediată. Un capitol care m-a acaparat este cel referitor la case, persoane și personaje. Aflu un dialog despre o casă la nivel mondial, pigmentat cu paradoxuri ironice. Apoi a căutat umbra bombei pe un nor albastru, dar și despre mărgelile de cristal.

Cartea îngemănează fericit și folositor literatura cu arhitectura. Sunt convocați la nevoie Anton Cehov, Ion Creangă ori I. L. Caragiale, pentru a scrie despre timișoreanul Iulius Mall. Mihai Pienescu crede că „în timpurile contemporane, pentru ordonarea, normarea, uniformizarea și, în final, obținerea unui total control asupra vieții, societății și spațiului - filosofia, arta, cultura sunt complet excavate vieții, societății, spațiului. Dar nu și spectacolul care este încurajat, dezvoltat până la paroxism. Trăim din plin, și deja de mult timp, în containerul global și virtual al societății spectacolului”.

Face multe referiri la întâmplările arhitecturale din România, cu păreri incitante despre rostul și viitorul lor în contextul lumii de astăzi. Dar aduce în carte și mari izbânzi ale arhitecturii de astăzi din marile centre ale lumii. Cu fotografii și comentarii pertinente. După cum spuneam, autorul face o fericită

îngemănare între orizonturile arhitecturii și literatura și arta vremilor. Am rămas fericit surprins că în volum este amintit și artistul plastic german Joseph Beuys, despre care știam de la Mihai Olos. Care a lucrat cu el în Germania, la Documenta VI. Este pus alături de Lucian Blaga, Emil Cioran, Petre Țuțea, Matei Călinescu, Jack London ori G. M. Cantacuzino. Spusele lui Beuys sunt de luat în seamă, cum le-a remarcat și Mihai Pienescu. Scrie artistul german: „Este propriu artei adevărate să nu se impună în niciun fel, ci să se confunde contextului, să dispară aproape în natură. Un templu grec, în fond, spune că măslinul de alături este mult mai frumos ca el, iar măslinul spune că templul este cel mai frumos. Este unul și același lucru, unul se topește în altul”. Și multe asemenea înțelepciuni sunt în această minunată carte.

„La un moment dat. De jur-împrejurul arhitecturii” este o carte pentru înțelegerea spiritului modern, a fenomenului arhitectural, dar mai ales care-i sunt rădăcinile. Mihai Pienescu ne-o dăruiește pentru minte, arhitectură și literatură. Din care se văd mai multe orizonturi.

**SUCURSALA
 MARAMUREȘ-
 SATU MARE**

Text: Oksana FLORESCU

**TUR DE ARHITECTURĂ
 CU AUTORUL RADU IONUȚ FILIP**

În cadrul acestui tur au fost vizitate obiective finalizate și în curs de finalizare, realizate de arhitectul Radu Ionuț FILIP în Baia Mare și județul Satu Mare.

A fost primul de acest fel organizat în cadrul proiectului cultural „TUR DE ARHITECTURĂ 2023 MM-SM UAR FILIALA MARAMUREȘ-SATU MARE”, finanțat din taxa de timbru a Uniunii Arhitecților din România. A fost organizat de Sucursala UAR Maramureș-Satu Mare împreună cu Filiala Nord-Vest a Ordinului Arhitecților din România.

Programul a cuprins:

ORA 9:00 - Obiectiv 1: PAVILION ADMINISTRATIV PARC Baia Mare, str. Valea Roșie

ORA 9:45 - Obiectiv 2: LOCUINȚE ÎNȘIRUITE SASAR, str. Magnoliei (în curs de finalizare)

ORA 10:15 - Obiectiv 4: CASA BRÂNDUȘELOR, Baia Mare, str. Brândușelor nr. 27

ORA 11:15 - Obiectiv 5: CASA G., Gherta Mare, str. Principală

ORA 12:30 - Obiectiv 6: HOTEL AURORA, Satu Mare, Piața Libertății

ORA 14:00 - Obiectiv 6: CASA PAȘCA ODOREU, str. Florina

ORA 15:30 - sosire BAIAMARE

**PATRU LOCUINTE
INSIRUITE**
(proiect)

LOSI
MIA

autori: Filip Ionut
colaboratori: Bura Octavian,
Horea Timotei
specialitati: concept invest
beneficiar: Iuga Ionut
amplasament Sasar jud. Maramur
an realizare: 2018

O VIAȚĂ DEDICATĂ URBANISMULUI ȘI PATRIMONIULUI CULTURAL

ȘERBAN POPESCU-CRIVEANU (1942-2023)

Colegiul de redacție al revistei URBANISMUL (2008-2016)

Arhitect și urbanist, membru de onoare al Asociației Profesionale a Urbaniștilor din România (APUR), remarcabil profesionist în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului, personalitate de înaltă cultură, cu preocupări deosebite și constante în sfera patrimoniului istoric și construit. De asemenea, soț, tată, bunic, dascăl, prieten și coleg extraordinar. O personalitate a timpului său, cu un umor special și elegant.

Șerban Popescu-Criveanu, absolvent al Institutului de Arhitectură „Ion Mincu” în 1968, a avut o carieră împlinită de peste cinci decenii și o prodigioasă activitate de planificare și proiectare urbană la nivel național. A lucrat în colective multidisciplinare în institute de proiectare până în 1990 și în structuri publice și private după 1990, contribuind sau coordonând elaborarea unor valoroase studii și cercetări, acte normative și documentații de urbanism și de amenajarea teritoriului, care s-au constituit în adevărate modele de urmat, printr-un efort constant și continuu de afirmare și promovare a domeniului, a profesionalismului și a excelenței în planificare spațială.

Trebuie subliniate interesul și preocuparea sa continuă pentru București, oraș căruia i-a dedicat ani de studiu și cercetare, încă din anii '70, fiind implicat în elaborarea lucrărilor definitorii pentru traiectoria spațială a Capitalei, de la Schița de sistematizare din anii '80 și '90 ai secolului trecut, la primul Regulament-cadru pentru autorizarea construcțiilor de locuințe și a altor construcții civile în orașul București (1993-1995), și ulterior la studiile pentru PUG-ul preliminar al municipiului de la sfârșitul anilor '90. O lucrare de referință este studiul de delimitare a zonei istorice a Bucureștiului (1985-1986), realizat împreună cu soția sa, Sanda Voiculescu, reputată profesoară a școlii, la Catedra de Istoria și Teoria Arhitecturii (care azi îi poartă numele), în cadrul unui colectiv mai larg

de specialiști din Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” și din Institutul Proiect București.

Dintotdeauna, foarte apropiat de mediul academic și de activitatea didactică a școlii de arhitectură, în special, de catedra de urbanism de la „Ion Mincu”, a fost titular al mai multor cursuri de specialitate - între care cel de Eficiență economică și socială a investițiilor și, mai ales, cel de Drept urbanistic și gestiunea localităților, pe care l-a inițiat în 1991. A fost invitat la activitățile de atelier încă de la finalul anilor '70 și a fost, de asemenea, profesor asociat la Școala de înalte studii postuniversitare (în programul de Urbanism și Amenajarea Teritoriului și în cel de Restaurare a monumentelor istorice). La începutul anilor '90, a fost invitat de mai multe școli de arhitectură din Franța (din Paris, Rennes, Toulouse, Clermont-Ferrand), pentru îndrumarea sau coordonarea unor lucrări de diplomă.

Pe parcursul ultimelor trei decenii, Șerban a avut un rol marcant și călăuzitor în profesie, fiind implicat din poziții administrative sau ca specialist, în reformarea și reînnoirea cadrului normativ și procedural al planificării spațiale, în noul context politic și socio-economic care a urmat evenimentelor din decembrie 1989. Din poziția de președinte al Comisiei Naționale pentru Urbanism și Amenajarea Teritoriului, ulterior, de consilier al ministrului în Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, a inițiat și a coordonat principalele acțiuni care au condus la (re)definirea domeniului și a obiectivelor acestuia.

Ca specialist în domeniu, a activat, după 1993, în cadrul mai multor firme de profil, în calitate de director sau/și coordonator și consilier științific. Competența, experiența și meritele profesionale deosebite i-au fost recunoscute prin invitarea sa de a participa în comisii tehnice de specialitate ale Consiliului General al Municipiului București, ale Consiliului Local al Sectorului 1, ale Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, precum și în Comisia Națională a Monumentelor a Ministerului Culturii, în care a deținut și poziția de vicepreședinte, între 1990-1996. A fost, de asemenea, membru în Comitetul Național Român pentru ICOMOS între 1995-1996. În semn de apreciere pentru activitatea depusă în anii '90, ani de dificilă reconstrucție și redefinire a domeniului planificării spațiale, a primit, în 1998, Medalia de onoare a Ministerului Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, iar în anul 2000 a fost decorat cu Ordinul „Serviciu Credincios” în grad de cavaler.

După anul 2000, Șerban Popescu-Criveanu a desfășurat o activitate prodigioasă, cuprinzând documentații de amenajarea teritoriului și urbanism, studii de specialitate

de o mare diversitate și de o largă acoperire teritorială. Pot fi menționate contribuția la sau coordonarea elaborării planurilor de amenajare a teritoriului pentru județele Botoșani, Gorj, Mureș, Sălaj, Suceava, a planurilor urbanistice generale pentru municipiile Botoșani, Târgoviște și Tulcea, a studiului pentru amenajarea Căii Eroilor din Târgu Jiu, a studiului istoric pentru Județul Ilfov, a planului urbanistic zonal pentru Zona protejată „Cetatea Alba Iulia” sau a planurilor zonale pentru o serie de monumente aflate în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Nu în ultimul rând a coordonat elaborarea de metodologii și ghiduri de profil, precum și a unui Audit privind legislația în domeniul urbanismului în vederea codificării (2007-2009), o primă tentativă, remarcabilă, de fundamentare a unui Cod al amenajării teritoriului și urbanismului. În ultimii ani s-a implicat și în activitatea Registrului Urbaniștilor din România, fiind unul dintre principalii inițiatori ai reeditării revistei interbelice „Urbanismul”, sub noua titulatură, „Urbanismul Serie Nouă”. A coordonat, în calitate de președinte al Colegiului de redacție al revistei, editarea celor 22 de numere ale publicației, apărute între 2008 și 2016, precum și aparițiile editoriale ale „Bibliotecii Urbanismul Serie Nouă”, din aceeași perioadă. Prin întreaga sa activitate de cercetare, proiectare și planificare spațială, în mediul academic sau în administrație, și prin implicare activă în viața breslei (ca membru OAR, UAR, APUR, AUC), Șerban POPESCU-CRIVEANU a influențat și a contribuit la configurarea unui mediu profesional în care excelența, rigoarea, acuratețea informației și calitatea reprezentării grafice, creativitatea și inovarea sunt definitorii, inspirând în acest sens și modelând generații de tineri specialiști, care sunt datori să ducă mai departe o remarcabilă moștenire.

Cu profund respect aducem un omagiu memoriei lui Șerban POPESCU-CRIVEANU și profesionalismului său, demonstrat și recunoscut în îndelungata și exemplara sa carieră. Un prieten a cărui voce și prezență luminoasă ne vor însoți pe toți cei care am avut prilejul să îl cunoaștem și să îi fim alături.

UNIUNEA ARHITECȚILOR DIN ROMÂNIA

ÎNAINȚAȘII NOȘTRI

despre învățămîntul
de arhitectură
în ROMÂNIA

Arh. ȘERBAN POPESCU-CRIVEANU

Înființarea, la 1 mai 1892, a Școlii de arhitectură organizată de Societatea arhitecților români a constituit concretizarea năzuințelor multor arhitecți și intelectuali ai acelei epoci de pionierat științific din țara noastră.

Iată cum descrie un profesor de mai târziu al școlii acest moment deosebit de important pentru întreaga noastră cultură națională: «Învățămîntul arhitecturii în România a fost introdus o dată cu înființarea Școlii de arte frumoase (1863), căreia i se prevăzuse patru secții: pictură, sculptură, gravură și arhitectură. Peripețiile de organizare, ba chiar de suprimare, cum s-a întâmplat între 1866–67, au lăsat școala de belle arte numai cu secțiile de pictură și sculptură. Secția de arhitectură abia reușise să dea o serie de cîteva absolvenți... Nevoia tot mai simțită a unei școli de arhitectură, care să pregătească elemente de care țara, în plină dezvoltare constructivă, avea nevoie, a determinat Societatea arhitecților români să ia asupra-și înființarea și întreținerea unei școli de arhitectură... Profesorii predau, pe cît de gratuit, pe atît de regulat; iar cheltuielile: material, chirie, căldură sînt suportate de societate, respectiv de cei 20–24 membri care formau societatea... Școala aceasta a durat 5 ani, scoțînd prima serie de arhitecți. După 5 ani, ministru al instrucțiunii fiind Spiru Haret, s-a hotărît (1897) reînființarea secției de arhitectură pe lângă școala de belle arte... Secția de arhitectură de la belle arte, nu era, din punct de vedere al programului analitic, ceea ce trebuia pentru învățămîntul arhitecturii... Cînd însă școala s-a separat, cu organizație proprie, sub direcția lui E. Pangrati, ca Școala superioară de arhitectură și cu program mai amplificat (1904). Datorită lui Pangrati, ca organizator, și lui Mincu, ca mare maestru și mare cunosător al izvoarelor de inspirație și creație românească în materie de arhitectură, școala superioară de arhitectură s-a ridicat cînd la nivelul școalelor similare din Apus, ca pregătire generală pentru absolvenții săi...»¹

Eforturi deosebite în vederea constituirii unui învățămînt organizat de arhi-

tectură au depus multe personalități ale vremii și în primul rînd pușinii arhitecți formați la școlile din străinătate, din rîndul cărora se detașează marile figuri ale lui Alexandru Orăscu și Ion Mincu. Dar, o dată înființată, școala românească de arhitectură avea nevoie să fie susținută în continuare, primii ani de funcționare echivalînd cu un veritabil pionierat. Situația financiară și organizatorică precară a școlii este subliniată de ilustrul arhitect român Ion Mincu, chiar în Camera Deputaților: «... Am întrebat atunci care este cauza că evaluările diferitelor noastre construcțiuni sînt așa de departe de realitatea lucrurilor? Și D-l ministru al instrucțiunii mi-a răspuns că, după părerea D-sale, cauza este că nu avem destui arhitecți, nu avem destui oameni speciali; iar că acei pe care îi avem sînt prea pușini la număr și prin urmare, prea ocupați ca să poată da soluțiuni exacte diferitelor probleme care li se pun înaintea. Și atunci am observat, D-le ministru, aceea ce se cuvine să observ și astăzi:

Cum voți să aveți oameni speciali dacă nu v-ați gândit niciodată să-i faceți?

Ați înființat abia anul trecut o școală de arhitectură, care costă pe stat 15 milioane pe an cu personal, cu mobilier și cu tot materialul didactic necesar acelei școli; cu alte cuvinte, o școală care costă pe an a cîncea parte din ceea ce vă costă biroul de servituri.

Ei bine, în asemenea condițiuni, cum voți să aveți o școală de la care să puteți aștepta bune rezultate?»²

Și totuși, grație eforturilor depuse de profesorii școlii, de alți arhitecți și oameni luminați ai vremii, precum și de studenții înșiși, școala de arhitectură a funcționat în continuare, pregătînd specialiști de înaltă valoare, confirmată prin lucrările pe care ulterior le-au realizat în țară. An de an cursurile se amplifică, probele practice și proiectele devin mai adecvate realităților din țară, ceea ce demonstrează din plin capacitatea corpului profesoral. Despre primii profesori ai școlii ne vorbește cu o deosebită căldură arh. I. D. Traianescu: «... în mijlocul nostru aveam

pe cele trei mari figuri de profesori, cari au pus temelia solidă a învățămîntului arhitectural: Mincu, Pangrati, Cerchez.

Mincu, om dintr-o bucată, neclintit întru respectarea cu sfințenie a «frumuseții clasice», maestru desăvîrșit al compoziției și desenului.

Pangrati, omul științelor matematice, care cu o scrupulozitate unică ne disciplina avînturile noastre artistice, prin logica lui de fier.

Cerchez, fire blîndă, cumpănită, care ne îndruma după ani de experiență, în arta construcției.

Dacă în această aleasă trinitate, Cerchez reprezenta «Trupul» învățămîntului nostru, Pangrati «Mintea», apoi, lui Mincu îi revenea cu drept cuvînt «Sufletul», care dă viață lucrărilor noastre.»³

O dată bazele școlii puse, tendința de perfecționare este evidentă în toate dezvoltările care au urmat. Socotim că următorul pas important în funcționarea școlii a fost făcut în momentul în care a început să fie predat și un curs de urbanism, adăugîndu-se în felul acesta o importantă componentă învățămîntului de arhitectură. Este de luat în seamă faptul că începutul învățămîntului urbanistic a fost făcut într-o perioadă în care puține școli de arhitectură din lume dădeau atenție acestei laturi deosebit de importante a formării unui arhitect în sensul modern al cuvîntului.⁴ Referitor la învățămîntul urbanistic cităm cuvintele arh. Ion Al. Davidescu:

«Prima catedră a fost înființată la Școala politehnică din București, în 1920, sub denumirea de «Curs de construcția orașelor». Primul titular a fost inginerul Alex. Davidescu, urmat la 1936 de arhitectul Ion Al. Davidescu, conferențiar... La 1925 s-a înființat o catedră de urbanism la Academia de arhitectură. Titularul este dl. inginer C. Sfințescu. Ulterior i s-a adăugat o conferință de drept urbanistic... Toate aceste discipline sînt sumare și nu pot forma pe deplin pe specialiștii care, mîine, vor trebui să vegheze la buna dezvoltare a orașelor. De aceea s-a manifestat intenția de a se crea o secțiune de

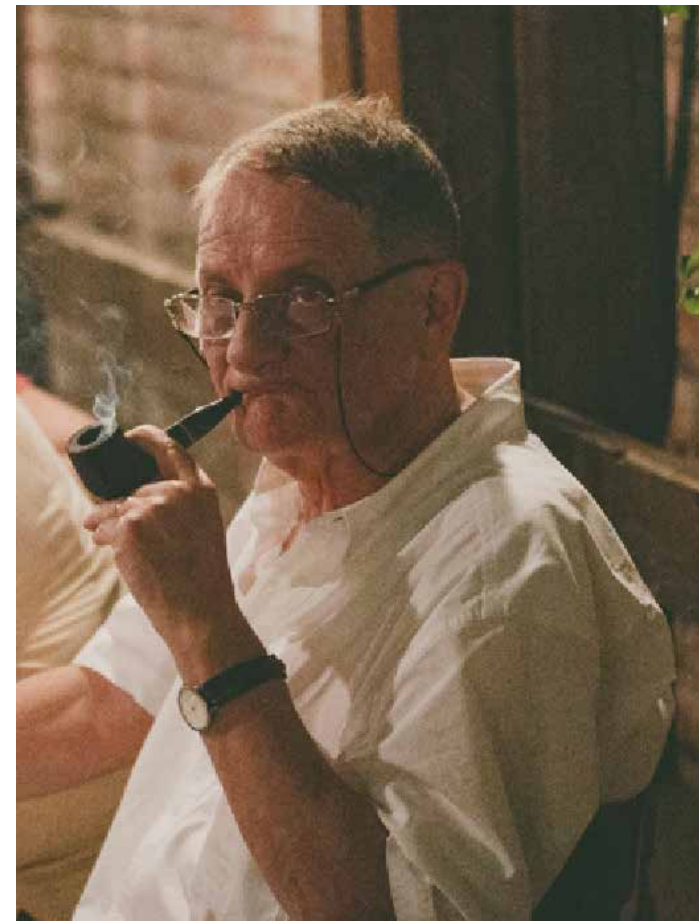
specializare urbanistică pentru absolvenții facultăților de arhitectură și de construcție de la Politehnica București.»⁵

Se poate deci spune că în deceniul al treilea, școala noastră de arhitectură își găsisse în sfîrșit profilul și sfera de activitate, că era aptă să dea elevilor săi cunoștințele necesare arhitecturii. Și că numai pornind de la această alcătuire de bază au fost posibile acumulările și transformările de care s-a bucurat această școală în efortul ei de a urmări și chiar preveni importanțele schimbări sociale și de profil pe care le-a cunoscut însăși profesiunea de arhitect în vremurile noastre. Numai astfel s-a putut ajunge la alcătuirea actuală a Institutului de arhitectură, instituție pedagogică suficient de sensibilă la imperatiile evoluției constructive a țării.

*
Fără a avea pretenția de a face un istoric al învățămîntului de arhitectură din România, am căutat în rîndurile de față ca, lăsînd să vorbească pe cei care au trăit în epoca respectivă, să evidențiem cîteva momente semnificative din dezvoltarea acestui învățămînt începînd din momentul înființării Școlii de arhitectură.⁶

Este însă necesar a se aminti și cîteva dintre evenimentele anterioare înființării acestei școli, evenimente legate de învățămîntul de arhitectură și înscrise foarte precis în procesul general de evoluție pe care l-a cunoscut societatea românească în trecerea ei de la structurile arhaice feudale la cele moderne ale secolului al XIX-lea.⁷

Cercetînd programul școlilor din provinciile române și luînd în considerație diferențele, precum și punctele comune ale învățămîntului din aceste provincii, trebuie remarcat faptul că în unele școli din Transilvania, organizate în majoritate conform sistemului austro-ungar, în jurul anului 1800 arhitectura era obiect de studiu pentru cultura generală, la fel cu istoria, fizica, chimia și altele. Astfel, viitorul cîtor al învățămîntului din Muntenia, Gheorghe Lazăr, urmînd clasele

Ne-a părăsit ieri arhitectul, urbanistul și profesorul Șerban Popescu-Criveanu, cel care într-o carieră de peste 50 de ani a contribuit la dezvoltarea profesiilor de arhitect și urbanist, la formarea a numeroase generații de studenți, la organizarea profesiei și, în general, la creșterea culturii profesionale a mediului construit.

Născut la București în 1942, Șerban Popescu-Criveanu a absolvit Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” în 1968, după care a activat în cadrul Institutului Proiect București, ca arhitect proiectant și apoi ca arhitect proiectant principal la Secția de Sistematizare, până în 1990.

Din 1972 a fost cadru didactic asociat la Institutul și apoi Universitatea de Arhitectură din București, coordonator de atelier și titular al unor cursuri aparte pentru formarea arhitecților - Eficiența economică și socială a investițiilor (1985-2003), Drept urbanistic și gestiunea localităților (din 1991). A fost, de asemenea, coordonator de programe de studii postuniversitare și titular de cursuri la Școala de studii avansate (din 1994).

După 1990 și-a orientat cariera profesională către practica privată în domeniul urbanismului și, simultan, către zona administrației de specialitate. A înființat și condus succesiv birourile Urbana S.A. (1995-2004) și Quattro Design Arhitecți

Asociați (din 2004), în cadrul cărora a coordonat studii și lucrări de specialitate în domeniile urbanism, urbanism istoric, protejarea monumentelor istorice și a patrimoniului construit. În administrație, a ocupat funcția de ministru secretar de stat și președinte al Comisiei Naționale pentru Urbanism și Amenajarea Teritoriului (ianuarie-iunie 1990) și a fost consilier al ministrului lucrărilor publice și amenajării teritoriului, responsabil cu elaborarea de strategii pentru activitatea de planificare, legislație și metodologii de specialitate (1990-1993). A făcut parte din Comisia Interministerială pentru Zone Construite Protejate (din 2003), Comisia Națională a Monumentelor Istorice și secțiunea de specialitate pentru urbanism a acesteia (1990-1996), Comisia Tehnică de Urbanism a Sectorului 1, București (din 2004), Comisia Tehnică de Urbanism și Amenajarea Teritoriului, Consiliul General al Municipiului București (1997-2000).

Și-a manifestat preocuparea pentru dezvoltarea profesiei atît prin implicarea în viața organizațiilor arhitecților și urbanistilor, UAR (din 1969), CNR-ICOMOS (din 1995), APUR (din 1997), OAR (din 2002) și RUR, cît și prin activitatea editorială de specialitate, fiind coordonator al publicațiilor Registrului Urbanistilor din România (din 2005) și președinte al Colegiului de redacție al revistei Urbanismul (din 2008).

Șerban Popescu-Criveanu a coordonat elaborarea a numeroase documentații de urbanism și urbanism istoric cu caracter metodologic sau operațional, variate ca tipologie și problematică; amintim dintre acestea metodologia de elaborare și conținutul cadru pentru studiile istorice de fundamentare a documentațiilor de urbanism; metodologia și conținutul cadru pentru PUZ-CP; studiile pilot și reglementările pentru Centrul istoric al Bucureștiului, Faleza Dunării la Tulcea, Cetățile dacice din Munții Orăștiei.

Pentru importanța contribuției sale profesionale, i-au fost conferite Medalia de Onoare a MLPAT (1998) și Ordinul Serviciu Credincios în grad de cavaler (2000).

Pentru toți cei care am avut ocazia să-l cunoaștem și pentru aceia dintre noi care au lucrat alături de el, inclusiv în cadrul OAR sau RUR, Șerban Popescu-Criveanu rămîne un reper de profesionalism și un model.

ORDINUL ARHITECȚILOR DIN ROMÂNIA

CUVÂNT DIN PARTEA FUNDAȚIEI PRO PATRIMONIO

Pentru Fundația Pro Patrimonio și pentru mine, constant admirator, domnul Peter Derer este un model. Un model de aici, din România.

Un principiu de viață al profesorului Peter Derer ar putea fi formulat cam așa: „A servi profesia de arhitect-urbanist, nu a o aservi sau a se servi de ea în interes propriu” (de altfel, acesta este un vechi comandament al breslei arhitecților).

1. Prin 1982 profesorul salvează componente ale construcțiilor istorice aflate în proces de demolare, faptă inedită! Curajul și discreția, claritatea opțiunilor și convingerile sale impun respect studenților. Peter Derer este simpatizat și admirat.
2. Denunță „urbanismul derogatoriu”, abuzurile spațiale, agresivitatea vizuală, inadecvarea urbană în articole de referință publicate în *Revista 22, Dilema* și altele.
Peter Derer capătă o statură morală incontestabilă.
3. Ca susținător al democrației cetățenești participă la dezbaterile dramatice legate de demolările ilegale întreprinse de autorități în zona Berzei Buzești și Pieței Matache din Capitală; profesorul propune soluții de intervenție alternative mai echitabile și mai raționale în raport cu nevoile și așteptările populației dislocate și cu pierderile și valorificarea patrimoniului istoric și construit. Memoria locului îl preocupă în mod constant.
Peter Derer este o persoană dinamică social și extrem de eficientă în ciuda calmului pe care știe să îl transmită semenilor.
4. Ocupă poziții de vârf în administrație (arhitect-șef al Bucureștiului, secretar de stat etc.). Se află continuu într-un echilibru atent gestionat în care concepe cu colegii de breaslă sau cu personalitățile culturale din diverse domenii legi, regulamente, o primă listă a monumentelor istorice după anii '90, politici de patrimoniu. Dar nu acceptă compromisul și recurge deseori la instituția demisie. Peter Derer se retrage din aparatul administrativ, dar nu se resemnează. El reușește să-și mențină statura morală și devine un reper, poate incomod pentru unii, dar de necontestat pentru societatea civilă. Demisiile omului de cultură Peter Derer sunt multiple și dureroase. Dar mult mai eficace pe termen lung decât compromisiurile. Demisiile lui Peter Derer semnalau nereguli ale autorităților și din acest motiv, în măsura posibilităților, breasla putea reacționa. Rareori cu efect imediat, dar întotdeauna mărind șansa de reușită a dialogului, atât de rar, dar atât de necesar în profesia de arhitect urbanist.
5. Preluarea mandatului de președinte al Uniunii Arhitecților din România (UAR) în 2009 a fost un act de sacrificiu pentru Peter Derer, dar, în același timp, și un act de salvare pentru instituția UAR.
6. Impunător prin modestie și politețe - un gentleman.
7. Discret și sensibil, la limită introvertit. Dar cât de uman! Cândva profesorul

Text: Șerban STURDZA

Peter Derer a recomandat cu delicatețe unui proaspăt tată: „Să nu-ți pupi copiii numai după ce ei adorm! Reflectă la asta!”. Cu siguranță a fost un tată iubitor...

8. „Stille Wasser sind tief”, ar spune neamțul...
 9. Peter Derer a murit, dar știm că nu a fost înfrânt. Profesorul este unul din puținii cavaleri ai profesiei de arhitect-urbanist pe care i-am avut. Și pe care cu siguranță îi vom păstra în memorie.
- Fundația Pro Patrimonio și membrii săi fac acum și aici, în fața mormântului său, o reverență profesorului Peter Derer și transmit familiei, prietenilor, colegilor gândul cel bun.

31.05.2023

PETER DERER (1939-2023)

Părinte, îndurerată familie, dragi colegi și prieteni,
 Deși este o zi tristă, mă bucur că suntem mulți, dovadă că profesorul Peter Derer este prețuit.

Când Hanna Derer m-a întrebat cum să fiu prezentat azi la această ceremonie, ca profesor sau rector al universității noastre, am rugat-o să mi se spună *un fost student al Profesorului*. Nu întâmplător am dorit acest lucru deoarece vreau să vă mărturisesc câteva ipostaze în care l-am cunoscut pe domnul Profesor.

Ca student al Institutului de Arhitectură „Ion Mincu” am avut onoarea să îl cunosc. Îmi aduc aminte că la un examen pe care l-am susținut în fața dânsului, în anul V, mi-a acordat doar nota 9.00. Am fost puțin mâhnit, dar mi-a trecut repede supărarea fiind influențat mai puternic de statura sa academică ce impunea respect, de rigoarea și prestața sa, calități care veneau cu siguranță și din obârșia sa germană. Dacă ar fi să dau o definiție generică dascălului, cu siguranță că între cuvinte precum vocație, dăruire, generozitate, aș alege să folosesc și numele Peter Derer.

L-am cunoscut pe domnul Peter Derer (sau Petre Derer, după cum i se mai spunea) și ca om al comunității când, în anii comunismului marcați nefast de demolările masive din București, student fiind, am remarcat cum în școală erau aduse și protejate cu mare grijă *cioburi* valoroase ale istoriei noastre provenite din clădirile de patrimoniu doborâte de buldozere. Gestul Profesorului și al studenților care l-au ajutat în acest efort nu a trecut neobservat în lumea academică a Arhitecturii. Am avut ocazia să-l cunosc și ca practician. Odată, l-am vizitat la Primăria Capitalei pentru a autoriza un proiect de birouri în zona Cotroceni. Pe atunci, Profesorul îndeplinea funcția de arhitect-șef. În urma discuțiilor avute, proiectul propus de mine în faza inițială a suferit modificări substanțiale. Am înțeles atunci, din nou, că dorințele legitime ale arhitectului trebuie să se subordoneze întotdeauna unui interes mai înalt, dictat de nevoile orașului. Și că gestul edificării presupune întotdeauna, pe lângă multe determinări, și o atitudine etică. Închei, adresându-mă direct domnului Profesor.

Domnule Profesor, trăim azi vremuri ciudate. Momente în care unii studenți nu își amintesc numele dascălilor. Momente în care foști absolvenți se referă la profesorii lor numindu-i: cel înalt, cel gras, cel cu glas subțire sau cel cu părul alb... Este mare păcat. Dar, Domnule Profesor Peter Derer, nu aveți a vă teme. Atât timp cât există oameni care prețuiesc excelența, în Școala Românească de Arhitectură, Dumneavoastră vi se va spune pe nume și despre Profesorul Peter Derer se va vorbi la timpul prezent.

Text: Marian MOICEANU

PROFESORUL DOCTOR ARHITECT PETER DERER - UN MODEL

„Patruzeci de ani de comunism ateu - spunea Papa Paul al II-lea în discursul rostit la 7 mai 1999 la Palatul Cotroceni - au lăsat urme și cicatrice adânci în trupul și în memoria poporului vostru și au instaurat un climat de neîncredere. Toate acestea nu pot dispărea fără un efort real de convertire a cetățenilor în viața lor personală și în relațiile cu ansamblul comunității naționale.”

Iată de ce oamenii au nevoie să-și recapete încrederea în ei, dar și între ei!

Și, pentru aceasta, avem nevoie de modele, de modele pe care să le urmăm. Avem nevoie de modelul de viață al acelor oameni care au înțeles năzuințele timpului lor și care, printr-o activitate corectă, competentă și responsabilă, au izbutit să exprime aceste năzuințe în lucruri trainice.

Un astfel de model îl reprezintă, pentru generația noastră, profesorul universitar doctor arhitect Peter Derer.

Am avut șansa să îl cunosc mai bine pe Peter Derer în anul 1990, când s-au reînființat Comisia și Direcția Monumentelor Istorice care urmau să facă toate demersurile pentru protejarea patrimoniului nostru arhitectural și nu numai. Atunci i-am cunoscut pe profesorul Radu Popa, pe profesorul Aurelian Trișcu, pe doamna Eugenia Greceanu, care și-au pus tot sufletul pentru a-i face pe cei care guvernau țara să înțeleagă importanța acestui patrimoniu.

Mi-a plăcut, dar m-a și impresionat în acel context atitudinea profesorului Peter Derer. Atunci l-am înțeles pe specialistul, dar mai ales pe omul Peter Derer.

Anii au trecut și, în martie 1998, am avut mulțumirea ca, alături de mine, la Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, să fie numit ca secretar de stat profesorul doctor arhitect Peter Derer (martie 1998 - octombrie 1998). Era perioada în care am hotărât ca obligatorie elaborarea planului urbanistic general în diversele localități. Și îmi amintesc că Peter Derer i-a convins cu multă diplomație pe primarii orașelor și comunelor să dispună realizarea acestor planuri, necesare pentru a pune ordine în întregul sistem. Le-a oferit și sumele necesare de bani pentru ca planurile să poată fi efectiv întocmite.

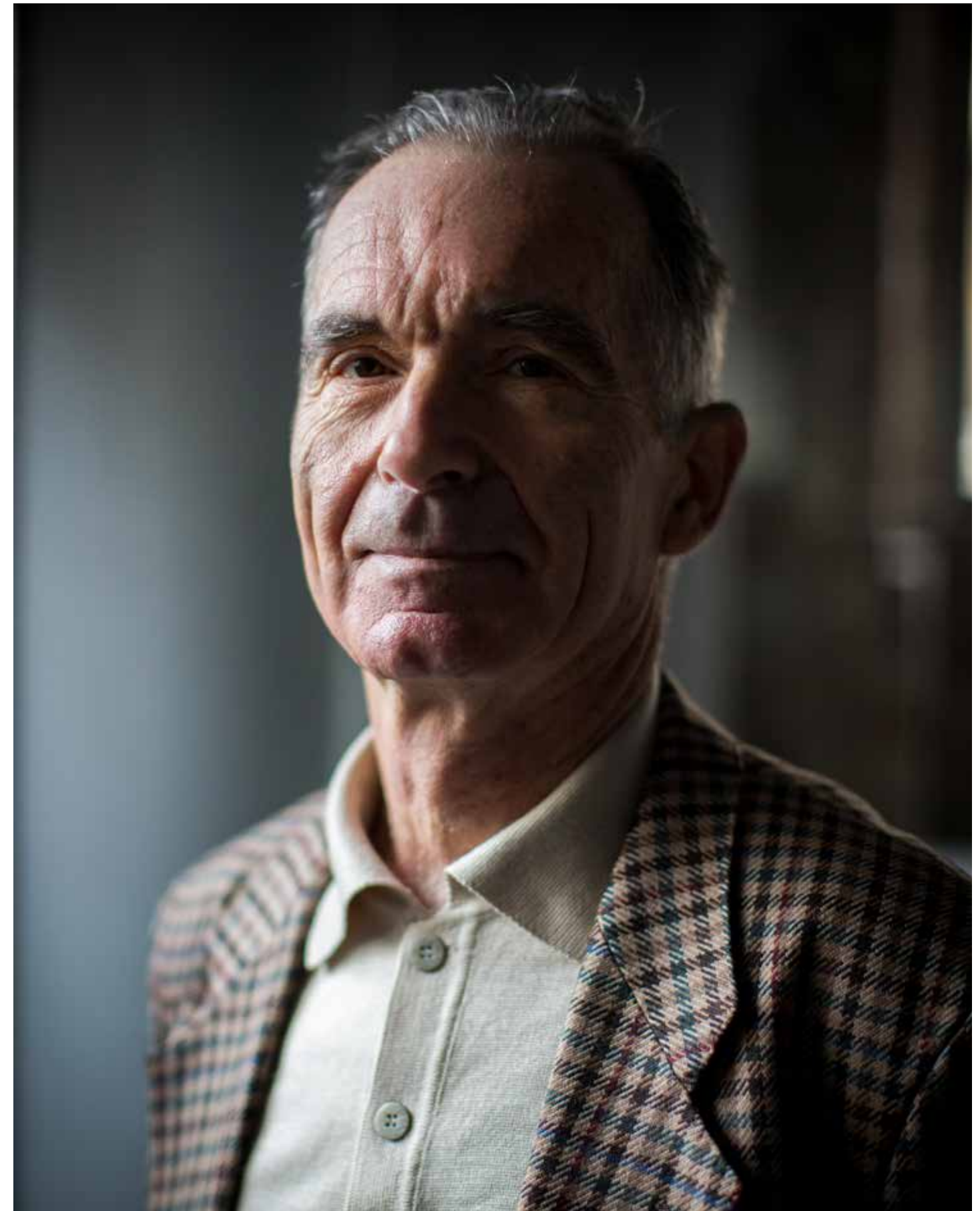
Pentru mine ca ministru a fost o perioadă de relaxare și calm căci aveam alături un specialist care punea în aplicare deciziile.

Ulterior, Peter Derer a înțeles să mă sprijine în elaborarea unui proiect la care am ținut și țin mult și anume un „Dicționar al construcțiilor privind arhitectura, construcțiile și personalitățile ce le-au înfăptuit”. A scris și o prefață pentru această lucrare, pe care o păstrez și pe care sper să o folosesc la împlinirea acestui gând.

În acest moment, de rămas bun, cuvintele mele nu pot exprima ceea ce simt pentru acest mare om care a fost profesorul doctor arhitect Peter Derer.

Dumnezeu să-l odihnească!

30 mai 2023

TRAIAN POPESCU (1936-2023)

„Am învățat că scrisul / Ca și cititul / Poate liniști durerile sufletești”
(Octavian PALER - „Avem Timp”)

Text: Doina BUBULETE

De aceea încerc să scriu, chiar dacă nu mă obișnuiesc cu gândul că un om pe care l-am cunoscut din prima zi a angajării mele după absolvire și care părea, în timp, că deține secretul „tineretii fără bătrânețe” a plecat pe drumul fără întoarcere. Arhitectul Traian Popescu a făcut parte din generația de la care am învățat trecerea prin timp cu curaj, cu eforturi și fără renunțare la idealuri de orice natură.

A absolvit Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” din București în 1959, urmând efectuarea stagiului profesional la Târgu Mureș, unde deja s-a apropiat nu numai de proiecte de arhitectură, dar și de activitatea locală de sistematizare a unor orașe care prindeau „avântul” unor dezvoltări marcate de industrializare (Reghin, Târnăveni, Luduș, Gheorghieni).

Din 1964 a devenit angajat al ISCAS (Institutul de Studii și Proiectări în Construcții, Arhitectură și Sistematizare înființat în 1959, devenit ulterior ISART și apoi, din 1974 până în 1989 ISLGC - Institutul de Cercetare și Proiectare pentru Sistematizare, Locuințe și Gospodărie Comunală, coordonat de către Comitetul pentru Problemele Consiliilor Populare). Organizarea internă a ISART și ISLGC a cuprins o Secție de Sistematizare cu componentele de sistematizare urbană și

amenajare teritorială urbană și rurală, secție care, din 1975, a devenit Centrul Național de Sistematizare (reflectare a importanței acordate domeniului). Urmare și a unui stagiu de formare profesională în Franța, Traian Popescu a fost din ce în ce mai implicat în activitatea de sistematizare, îndeosebi a unor orașe mici și mijlocii (Oltenița, Galați, Onești, Călărași, Turnu Măgurele ș.a.), activitatea lui materializându-se în schițe și detalii și chiar în participare la concursuri naționale și internaționale. Caracterizat de o atitudine pragmatică, arhitectul Traian Popescu a abordat - dând curs și pregătirii de bază - și proiectarea de investiții consecutivă activității de sistematizare. A coordonat întocmirea unor proiecte „aplicate” de locuințe colective la Buzău, Nehoiu, Turnu Măgurele, Dorohoi.

După 1990, divizarea ISLGC în trei entități cu specific diferit a generat înființarea, pe fundamentul fostului Centru de Sistematizare, a Institutului de proiectare pentru urbanism și amenajarea teritoriului - URBANPROIECT, devenit în 1996 Institutul național de cercetare-dezvoltare cu același nume. În acest context, „sistematizarea” s-a redefinit conceptual și reglementativ ca „urbanism și amenajare a teritoriului”, iar urmarea firească a fost inițierea de acte legislative și normative, metodologii și studii de fundamentare pentru Planul de Amenajare a Teritoriului Național, bănci de date în sistem informatizat. Iar în această nouă ipostază, institutul l-a avut director general pe arhitectul Traian Popescu, din 1990 până în 2001, timp în care frenezia lui molipsitoare a lăsat o amprentă foarte puternică. Rolul pe care și l-a făcut simțit din plin a fost legat, imediat după 1990, de catalizarea entuziasmului constructiv și a solidarității profesioniștilor, dată fiind percepția nevoii de reformare rapidă a activității specifice.

A fost atunci „amfizionul” echilibrat al unor dezbateri în contextul cărora s-a născut „intens modificata și revizuita” Lege nr. 50/1991 privind autorizarea lucrărilor de construire (primul document de stabilire a tipurilor de documentații), Ordinul 91 aferent (primul document cu caracter metodic privitor la întocmirea și conținutul-cadru al acestora), dar și al celor încărcate de febra voinței premature de a imagina un Cod al Urbanismului românesc. Experiența sa și a unor reputați colegi de breaslă au sesizat relativ rapid că graba de a avansa pe cărări încă neconsolidate teoretic ale domeniului specific a lăsat cale liberă pentru erori, naivități, neatenții, superficialități. S-a deschis, în consecință, o etapă nouă de inovare a planificării teritoriului românesc în consens cu cea a planificării teritoriului european, de dezvoltare a cercetării prin programe și proiecte, de lărgire

a contactelor internaționale și, nu în ultimul rând, de formarea specialiștilor și de promovare a imaginii breslei. Nu uităm că pentru o bună perioadă de timp, orientarea activității institutului a fost intens legată de integrarea europeană a României, fapt ce a impus extinderea relațiilor internaționale, începând cu schimburi de experiențe individuale sau de grup, până la felurite manifestări (congrese, seminarii, ateliere) și finalizând cu implicarea în programe și proiecte Phare CBC, INTERREG CADSES, ESPON. În calitate de expert al Consiliului Europei a participat la dezbateri profesionale, în țară și în străinătate.

Dar dincolo de evocări seci ale construirii carierei simt nevoia unei evocări a Omului Traian Popescu. Fiindcă Omul Traian Popescu era cel ce nu se dădea bătut niciodată. Puterea lui de muncă era impresionantă și molipsitoare. Lucra ore în șir (mai ales pe vremea activității „la planșetă”), venea dintr-o deplasare și se pregătea rapid de alta, mergea prin ateliere cu un sfat pregătit, deschidea primul ușa institutului și o închidea discret printre ultimii. Nu pregeta niciun efort și nu părea să obosească fiindcă mereu avea aerul calm al unui om care nu se supără. Era gata să meargă în orice atelier fără ostentația unui șef care imprimă emoții negative. Avea un pachet infinit de glume auzite sau inventate cu care putea destinde și cele mai încordate situații. Și o făcea cu un fel de generozitate nativă și cu aerul deplinei seriozități.

În ultimul rând, după retragerea la pensie, toate revederile în direct, la telefon sau în poze (Facebook e și el un contributor la neuitare) îl înfățișau pe Traian Popescu la fel de senin, de neschimbat, de cald, în mijlocul unei familii mărite generos și frumoase prin uniunea ei excepțională, lăsând loc înțelegerii devotamentului său față de toți cei apropiați, de la cei mai vârstnici, la cei mai tineri.

Alături de lacrimi ascunse, cred că cel mai bine ar fi să însoțim mereu amintirea arhitectului, prietenului, Omului Traian (Toni) Popescu cu câte un zâmbet.

TONI POPESCU - UN MAESTRU AL URBANISMULUI ȘI UN PRIETEN PENTRU TOTDEAUNA

Am rămas și mai puțini... A plecat dintre noi și Traian POPESCU, unul dintre cei mai buni urbanști. Întrucât despre activitatea sa profesională s-a scris și s-a vorbit, voi scrie despre **omul** Traian POPESCU.

L-am cunoscut în 1992, pe când lucram la Direcția Gestiunea Localităților din cadrul MLPAT (Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului), iar Domnia Sa era Directorul Institutului URBANPROIECT și aveam continuu colaborări. Odată ce îl cunoșteai, nu puteai să nu te împrietenești cu Toni Popescu. Fire deschisă, prietenoasă, cu un dezvoltat simț al umorului, îți devenea apropiat în scurt timp. De o cultură vastă, un desăvârșit profesionist, te atrăgea imediat în discuții interesante, nu numai profesionale.

Până atunci lucrasem numai la proiecte de arhitectură, dar și datorită Domniei Sale am început să studiez urbanismul (în facultate învățasem mai mult despre sistematizare), să-mi placă, să doresc să mă implic în proiecte de acest tip. Așa că, în 1994, am hotărât să-mi schimb locul de muncă, eu fiind om de planșetă, să trec în proiectarea de urbanism și să încep o nouă activitate la URBANPROIECT. A fost de acord să mă primească și așa a început, pentru mine, una din cele mai frumoase și atractive perioade profesionale. Toni POPESCU era director, dar era perceput mai mult ca un mentor, un coleg respectat, iubit. Am învățat meserie de la Domnia Sa, o făcea cu talent, dăruire. Era prietenul nostru, ne ajuta când îl solicitam, dar ne conducea cu tact, delicatețe.

Îmi amintesc cu multă plăcere de delegațiile pe care le făceam împreună. Porneam cu ARO-ul institutului, cu directorul alături de noi, câte 2-3 șefi de proiect, care trebuiau să întocmească documentații de urbanism pentru comune. Era alături de noi la semnarea contractelor, la prima întâlnire cu autoritățile locale.

Ușa cabinetului lui era veșnic deschisă, intrai oricând, te sfătuiai cu el ca și cu un coleg cu experiență și puteai discuta orice, chiar și problemele personale, îl percepeai ca pe un prieten. *Mami*, cum ni se adresa tuturor cu dragoste, era mereu alături de noi. Și toți eram prieteni, cum am rămas și acum, chiar dacă nu mai suntem împreună de mult. Această comuniune a creat-o Toni POPESCU, Directorul nostru care ne-a făcut să ne simțim ca într-o familie.

Toni nu mai este printre noi, dar am rămas cu amintiri frumoase, uniți, așa cum el ne-a strâns în jurul lui, ca într-o mare și frumoasă familie, după modelul celei pe care o avea și acasă. A lăsat în urmă două fiice bine pregătite, ambele urbaniste, nepoți și un strănepot care îi urmează tradiția și amintirea unei activități profesionale de vârf.

Drum lin printre stele, *Mami*...

Text: Liliana PETRIȘOR

MATEI BELDIMAN (14.07.1944 - 13.06.2023)

Ne-a părăsit la 13 iunie, Matei Beldiman, arhitect român, naturalizat francez. S-a născut la 14 iulie 1944, în comuna Dragomireștii din Vale, satul Zurbaua de lângă București, fosta moșie a generalului Ioan Odobescu, unde Matei și-a petrecut primii ani și de unde avea primele amintiri.

În 1962 și-a luat bacalaureatul la Liceul „Dimitrie Cantemir” din București, unde a urmat și studiile școlare și unde și-a făcut o pleiadă de prieteni, toți cu vocație intelectuală, dintre ei mai mulți au devenit prieteni ai noștri. Matei avea și vocația prieteniei, iar familia, în ciuda precarității materiale în care trăia, era primitoare și deschisă tinerilor colegi ai lui Matei, cărora încerca să le suplinească lipsa de informație istorică, politică și culturală din școli, ea constituind în epoca anilor 1950-1970, conform formulei unuia dintre bunii prieteni ai lui Matei, „o adevărată universitate ilegalistă” (în opoziție cu puterea comunistă, desigur!).

În perioada 1962-1968 a fost student al Institutului de Arhitectură „Ion Mincu”, în atelierele profesorilor Ștefan Paul Mănciulescu (primii trei ani) și Ascanio Damian (ultimii trei). Diploma și-a luat-o cu nota 10, în cursul anului 1969.

În perioada 1969-1971 a lucrat ca arhitect stagiar la Centrul de Proiectare al Ministerului Învățământului din București, iar între 1971-1972 a fost asistent universitar la Institutul „Ion Mincu”, la atelierul profesorului Mănciulescu. În vara anului 1972 a plecat definitiv în Franța, unde avea să fie angajat (1973-1979) la *Atelier d'Urbanisme et d'Architecture/AUA*, condus de arhitectul Paul Chemetov, o personalitate a arhitecturii franceze. A avut un rol semnificativ în elaborarea a două proiecte importante ale acestei echipe, Patinoarul din Saint-Ouen (1975-1979) și ansamblul de locuințe sociale cu magazine la parter *Les Coursives* de la Porte de Pantin, lângă Parcul La Villette. Ambele proiectele aveau să fie publicate în revista *Architecture d'Aujourd'hui*. Patinoarul din Saint-Ouen rămâne considerat și astăzi un exemplu de îndrăzneală tehnică; în același timp, de pe spectaculoasele scări exterioare oferea și oferă perspective neașteptate asupra orașului. În 2022, a fost inclus în lista Patrimoniului remarcabil francez.

Imobilul de locuințe *Les Coursives Pantin (Les briques rouges)* este considerat și astăzi „un far al locuințelor sociale”. O clădire originală, concepută la începutul anilor 1980, mărturisind o viziune ambițioasă asupra acestui program. Apreciat drept clădire emblematică a patrimoniului arhitectural francez al sec. al XX-lea, imobilul a făcut între 2015 și 2016 obiectul unui amplu proces de restaurare și modernizare.

Tot în anul 1979 și tot în cadrul AUA, Matei a participat la proiectul câștigător al premiului 2 la concursul organizat de Ministerul Afacerilor Externe Francez pentru noul Institut Cultural Francez de la Lisabona și a continuat să participe la numeroase alte concursuri. După acest început remarcabil, Matei a decis să-și deschidă propria agenție de arhitectură la Argentan, în Normandia, unde a avut o activitate profesională deosebit de susținută, care a cuprins între altele proiecte pentru Hipodromul din Argentan; Restructurarea, extinderea și modernizarea Spitalului din Argentan; 113 locuințe P.L.A la Gennevilliers (Hauts-de-Seine); lucrări de modernizare și economisire a energiei pentru imobile totalizând 214

Text: Alecu BELDIMAN și
Constantin HARITON

locuințe S.A.I.E.M la Argentan; locuință cu 62 apartamente pentru persoane în vârstă la Lisieux (Calvados); Restructurarea, extinderea și modernizarea spitalelor pentru persoane în vârstă de la Vimoutiers (Orne) și de la Trun (Orne), precum și a azilurilor din Giens (Loire) și Flers (Orne); sediul propriului atelier de arhitectură din Argentan... Toate aceste proiecte au fost marcate de originalitatea viziunii arhitecturale a lui Matei, analiza contextului urban în care urmau să fie inserate lucrările ocupând un loc esențial.

În timp, în paralel cu activitatea de arhitect, Matei s-a angrenat în efortul unora dintre românii din diaspora - între care un rol important l-a avut arhitectul Ștefan Gane - care au încercat să salveze monumentele și unele situri valoroase din România, protestând public față de demersurile aculturale ale statului comunist, intervenite distrugător după cutremurul din martie 1977. Matei a participat la mai multe emisiuni ale postului de radio Europa Liberă dedicate acestei teme. Totodată a militat în cadrul organizației Uniunea Mondială a Românilor Liberi, condusă de Ion Rațiu, pentru instaurarea în România a unui stat de drept, a unei democrații autentice, pentru asigurarea introducerii libertăților civice.

La 30 decembrie 1989, la câteva zile după răsturnarea regimului Ceaușescu, Matei s-a întors la București pentru prima oară de la plecarea sa din țară. Însoțit de vărul său, preotul Yves Clouet d'Orval, nepot al Mariei Odobescu, sora lui Alexandru Odobescu, a sosit cu un microbuz plin cu daruri de care românii proaspăt eliberați aveau mare nevoie (medicamente, hrană, echipamente electronice etc.).

La circa o lună după, a revenit la București cu un grup de profesori de la Ecole d'architecture Paris - La Villette (UP6), Jean Laberthonnière, Jean-Pierre Le Dantec și Jean-Paul Dollé. Era un suport important îndreptat de data aceasta spre profesie. Aveau să joace un rol decisiv în transformarea Uniunii Arhitecților din România, în noul context politic-social creat. Cu sprijinul Guvernului francez, au ajutat la realizarea primelor manifestări libere în domeniul expozițiilor și simpozioanelor de arhitectură. Astfel, s-au putut organiza expoziția și simpozionul internațional *București, starea orașului*, în aprilie-mai 1990 la Sălile Dalles, printre conferențiarii căreia s-a situat și Matei, cu un text sensibil ce lega cele două pasiuni ale sale: arhitectura și poezia. Acest eveniment a constituit o adevărată școală în abordarea unei noi politici a UAR, cu accentul pus pe dimensiunea culturală. Tot atunci, zece tineri arhitecți din România au primit burse pentru un an în Franța. Cea mai mare parte dintre ei au lucrat - sub conducerea profesorului Jean Laberthonnière - la elaborarea unei variante pentru încheierea proiectului Centrului Civic București. Peste 5 ani, proiectul echipei franco-române avea să fie integrat în caietul-temă al Concursului internațional de urbanism *București 2000*.

Matei a fost și un talentat poet, cu influențe din zona poeziei onirice. Cu reprezentanți ai acesteia (Dumitru Țepeneag, Vintilă Ivănceanu, dar mai ales Daniel Turcea) a și fost prieten. Din păcate nu a avut niciodată răgazul de a-și strânge și publica poeziile, dar a continuat să lucreze noi variante ale vechilor poezii, să le traducă în franceză, dar și să scrie unele noi până la sfârșitul anului 2021. A fost apreciat de Monica Lovinescu care, după citirea unora dintre poeziile sale, l-a numit „un fel de Saint-John Perse român”. O mostră a fost publicată în revista *Secolul 21*, nr. 6/2017. Citise acest text la un moment de mare tristețe al familiei noastre:

vai!
aripile albe-ți devin stacojii
te înălțai fără efort
iscodeai cu ochii gânditori
mai sus te ridicai
un stol de păsărele te urma
noi de-abia te zăream
în nopțe ceva s-a schimbat
ne-am împietrit
am plâns am sperat am rugat am urlat

vai încheieturile trupul au aprins
din stele răsună râsul tău molipsitor
iar noi consumați de rușine am stins
cu lacrima nouă lacrimile-n noi

Matei Beldiman, 30 iulie 2017

Sperăm să facem ceea ce Matei merita, fără a fi reușit în timpul vieții, publicarea poeziilor lui.

DIN ACTIVITATEA COLEGIULUI DIRECTOR

Text: Mirela MERCURIANU

ȘEDINȚA COLEGIULUI DIRECTOR DIN DATA 09.05.2023

Cele mai importante subiecte discutate au fost:

- pregătirea și organizarea Bienalei Naționale de Arhitectură 2023. S-a definitivat regulamentul concursului, s-a creionat calendarul, astfel încât BNA să aibă coerență, să se asigure timp suficient potențialilor concurenți să participe la prima și a doua etapă, să fie un program atractiv pentru breaslă și pentru publicul larg. Cele 15 secțiuni se vor desfășura, în afară de București, și în alte orașe din țară - Cluj-Napoca, Baia Mare, Craiova, Iași, Târgu Mureș, Sibiu, Târgoviște.
- unele măsuri legate de activitatea unor angajați de la Centrul de Cultură Arhitecturală din str. J. L. Calderon, nr. 48, București;
- aprobarea finanțării unor proiecte culturale și a Parteneriatului dintre Uniunea Arhitecților din România și Uniunea Armenilor din România pentru realizarea publicației „Armenii din Arhitectura Românească”.

S-AU EMIS URMĂTOARELE DECIZII:

- Decizia nr. 27 din 09.05.2023 privind unele măsuri legate de activitatea la Centrul de Cultură Arhitecturală din str. J. L. Calderon nr. 48, București;
- Decizia nr. 28 din data de 09.05.2023 privind tipărirea unui număr de 300 de exemplare din Revista Arhitectura nr. 5-6/2022 cu tema „Marcel IANCU”;
- Decizia nr. 29 din data de 09.05.2023 privind finanțarea proiectului cultural Expoziție „Aniversare Petre Antonescu - 150 de ani de la naștere”, proiect realizat în parteneriat cu Banca Națională a României, în luna septembrie 2023;
- Decizia nr. 30 din data de 09.05.2023 privind finanțarea publicației „Armenii din Arhitectura Românească” - tehnoredactare și verificare informații;
- Decizia nr. 31 din data de 09.05.2023 privind aprobarea cheltuielilor pentru organizarea și desfășurarea Expoziției „La mujer que soy, 7 arquitectas rumanas y sus obras” la Bilbao, Spania;
- Decizia nr. 32 din data de 09.05.2023 privind aprobarea cheltuielilor pentru organizarea și desfășurarea Expoziției „Janco Unchained” la Haifa, Ein Hod, Israel.

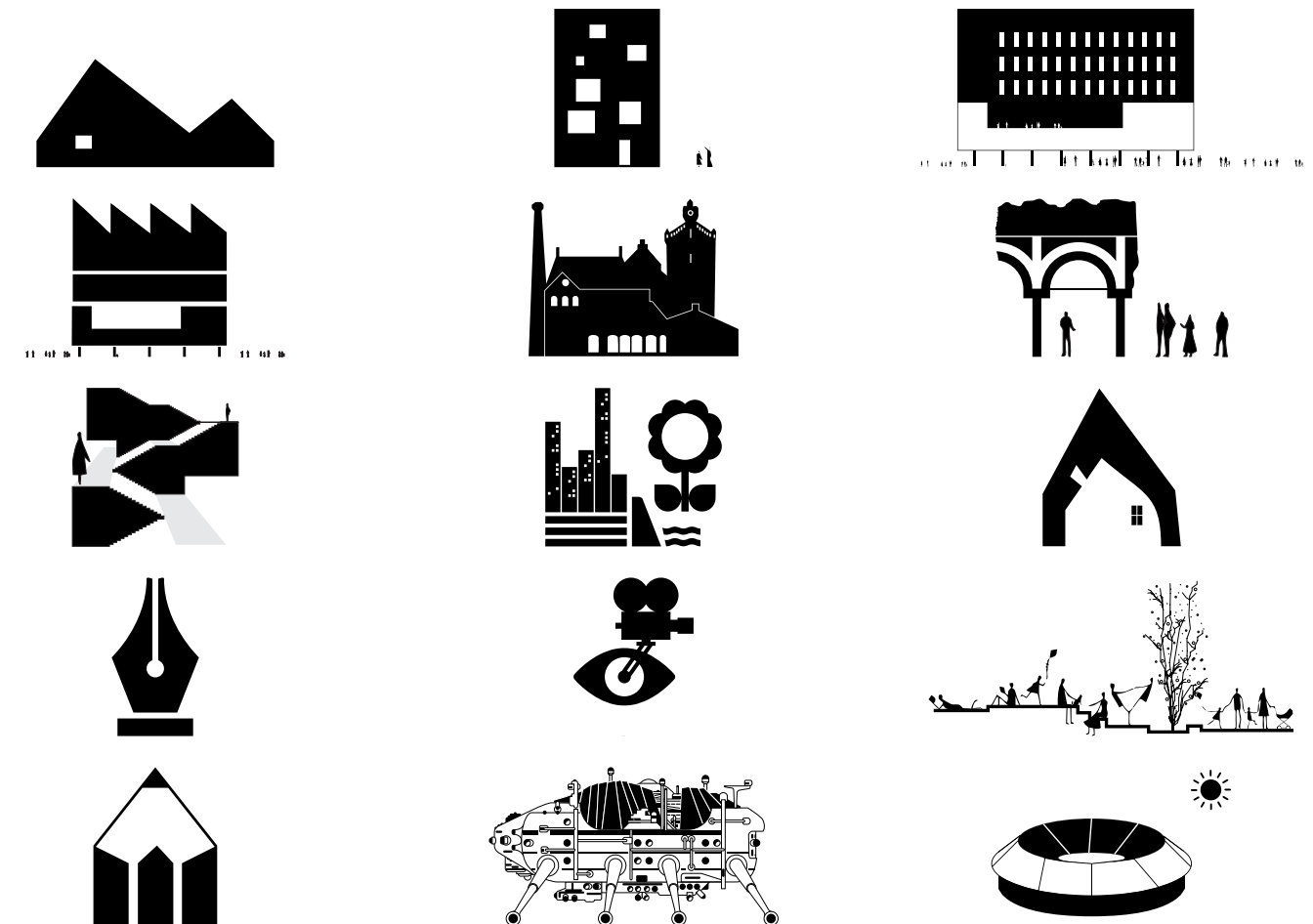
ȘEDINȚA COLEGIULUI DIRECTOR DIN DATA 27.06.2023

Cele mai importante subiecte discutate au fost:

- decizii referitoare la finanțarea unor proiecte culturale și propuneri de proiecte culturale;
- aprobarea acordare tichete de masă pentru angajații UAR conform aprobării bugetare pentru 2023;
- solicitarea finanțării participării studenților doctoranzi Andreea Robu-Movilă și Sabin-Andrei Țenea la Conferința Academiei de Neuroștiințe pentru Arhitectură (Academy of Neuroscience for Architecture - ANFA) de la San Diego, California;
- repararea tâmplăriei exterioare degradate de la sediul din Calderon nr. 48, Sector 2, București;
- necesitatea schimbării centralei termice de la sediul din Dem Dobrescu nr. 5, Sector 1, București;
- măsuri organizatorice la nivelul aparatului administrativ al Uniunii Arhitecților din România;
- informare asupra stadiului pregătirii BNA 2023, Ediția a XV-a, cu tema „Împreună”.

S-AU EMIS URMĂTOARELE DECIZII:

- Decizia nr. 33 din 27.06.2023 privind aprobarea cheltuielilor pentru conceptul Expoziției de caricaturi realizate de arhitecții Dorin Gheorghe și Constantin Furmuzache;
- Decizia nr. 34 din 27.06.2023 pentru prelungirea prevederilor Dispoziției Colegiului director nr.17/05.07.2022 în semestrul II aferent exercițiului financiar 2023;
- Decizia nr. 35 din 27.06.2023 privind finanțarea parțială a cheltuielilor de participare a studenților arhitecți doctoranzi, doamna Andreea Robu-Movilă și domnul Sabin-Andrei Țenea, la Conferința ANFA de la San Diego, California.

Grafică vizual: Andra Pandit

ABONEAZĂ-TE ACUM, AICI, ACOLO

[/RevistaArhitectura](#)

[/revista_arhitectura](#)

[/arhitectura-1906.ro](#)

ARHITECTURA

REVISTA UNIUNII ARHITECȚILOR DIN ROMÂNIA FONDATĂ ÎN 1906

HENRI COANDĂ
înapoi în viitor

ROMÂNIA ÎN
LABORATORUL VIITORULUI